

II

(EY:n ja Euratomin perustamissopimuksia soveltamalla annetut säädökset, joiden julkaiseminen ei ole pakollista)

PÄÄTÖKSET

KOMISSIO

KOMISSION PÄÄTÖS,

tehty 25 päivänä syyskuuta 2007,

valtioneudesta, jonka Puola on myöntänyt pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten muodossa, sekä valtioneudesta, jonka Puola aikoo myöntää pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten vapaaehtoisen irtisanomisen perusteella maksettavien korvausten muodossa

(tiedoksiannettu numerolla K(2007) 4319)

(Ainoastaan puolankielinen teksti on todistusvoimainen)

(ETA:n kannalta merkityksellinen teksti)

(2009/287/EY)

EUROOPAN YHTEISÖJEN KOMISSIO, joka

ottaa huomioon Euroopan yhteisön perustamissopimuksen ja erityisesti sen 88 artiklan 2 kohdan ensimmäisen alakohdan,

ottaa huomioon Euroopan talousalueesta tehdyn sopimuksen ja erityisesti sen 62 artiklan 1 kohdan a alakohdan,

on mainittujen artiklojen mukaisesti kehottanut asianomaisia osapuolia esittämään huomautuksensa⁽¹⁾ ja on ottanut huomioon nämä huomautukset,

sekä katsoo seuraavaa:

2005 päivätyllä kirjeellä Puolan viranomaisia toimittamaan lisätietoja edellä mainitusta toimenpiteestä.

1. MENETTELY

(1) Puolan viranomaiset ilmoittivat komissiolle 1 päivänä maaliskuuta 2005 päivätyllä kirjeellä (viite WEH/1023/6–54/05), joka kirjattiin saapuneeksi 3 päivänä maaliskuuta 2005 (SG/2005/A/226), EY:n perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti lakiehdotuksesta, joka koskee ”energiantuottajille pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten ennaaikaisen irtisanomisen vuoksi aiheutuvien kustannusten kattamista”, jäljempänä ’lakiehdotus’.

(2) Alustavan tarkastelun perusteella komissio totesi, että ilmoitus oli puutteellinen, ja pyysi 27 päivänä huhtikuuta

(3) Puolan viranomaiset toimittivat osan pyydettyistä lisätiedoista 1 päivänä kesäkuuta 2005 päivätyllä kirjeellä, joka kirjattiin saapuneeksi 2 päivänä kesäkuuta 2005. Loput tiedot toimitettiin 24 päivänä kesäkuuta 2005 päivätyllä kirjeellä, joka kirjattiin saapuneeksi 28 päivänä kesäkuuta 2005.

(4) Puolan viranomaisten pyynnöstä ilmoituksen käsittelyä varten järjestettiin tekninen kokous 28 ja 29 päivänä kesäkuuta 2005. Kokouksessa määriteltiin seikat, joista Puolan viranomaisten olisi toimitettava kirjallinen selvitys, jotta komissio saisi asian arviointia varten tarvitsemansa tiedot.

(5) Koska Puolan viranomaiset eivät toimittaneet kaikkia pyydettyjä tietoja, komissio lähetti 28 päivänä heinäkuuta 2005 päivätyllä kirjeellä (D/55776) muistutuksen selvityksistä, joita se oli pyytänyt 28 päivänä kesäkuuta 2005 pidetyssä kokouksessa, ja pyysi Puolan viranomaisia toimittamaan pyydettyt tiedot.

(6) Puolan viranomaiset ilmoittivat komissiolle 7 päivänä syyskuuta 2005 päivätyllä ja 9 päivänä syyskuuta 2005 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä, että lakiehdotuksen käsittely oli keskeytynyt parlamentin istuntokauden päättymisen vuoksi.

⁽¹⁾ EUVL C 52, 2.3.2006, s. 8.

- (7) Komissio ilmoitti Puolalle 23 päivänä marraskuuta 2005 päivätyllä kirjeellä päätöksestään aloittaa EY:n perustamis­sopimuksen 88 artiklan 2 kohdassa tarkoitettu menettely, jossa käsiteltäisiin sekä lakiehdotusta että Puolan sähköalalla tehtyjä pitkäaikaisia sähköhankintasopimuksia.
- (8) Komission päätös muodollisen tutkintamenettelyn aloittamisesta, jäljempänä 'pätös menettelyn aloittamisesta', on julkaistu *Euroopan unionin virallisessa lehdessä* ⁽²⁾. Komissio on kehottanut asianomaisia esittämään huomautuksensa.
- (9) Puolan viranomaiset pyysivät 16 päivänä joulukuuta 2005 päivätyllä kirjeellä, että eräitä menettelyn aloittamisesta tehdyssä päätöksessä mainittuja tietoja ei paljastettaisi kolmansille. Komissio suostui pyyntöön ja toimitti 25 tammikuuta 2006 päivätyllä kirjeellä päätöksestä laatimansa ei-luottamuksellisen version, jonka Puolan viranomaiset hyväksyivät 16 päivänä helmikuuta 2006 päivätyllä sähköpostilla, joka kirjattiin saapuneeksi samana päivänä.
- (10) Puolan viranomaiset toimittivat komissiolle 28 päivänä joulukuuta 2005 päivätyllä ja 4 päivänä tammikuuta 2006 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä ensimmäiset huomautukset pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten irtisanomista koskevan lakiehdotuksen vuoksi aloitetusta menettelystä. Huomautukset koskivat toimenpiteitä, joiden tarkoituksena oli hälventää lakiehdotusta koskevat komission epäilykset. Komissio myösi Puolan viranomaisille 12 päivänä tammikuuta 2006 niiden pyytämän lisäajan, minkä jälkeen Puolan viranomaiset toimittivat huomautuksensa pitkäaikaisia sähköhankintasopimuksia koskevasta komission arviosta 23 päivänä tammikuuta 2006 päivätyllä ja komissiossa 26 päivänä tammikuuta 2006 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä.
- (11) Puolan viranomaiset täydensivät 23 päivänä joulukuuta 2005 päivättyä kirjettä 5 päivänä huhtikuuta 2006 päivätyllä ja 6 päivänä huhtikuuta 2006 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä, jossa ne toimittivat lisätietoja suunnitelmista muuttaa pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten irtisanomista koskevaa lakiehdotusta niin, että se olisi valtioneuvoston mukainen. Kyseisen kirjeen liitteet toimitettiin 6 päivänä huhtikuuta 2006 päivätyllä kirjeellä, joka kirjattiin saapuneeksi 10 päivänä huhtikuuta 2006.
- (12) Komissio on saanut huomautuksia asianomaisilta. Komissio on toimittanut nämä huomautukset Puolan viranomaisille 20 päivänä kesäkuuta 2006 päivätyllä kirjeellä, jotta ne voivat esittää niitä koskevat huomautuksensa.
- (13) Yksi asianomaisista nosti 12 päivänä toukokuuta 2006 Euroopan yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimessa kumoamiskanteen menettelyn aloittamista koskevasta päätöksestä. Asia on otettu käsiteltäväksi numerolla T-142/06.
- (14) Puolan viranomaiset esittivät 7 päivänä heinäkuuta 2006 pyynnön, joka kirjattiin saapuneeksi 12 päivänä heinäkuuta 2006 ja jonka perusteella suuri osa huomautuksista käännettiin puolaksi ja toimitettiin Puolan viranomaisille 23 päivänä helmikuuta 2007 päivätyllä kirjeellä. Vastauksena tähän kirjeeseen Puolan viranomaiset ilmoittivat 12 päivänä maaliskuuta 2007 päivätyllä ja samana päivänä saapuneeksi kirjatulla kirjeellä, että muiden huomautusten kääntäminen ei ole tarpeen.
- (15) Tämän jälkeen Puolan viranomaiset toimittivat lausuntonsa asianomaisten huomautuksista 28 päivänä maaliskuuta 2007 päivätyllä kirjeellä, joka kirjattiin komissiossa saapuneeksi samana päivänä.
- (16) Vastauksena komission yksiköiden 28 päivänä huhtikuuta 2006 päivättyyn kirjeeseen Puolan viranomaiset toimittivat lisätietoja tarkasteltavana olevasta toimenpiteestä 6 päivänä kesäkuuta 2006 päivätyllä ja 8 päivänä kesäkuuta 2006 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä. Heinäkuun 13 päivänä 2006 päivätyllä kirjeellä, joka kirjattiin saapuneeksi 17 päivänä heinäkuuta 2006, Puolan viranomaiset toimittivat paperijäljennökset pitkäaikaisista sähköhankintasopimuksista sekä niiden liitteistä ja täydennyksistä (yhteensä 609 asiakirjaa).
- (17) Puolan viranomaiset pyysivät 4 päivänä toukokuuta 2006 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä tulkintaa erästä hukkakustannuksiin liittyvistä valtioneuvoston analyysimenetelmistä annettuun komission tiedonantoon, jäljempänä 'hukkakustannusten analyysimenetelmä' ⁽³⁾, sisältyvästä määräyksestä.
- (18) Komissio toimitti Puolan viranomaisille 27 päivänä syyskuuta 2006 päivätyllä kirjeellä luettelon pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten irtisanomista koskevan lakiehdotuksen laatimiseen liittyvistä keskeisistä kysymyksistä.
- (19) Puolan viranomaiset ovat toimittaneet lakiehdotuksesta useita versioita, jotka liittyvät Puolan lainsäädäntöprosessin eri vaiheisiin. Versioita on toimitettu 17 päivänä elokuuta 2006 ja 5 päivänä tammikuuta 2007 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä, 28 päivänä toukokuuta 2007 päivätyllä kirjeellä sekä 29 päivänä toukokuuta 2007 saapuneeksi kirjatulla sähköpostiviestillä (lakiehdotuksen englanninkielinen toisinto).
- (20) Menettelyn kuluessa Puolan viranomaiset ovat toimittaneet lisätietoja mainitusta toimenpiteestä 31 päivänä tammikuuta 2007 ja 4 päivänä huhtikuuta 2007 saapuneiksi kirjatulla kirjeellä, 2, 4, 7 ja 11 päivänä toukokuuta 2007 päivätyillä sähköpostiviesteillä sekä 6 päivänä kesäkuuta 2007 saapuneeksi kirjatulla kirjeellä.
- (21) Komissio pyysi 3 päivänä huhtikuuta 2007 Puolan viranomaisilta tietoja lakiehdotukseen liittyvien lainvalmistelutoimien etenemisestä sekä siitä, mitä toimenpiteitä Puolan viranomaiset olivat toteuttaneet komission yksiköiden kanssa aiemmin käytyjen keskustelujen pohjalta.
- (22) Lisäksi tutkintamenettelyn yhteydessä järjestettiin tapaamisia Puolan viranomaisten kanssa 5 päivänä huhtikuuta 2006, 7 päivänä syyskuuta 2006, 26 päivänä lokakuuta 2006, 2 päivänä helmikuuta 2007, 22 päivänä helmikuuta 2007, 26 päivänä huhtikuuta 2007, 2 päivänä toukokuuta 2007 ja 14 päivänä toukokuuta 2007.

⁽²⁾ Ks. alaviite 1.⁽³⁾ Komission tiedonanto, 26.7.2001.

(23) Puolan viranomaiset toimittivat 9 päivänä heinäkuuta 2007 lopullisen version pitkäaikaisien sähköhankintasopimusten irtisanomista koskevasta laista, jonka Puolan parlamentti vahvisti ja joka tuli voimaan 4 päivänä elokuuta 2007. Heinäkuun 18 päivänä 2007 Puolan viranomaiset toimittivat lain englanninkielisen käännöksen ja luettelon senaatin (parlamentin ylähuoneen) lakiin tekemistä muutoksista sekä lain perusteluosan.

2. TUEN KUVAUS

2.1 Pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset

(24) Puolan hallitus päätti 1990-luvun puolivälissä ryhtyä toteuttamaan ohjelmaa, jonka tarkoituksena oli modernisoida Puolan sähköala ja tehdä siitä länsieurooppalaisten teknisten ja ympäristönsuojelunormien mukainen.

(25) Ohjelman toteuttamista varten Puolan viranomaiset aloittivat menettelyn uusia tai modernisoituja sähkövoimaloita koskevien hankkeiden valitsemista varten. Valittujen hankkeiden kanssa oli määrä tehdä pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset, jotka kattaisivat voimaloiden koko tuotantokapasiteetin. Päätöksen tarjouskilpailumenettelyn aloittamisesta teki teollisuus- ja kauppaministeriö, ja sen toteutti ministeriön valvonnassa valtion omistama verknohaltija Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA, jäljempänä 'PSE'.

(26) Tarjouskilpailuasiakirjat ja tekniset eritelvät julkaistiin elokuussa 1994. Niiden mukaan hankkeilla tuli olla kolme tavoitetta: edullisen sähkön tuottaminen, kohtuullisen toimitusvarmuuden säilyttäminen sekä ympäristönsuojelunormien parantaminen ja ympäristön pilaantumisen torjuminen ottaen huomioon Puolan Länsi-Eurooppaan yhdyntymistä koskevat vaatimukset.

(27) Tarjoukset arvioitiin useiden kriteerien nojalla, joita olivat mm. hankkeen tuottavuus, pääoman suuruus, ympäristönsuojelua edistävät toimet, testatun teknologian soveltaminen sekä vakaiden ja turvallisten polttoainelähteiden käyttö.

(28) Määräaika hankkeiden esittämiselle päättyi 5 päivänä tammikuuta 1995. Siihen mennessä saatiin 44 tarjousta. Vähiten houkuttelevat tarjoukset hylättiin. Jäljelle jääneiden tarjousten kanssa aloitettiin suorat neuvottelut. Neuvottelujen tuloksena tehtiin pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset useiden yritysten tai yhtiöiden kanssa.

(29) Pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset allekirjoitettiin vuosina 1996–1998. Poikkeuksia olivat kuitenkin yksi

seitsemästä Południowy Koncern Energetyczny SA -nimisen yhtiön, jäljempänä 'PKE', kanssa tehty sopimus, joka allekirjoitettiin 12 päivänä huhtikuuta 1995, sekä Elektrownia Turówin kanssa tehty sopimus, joka allekirjoitettiin 26 päivänä elokuuta 1994. Elektrownia Turówin kanssa tehty pitkäaikainen sähköhankintasopimus ei kuulunut menettelyn aloittamista koskevan päätöksen soveltamisalaan (*). Sen vuoksi myöskään tämä päätös ei koske sitä. Seuraavassa taulukossa on luettelo sopimuspuolina olevista yrityksistä.

Taulukko 1

Pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset Puolassa

Nro	Edunsaaja
1	BOT Górnictwo i Energetyka SA.
2	Południowy Koncern Energetyczny SA
3	Elektrownia Kozienice SA
4	Zespół Elektrowni Dolna Odra SA
5	Zespół Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin Pątnów II
6	Electrabel Połaniec SA.
7	Elektrociepłownia Kraków S.A. (*)
8	Dalkia Poznań Zespół Elektrociepłowni SA
9	Elektrociepłownia Rzeszów SA
10	Elektrociepłownia Nowa Sarzyna Sp. z o.o.
11	Elektrociepłownia Lublin Wrotków Sp. z o.o.
12	Elektrociepłownia Chorzów "ELCHO" SA
13	Żarnowiecka Elektrownia Gazowa Sp. z o.o.
14	Elektrociepłownia Zielona Góra SA

(*) Tätä pitkäaikaista sähköhankintasopimusta ei allekirjoitettu tarjouskilpailun perusteella.

Lähde: Päätös menettelyn aloittamisesta.

(30) Pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset ovat voimassa 7–20 vuotta voimalan käyttöönotosta alkaen. Useimpien sopimusten voimassaoloaika on yli 15 vuotta. Viimeisen sopimuksen voimassaolo päättyy vuonna 2027.

(*) Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltaan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymishdoista ja niiden sopimusten mukautuksista, joihin Euroopan unioni perustuu, tehdyn asiakirjan, jäljempänä 'liittymisasiakirja', liite IV on erottamaton osa Tšekin tasavallan, Viron tasavallan, Kyproksen tasavallan, Latvian tasavallan, Liettuan tasavallan, Unkarin tasavallan, Maltaan tasavallan, Puolan tasavallan, Slovenian tasavallan ja Slovakian tasavallan liittymisestä tehtyä sopimusta, jäljempänä 'liittymissopimus' (EUVL L 236, 23.9.2003). Liitteen IV määräysten mukaan ennen 10 päivää joulukuuta 1994 täytäntöönpanutjatukitoimenpiteitä pidetään voimassa olevana tukena

- (31) Kaikki sopimukset perustuvat samoihin peruseriaatteisiin:
- energiantuottajat sitoutuvat luomaan uutta tuotantokapasiteettia, modernisoimaan laitteistoja ja toimittamaan PSE:lle kustakin voimalasta sovitun vähimmäismäärän sähköä;
  - PSE sitoutuu ostamaan vähintään sovitun vähimmäismäärän sähköä;
  - sähkön ostohinta perustuu periaatteeseen, jonka mukaan kustannukset siirretään ostajan maksettavaksi (pass-through principle); energiantuottajat veloittavat PSE:ltä hinnan, joka kattaa kaikki niiden kustannukset (sekä kiinteät että vaihtuvat) ja voittomarginaalin.

Sopimukset kuitenkin neuvotellaan hankekohtaisesti, joten ne eivät ole keskenään täysin identtisiä, vaan yksityiskohdissa saattaa olla eroja.

- (32) Eräitä sopimuksia on allekirjoittamisen jälkeen muutettu, muutamia jopa useaan kertaan. Muutokset koskevat joitakin sopimusten yksityiskohtia, mutta edellä mainittuja periaatteita noudatetaan kaikissa tapauksissa edelleen.

2.2 Menettelyn aloittamisesta tehdyn päätöksen kohteena oleva pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten irtisanomista koskeva lakiehdotus

- (33) Menettelyn aloittamisesta tehdyn päätöksen kohteena olevassa lakiehdotuksessa säädetään, että taulukossa 1 mainitut energiantuottajat voivat halutessaan irtisanoa PSE:n kanssa tekemänsä pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen ennen sen voimassaolon päättymistä. Energiantuottajilla olisi siinä tapauksessa oikeus korvaukseen lakiehdotuksessa vahvistetuin edellytyksin.
- (34) Korvauksilla voidaan kattaa erotus, joka saadaan vähentämällä yritykselle sähkönhankintasopimuksen täytäntöönpanosta aiheutuneista kustannuksista se osuus sähkön myyntituloista, jonka yritys voi käyttää kyseisten kustannusten kattamiseen. Jäljempänä tästä erotuksesta käytetään nimitystä 'korvauskelpoinen erotus'. Kustannuksiin luetaan myös ne kustannukset, jotka aiheutuvat suoraan sopimuksen irtisanomisesta, kuten lainojen ennenaikaisesta takaisinmaksusta aiheutuvat kustannukset.
- (35) Korvaukset maksetaan siten, että ensin suoritetaan ensimmäinen maksuerä ja sen jälkeen vuosittain mukautuserä vuoteen 2016 asti, jolloin maksetaan lopullinen mukautus.
- (36) Ensimmäinen maksuerä on yhtä kuin korvauskelpoisen erotuksen määrä vuodesta 2006 vuoteen 2025 tai siihen vuoteen, jona kyseisen sopimuksen oli alun perin määrä päättyä, sen mukaan kumpi näistä on aiempi. Määrä lasketaan hintojen ja markkinaosuuksien muutoksia kyseisenä ajanjaksona koskevan ennusteen pohjalta.
- (37) Korvauskelpoisen erotuksen arvo lasketaan uudelleen joka vuosi lakiehdotuksen voimaantulosta vuoteen 2014 asti taloutta koskevien todellisten tietojen perusteella. Näin saatua arvoa verrataan ennusteen perusteella määritettyyn

alkuperäiseen arvoon. Jos todellinen arvo poikkeaa ennustearvosta, tehdään mukautus, joka voi olla joko positiivinen tai negatiivinen. Sen mukaan joko maksetaan edunsaajalle korvausta tai peritään tältä palautusta. Käytännön syistä, erityisesti siksi, että taloutta koskevien tietojen keräämiseen ja käsittelyyn tarvitaan aikaa, mukautukset lasketaan kahden kalenterivuoden kuluttua vuodesta, jota tiedot koskevat.

- (38) Vuonna 2016 laaditaan uusi ennuste hintojen ja markkinaosuuksien muutoksista vuosiksi 2015–2025 tai siihen vuoteen asti, jolloin kyseisen pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen oli alun perin määrä päättyä, sen mukaan kumpi näistä on aiempi, jäljempänä 'jäljellä oleva ajanjakso'. Tämän jälkeen ennusteen perusteella jäljellä olevaa ajanjaksoa varten määriteltyä korvauskelpoisen erotuksen arvoa verrataan alkuperäisen ennusteen perusteella laskettuun arvoon. Jos arvot poikkeavat toisistaan, tehdään lopullinen mukautus, joka kattaa koko jäljellä olevan ajanjakson. Kuten aiemmat mukautukset, myös lopullinen mukautus voi olla joko positiivinen tai negatiivinen, ja myös sen perusteella joko suoritetaan edunsaajalle korvausta tai peritään siltä palautusta.
- (39) Maksettujen korvausten kokonaismäärä, mukautukset mukaan lukien, ei saa ylittää jäljempänä määriteltyä enimmäismäärää. Enimmäismäärät on määritelty erikseen kutakin yritystä tai yhtymää varten (5):

Taulukko 2

Korvausten enimmäismäärät menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä analysoidun lakiehdotuksen mukaan

(1 000 PLN)

	Edunsaaja	Korvauksen enimmäismäärä
1	BOT Górnictwo i Energetyka SA.	7 554 899
2	Południowy Koncern Energetyczny SA	5 085 101
3	Elektrownia Kozienice SA,	1 610 729
4	Zespół Elektrowni Dolna Odra SA	1 106 014
5	Zespół Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin Pątnów II	2 173 335
6	Electrabel Połaniec SA.	1 204 454
7	Elektrociepłownia Kraków SA	84 656
8	Dalkia Poznań Zespół Elektrociepłowni SA	132 773

(5) Huomautus: taulukko perustuu aineistoon, jonka Puolan viranomaiset ovat toimittaneet 2 päivänä kesäkuuta 2005 päivätyn kirjeen liitteessä 1 ja joka sisältää enemmän tietoja kuin lakiehdotuksesta alun perin tehty ilmoitus.

(1 000 PLN)

	Edunsaaja	Korvauksen enimmäismäärä
9	Elektrociepłownia Rzeszów SA	302 684
10	Elektrociepłownia Nowa Sarzyna Sp. z o.o.	641 453
11	Elektrociepłownia Lublin Wrotków Sp. z o.o.	508 176
12	Elektrociepłownia Chorzów "ELCHO" SA	1 338 272
13	Żarnowiecka Elektrownia Gazowa Sp. z o.o.	1 013 081
14	Elektrociepłownia Zielona Góra SA	540 323
	Yhteensä	22 755 627

Lähde: Päätös menettelyn aloittamisesta.

(40) Korvausten enimmäismäärä on yhtä kuin vuosiksi 2006–2025 laskettu korvauskelpoinen erotus olettaen, että sähkön markkinahinnat nousevat vähitellen, mutta hitaasti jopa nykyistä alemmalta tasolta Länsi-Euroopassa toteutuneelle tasolle. Tämän skenaarion mukaan sähkön keskihinta olisi aluksi noin 22 euroa/MWh vuonna 2006 ja nousisi hitaasti 30 euroon/MWh vuoteen 2015 mennessä. Tämän jälkeen hinta nousisi nopeammin noin 40 euroon/MWh vuonna 2018. Sitten hinta vakiintuisi tälle tasolle ja vaihtelisi sekä ylös- että alaspäin viiteajanjakson loppuun eli vuoteen 2025 asti.

(41) Korvaukset maksaa joko PSE tai sen tytäryhtiö, joka on kokonaan valtion omistuksessa. Korvaukset rahoitetaan asiakkailta perittävällä lisämaksulla, jonka suuruus määräytyy näiden verkkomaksun perusteella. Huomattavan suuren ensimmäisen maksuerän rahoittamista varten PSE ja/tai sen tytäryhtiö arvopaperistaa asiakkailta perittävästä maksusta saatavat varat.

3. MENETTELYN ALOITTAMISEN SYYT

(42) Voidakseen arvioida sille tiedoksiannetun lakiehdotuksen komissio tutki menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä sekä sähkönhankintasopimuksia että sopimusten irtisanomisen perusteella maksettavia korvauksia selvittääkseen, sisältyykö niihin valtiontukea. Kuten menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 3 kappaleessa todetaan, nämä toimenpiteet liittyivät tiiviisti toisiinsa.

(43) Yhteenvedo menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä todetuista epäilyistä esitetään jäljempänä 3.1 ja 3.2 kohdassa. Yksityiskohtaisempi arvio esitetään menettelyn aloittamista koskevan päätöksen 3 kohdassa.

3.1 Pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset

(44) Komissio katsoi alustavassa analyysissään, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset antavat sopimuspuoliksi valituille energiantuottajille kilpailijoihin verrattuna etua, joka saattaa vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

(45) Komissio oli sitä mieltä, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset eivät ole voimassa olevaa tukea, koska liittymissopimuksen määräysten perusteella yksikään sopimuksista ei edusta niitä kolmea valtiontukityyppiä, jotka liittymisen jälkeen katsotaan perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuksi voimassa olevaksi tueksi⁽⁶⁾.

(46) Ensinnäkin on todettava, että yksikään pitkäaikaisista sähkönhankintasopimuksista (Elektrociepłownia Turówin kanssa tehtyä sopimusta lukuun ottamatta) ei tullut voimaan ennen 10 päivää joulukuuta 1994. Toiseksi pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia ei annettu tiedoksi komissiolle niin sanotun siirtymämenettelyn nojalla. Kolmanneksi yhtäkään sopimusta ei mainita liittymissopimukseen liitettyssä voimassa olevien tukien luettelossa.

(47) Komissio katsoi, että koska pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia ei ollut annettu sille tiedoksi perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan mukaisesti, ne ovat Euroopan yhteisön perustamissopimuksen 93 artiklan soveltamista koskevista yksityiskohtaisista säännöistä 22 päivänä maaliskuuta 1999 annetun neuvoston asetuksen (EY) N:o 659/1999⁽⁷⁾ 1 artiklan f alakohdassa tarkoitettua sääntöjenvastaista tukea.

(48) Komissio katsoi, että pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten määräykset tuovat näiden sopimusten sopimuspuolina oleville energiantuottajille taloudellista etua verrattuna muihin energiantuottajiin, jotka eivät ole tällaisten sopimusten sopimuspuolia, sekä muiden vastaavien alojen toimijoihin, joiden kanssa ei ole edes ehdotettu tehtäväksi vastaavia pitkäaikaisia sopimuksia. Näin ollen se totesi alustavasti, että mainittu toimenpide on antanut kyseisille energiantuottajille valikoivaa taloudellista etua.

(49) Komissio kiinnitti huomiota myös siihen, että sähkömarkkinat on avattu kilpailulle ja sähköllä on käyty jäsenvaltioiden välillä kauppaa erityisesti sen jälkeen kun sähkön sisämarkkinoita koskevista yhteisistä säännöistä 19 päivänä joulukuuta 1996 annettu Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 96/92/EY⁽⁸⁾ tuli voimaan. Kun tietyt toimenpiteet asettavat jonkin jäsenvaltion energia-alan yritykset etuoikeutettuna asemaan, katsotaan, että tällaiset toimenpiteet voivat yhtäältä rajoittaa muiden jäsenvaltioiden yritysten mahdollisuuksia viedä energiaa kyseiseen jäsenvaltioon ja toisaalta edistää energian vientiä kyseisestä jäsenvaltiosta muihin jäsenvaltioihin.

(50) Komissio katsoi myös, että etu oli myönnetty valtion varoja käyttäen, koska päätös pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten allekirjoittamisesta tehtiin osana valtion toimia,

⁽⁶⁾ Menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 3 kappaleen 1 kohdan i alakohda.

⁽⁷⁾ EYVL L 83, 27.3.1999, s. 1.

⁽⁸⁾ EYVL L 27, 30.1.1997, s. 20.

joiden toteuttamisesta vastasi verkonhaltija, kokonaan Puolan valtion omistuksessa oleva PSE. Euroopan yhteisöjen tuomioistuimen, jäljempänä 'yhteisöjen tuomioistuin', oikeuskäytännön mukaan katsotaan, että jos valtionyhtiö käyttää varojaan tavalla, joka on katsottava valtiosta johtuvaksi, kyseiset varat on määriteltävä perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetuiksi valtion varoiksi ⁽⁹⁾.

- (51) Komissio totesi tämän vuoksi, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset ovat todennäköisesti energiantuottajille myönnettyä, perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.
- (52) Komissio totesi myös, että energiantuottajien saama valtiontuki on analysoitava hukkakustannusten analyysimenetelmän avulla. Saamiensa tietojen perusteella komissio epäili, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset eivät täyttäisi edellä mainitun menetelmän mukaisia kriteerejä.
- (53) Komissio suhtautui epäilevästi ensinnäkin siihen, voidaanko pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia, joiden ulkopuolelle jää merkittävä osa markkinoita, pitää hukkakustannusten analyysimenetelmän peruseräiteiden mukaisina, ja edistävtkö ne sähkömarkkinoiden vapauttamista myöntämällä korvauksia markkinoilla jo toimiville yrityksille, jotka joutuvat epäterveeseen kilpailutilanteeseen.
- (54) Toiseksi komissio ei ollut vakuuttunut siitä, täyttäisikö pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin sisältyvä tuki hukkakustannusten analyysimenetelmään sisältyvät kriteerit, jotka koskevat tukikelpoisten hukkakustannusten laskemista ja korvauksen myöntämistä.

3.2 Sähkönhankintasopimusten irtisanomisen vuoksi maksettavat korvaukset

- (55) Päätöksessä menettelyn aloittamisesta komissio esitti samat argumentit kuin edellä. Niiden perusteella se on myös päätellyt, että pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin sisältyy valtiontukea. Komissio totesi alustavasti, että myös pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten irtisanomisen vuoksi maksettaviin korvauksiin sisältyy valtiontukea ⁽¹⁰⁾.
- (56) Seuraavaksi komissio selvitti, täyttääkö korvauksiin sisältyvä valtiontuki hukkakustannusten analyysimenetelmän kriteerit.
- (57) Komissio epäili, että korvaukset eivät täyttäisi hukkakustannusten analyysimenetelmän kriteerejä, jotka koskevat

tukikelpoisten hukkakustannusten laskemista ja korvauksen myöntämistä.

4. ASIANOMAISTEN HUOMAUTUKSET

- (58) Menettelyn aloittamista koskevan päätöksen julkaisemisen jälkeen komissio on saanut huomautuksia seuraavilta asianomaisilta joko päätöksessä ilmoitetun määräajan kuluessa tai joissakin tapauksissa sen jälkeen, kun määräaika on pidennetty asianomaisten pyynnöstä:
- a) seuraavilta energiantuottajilta: Elektrociepłownia Rzeszów SA, jäljempänä 'Rzeszówin voimala', Electrabel SA ja Electrabel Połaniec SA, jäljempänä yhteisesti 'Electrabel', Zespół Elektrowni Pątnów – Adamów – Konin SA ja Elektrownia Pątnów II Sp. z o.o., jäljempänä yhteisesti 'PAK', BOT Górnictwo i Energetyka SA, BOT Elektrownia Opole SA ja BOT Elektrownia Turów, jäljempänä yhteisesti 'BOT', Elektrociepłownia Chorzów "ELCHO" Sp. z o.o., Elektrociepłownia Kraków S.A, jäljempänä 'ECK', Elektrociepłownia Zielona Góra SA, jäljempänä 'ECZG' sekä Elektrociepłownia Nowa Sarzyna Sp. z o.o., jäljempänä 'ENS';
- b) seuraavilta pankkilaitoksilta, jotka myöntävät rahoitusta energiantuottajille: Dresdner Bank AG London Branch, Bank Pekao SA, WestLB AG London Branch ⁽¹¹⁾ ja WestLB AG, jäljempänä yhteisesti 'pankit';
- c) PSE.
- (59) Asianomaisten komissiolle toimittamat huomautukset ovat keskenään hyvin samanlaisia, toisinaan lähes identtisiä. Sen vuoksi komissio ei selosta eri asianomaisten toimittamia huomautuksia erikseen, vaan käy niitä seuraavassa läpi yleisellä tasolla.

4.1 Pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia koskevat huomautukset

Soveltaminen liittymisen jälkeen ⁽¹²⁾

- (60) Asianomaisten mukaan pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia ei voida pitää liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 3 artiklan 1 kohdan c alakohdassa tarkoitettuina "vielä liittymispäivän jälkeen sovellettavina toimenpiteinä" ⁽¹³⁾.
- (61) Asianomaisten mukaan komission ei pitäisi tarkastella Puolan EU:hun liittymisen jälkeen toimenpiteitä, jotka on vahvistettu lainmukaisesti jo ennen liittymistä. Yleisen periaatteen mukaanhan lainsäädäntöä ei sovelleta taanneh-

⁽¹¹⁾ West LB AG London Branch pyysi 27 päivänä joulukuuta 2006 päivätyllä kirjeellä tapaamista komission yksiköiden kanssa ja esitti samalla eräitä lisähuomautuksia (ks. jäljempänä alaviite 38), jotka koskevat Puolan valtioneuvoston joulukuussa 2006 hyväksymää lakiehdotusta pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten irtisanomisesta. Tapaaminen West LB AG London Branchin ja Puolan pysyvän EU-edustuston edustajien välillä järjestettiin 14 päivänä maaliskuuta 2007.

⁽¹²⁾ Tämän huomautuksen ovat toimittaneet BOT, ENS, ECZG, ECK, ELCHO ja PAK.

⁽¹³⁾ Ks. alaviite 3.

⁽⁹⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintunut oikeuskäytäntö, asia C-482/99, Ranska v. komissio, tuomio 16.5.2002.

⁽¹⁰⁾ Ks. menettelyn aloittamista koskevan päätöksen johdanto-osan 3 kappaleen 1 kohdan ii alakohta.

tivasti. Valtiontukea koskevien yhteisön suuntaviivojen tulisi näin ollen sitoa Puolaa vasta sen jälkeen kun maa on liittynyt EU:hun.

- (62) Asianomaiset viittaavat aiempiin komission päätöksiin ⁽¹⁴⁾, joissa komissio on katsonut, että tukijärjestelmiä, jotka asianomaisten mielestä ovat verrattavissa pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin, ei ole sovellettu liittymisen jälkeen.
- (63) Asianomaisten mukaan pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin mahdollisesti sisältyvä valtiontuki olisi kokonaisuudessaan myönnetty näiden sopimusten perusteella jo ennen liittymistä. Vaikka vuotuisten maksuerien maksattaminen jatkuu, niitä ei tulisi pitää uutena tukena.
- (64) Pitkäaikaisissa sähkönhankintasopimuksissa määritellään tietty sähköenergian määrä, jonka PSE sitoutuu ostamaan, sekä sähkön hinta tiettyä ajanjaksona. Ainakin joissain tapauksissa hinnat on määritelty niin, että ne eivät ylitä tiettyä, asianomaisten etukäteen hyväksymää tasoa, tai hintojen vaihtelua on rajoitettu kohtuullisesti suhteessa todellisiin markkinahintoihin, jotka muodostavat mahdollisimman objektiivisen lähtökohdan. Todelliset hinnat olivat toisinaan jopa markkinahintoja alemmat, muun muassa siksi, että viime kädessä niistä päätti Puolan sääntelyviranomaisen. Näin ollen valtion osallistumisen enimmäismäärä oli määritelty pitkäaikaisissa sähkönhankintasopimuksissa tarkkaan jo ennen liittymistä.

Voimassa oleva tuki ⁽¹⁵⁾

- (65) Asianomaiset toteavat, että jos pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia on pidettävä perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukena, ne on katsottava asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b alakohdassa tarkoitetuksi voimassa olevaksi tueksi.
- (66) Asianomaisten mukaan sitä, onko ennen liittymistä myönnettyä ja sen jälkeen jatkettua tukea pidettävä ”uutena tukena” vai ”voimassa olevana tukena”, ei voida ratkaista yksinomaan liittymisasiakirjan liitteen IV määräysten nojalla. Asianomaiset ovat sitä mieltä, että jos tuki ei täytä kriteerejä, joiden perusteella se voidaan määritellä liittymisasiakirjan liitteessä IV tarkoitetuksi voimassa olevaksi tueksi, tukea on tarkasteltava myös asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b alakohdan ii-v luetelmakohdan säännösten perusteella.
- (67) Asianomaiset toteavat, että pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin voidaan soveltaa asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b alakohdan v luetelmakohtaa, minkä vuoksi sopimukset on katsottava ”voimassa olevaksi tueksi”.
- (68) Asianomaiset toteavat lisäksi, että asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b alakohdan v luetelmakohdan viimeistä

virkettä ei voida soveltaa pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin seuraavista kolmesta syystä.

- (69) Ensinnäkin yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen on katsonut asiassa Alzetta Mauro antamassaan tuomiossa ⁽¹⁶⁾, että tuki, joka on myönnetty tietyillä, alun perin kilpailulta suljetuilla markkinoilla ennen niiden vapauttamista, on markkinoiden vapauttamisen jälkeen katsottava voimassa olevaksi tueksi. Asianomaisten mukaan kyseinen tuomio perustuu suoraan perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdan tulkintaan, minkä vuoksi sitä on säädöshierarkian nojalla pidettävä ensisijaisena asetuksen (EY) N:o 659/1999 säännöksiin nähden.
- (70) Toiseksi oli joka tapauksessa sovellettava asiassa Alzetta Mauro annettuun tuomioon sisältyviä periaatteita eikä asetusta (EY) N:o 659/1999, koska asetusta ei ollut vielä tullut voimaan silloin kun sähkömarkkinat vapautettiin direktiivin 96/92/EY nojalla ja kun pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset tehtiin.
- (71) Kolmanneksi vertailemalla asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b alakohdassa mainittuja eri tukimuotoja voidaan päätellä, että 1 artiklan b alakohdan v luetelmakohta koskee ainoastaan valtiontukiohjelmiä, koska yksittäisiä tukia ei mainita erikseen.
- (72) Asianomaisten mukaan edellä esitettyjä väitteitä tukee myös se, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset ovat yksityisoikeudellisia sopimuksia eivätkä valtion toimenpiteitä. Asianomaisten mukaan tilanne, jossa sopimukset, jotka on tehty laillisesti ja pätevästi ennen Puolan EU:hun liittymistä ja sähkömarkkinoiden vapauttamista, katsottaisiin liittymisen jälkeen sääntöjenvastaisiksi, olisi kieroutunut seuraus liittymisestä. Asianomaisten mukaan tämä veisi pohjan valtiontukea koskevien perustamissopimuksen periaatteiden tulkinnalta ja sotisi niitä vastaan ja loukkaisi sen vuoksi kansainvälisesti tunnustettuja oikeusvarmuuden ja oikeutettujen odotusten periaatteita.

Olivatko toimenpiteet valtion toteuttamia

- (73) Seuraavat huomautukset ovat pankkien toimittamia.
- (74) Pankkien mukaan toimenpiteen toteuttaja ei ollut valtio vaan PSE. Kun otetaan huomioon Puolan energia-alan tilanne silloin kun pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset allekirjoitettiin, PSE:llä ei ollut muuta mahdollisuutta kuin tehdä tällaiset sopimukset. Tilanne olisi ollut sama myös siinä tapauksessa, että PSE olisi ollut yksityinen markkina-toimija. Näin ollen on todettava, että pitkäaikaisien sähkönhankintasopimusten allekirjoittaminen oli sekä valtion että sopimuspuolina olevien sähköntuottajien etujen mukaista. Valtio ei siis pakottanut PSE:tä tällaiseen ratkaisuun.

⁽¹⁴⁾ Komission päätökset CZ 52/03 (Universal Banka), CZ 58/03 (Evrobanka), CZ 46/03 (Investicni a postovni banka).

⁽¹⁵⁾ Tämän huomautuksen ovat toimittaneet ECZG, ECK ja pankit.

⁽¹⁶⁾ Yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen yhdistetyt asiat T-298/97, T-312/97, T-313/97, T-315/97, T-600/97–T-607/97, T-1/98, T-3/98–T-6/98 ja T-23/98, tuomio 15.6.2000.

Taloudellinen etu⁽¹⁷⁾

- (75) Useimpien asianomaisten mukaan pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset eivät tuo sopimuspuolille mitään taloudellista etua.
- (76) Asianomaiset arvostelevat komission alustavaa päätelmää, jonka mukaan pitkäaikaisissa sähköhankintasopimuksissa vahvistetut hinnat ovat tukkumarkkinahintoja korkeammat. Niiden mukaan komissio ei selitä menettelyn aloittamisesta tehdyssä päätöksessä, mitä markkinoita ja mitä hintoja päätöksessä tarkoitetaan. Sitä paitsi Puolan sähköpörssi (Polska Giełda Energii) perustettiin vasta joulukuussa 1999, jolloin oli jo tehty useita pitkäaikaisia sähköhankintasopimuksia. Asianomaisten mukaan Puolan ja muiden maiden välisten voimansiirtojohtojen kapasiteetti oli tuohon aikaan puutteellinen. Komission päätöksessä esitetty viittaus Kreikassa vuonna 2003 toteutuneeseen hintaan on virheellinen, koska maantieteellinen ja ajallinen konteksti ovat aivan toisenlaiset kuin Puolassa.
- (77) Pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten perusteella myydyn sähkön hintaa ei voida verrata tällaisten sopimusten ulkopuolisiin hintoihin edes Puolassa. Sopimusten perusteella tuotettava sähkö on tuotettu nykyaikaisten ympäristönormien mukaisesti, kun taas niiden ulkopuolella sähköä tuotetaan vähemmän ympäristöystävällisissä voimaloissa, jotka ”hankkiutuvat eroon”⁽¹⁸⁾ ylimääräisestä tuotannostaan marginaalisin kustannuksin käyttäen eri mekanismeja, joista mikään ei takaa hintaa, joka kattaisi sekä kiinteät että vaihtuvat kustannukset. Myös pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten ulkopuolella toimivat energiantuottajat ovat saaneet tukea, mutta niitä ei yleensä ole velvoitettu uusimaan laitteistojaan, kuten sopimuspuolina olevat energiantuottajat ovat joutuneet tekemään. Sopimusten ulkopuoliset energiantuottajat eivät missään tapauksessa olisi pystyneet tuottamaan riittävästi sähköä koko Puolan tarpeisiin varsinkaan vuosina 1997–1998.
- (78) Asianomaisten mukaan pitkäaikaisia sähköhankintasopimuksia on analysoitu niiden allekirjoittamisajankohdan olosuhteiden perusteella. Tuolloin sähköntuotanto perustui keskitettyyn ja säänneltyyn järjestelmään, jossa oli vain yksi ostaja, eikä vapautettuun järjestelmään, jonka pohjalta sähkön tukkumarkkinat toimivat.
- (79) Pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset olivat ainoa keino turvata investoinnit, jotka täyttävät Puolan sähköalan vaatimukset (mm. koko järjestelmän modernisointi, ympäristönsuojelu ja toimitusvarmuuden turvaaminen). Pankit vaativat pitkäaikaisia sähköhankintasopimuksia myöntämiensä lainojen vakuudeksi. Nämä vaatimukset oli otettava huomioon yksityisen sijoittajan testin yhteydessä, ja pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset olivat ainoa keino täyttää ne. Asianomaiset huomauttavat, että pitkäaikaisissa sähköhankintasopimuksissa asetetaan energiantuottajille investointeja ja sähkön saatavuutta koskevia velvoitteita.
- (80) Asianomaiset toteavat myös, että pitkäaikaisiin sähköhankintasopimuksiin liittyvää PSE:n toimintaa ei pidä analysoida siltä kannalta, takasiko se voittojen saamisen lyhyellä aikavälillä. Sen sijaan on syytä tarkastella pitkän aikavälin investointien kannattavuutta sekä (verkkoope-raattorin näkökannalta) sitä, turvasiko se toimitusvarmuuden ja antoiko se PSE:lle mahdollisuuden täyttää velvoitteensa julkisen palvelun tarjoajana. Asianomaisten mukaan pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset tehtiin läpinäkyvän ja avoimen tarjouskilpailun perusteella, joka toteutettiin syrjimättömällä tavalla siten, että tuloksena oli mahdollisimman alhainen hinta. Asianomaisten mukaan tämä on yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen oikeuskäytännön⁽¹⁹⁾ perusteella riittävä osoitus siitä, että sopimukseen sisältyvä taloudellinen etu on suljettu pois. Ennen kuin pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten tekemistä edeltävä tarjouskilpailu julkaistiin, laadittiin analyysi alimmista mahdollisista kustannuksista alan investoijien prioriteettien kartoittamiseksi.
- (81) Asianomaiset ovat myös sitä mieltä, että koska PSE toimi järjestelmässä, jossa energiantuotantoa säänneltiin, sen toimintaa ei voida verrata tavanomaisissa markkinaolosuhteissa toimivan yrityksen toimintaan. Näin ollen PSE:n toimintaa on arvioitava objektiivisten ja todennettavissa olevien seikkojen perusteella, jollaisia asianomaisten mukaan olivat energiantuottajille aiheutuneet kustannukset⁽²⁰⁾. PSE:n toiminta täyttää yksityisen sijoittajan testin vaatimukset, koska pitkäaikaisissa sähköhankintasopimuksissa mainitaan yksinomaan kiinteiden kustannusten sekä vaihtuvien kustannusten kattaminen ja kohtuullinen voittomarginaali.
- (82) Pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten kaltaisten pitkäaikaisten sopimusten tekeminen lienee tämän alan toimijoiden keskuudessa yleisesti hyväksytty käytäntö. Sen pitäisi olla tavanomainen keino jakaa riski sähköntuottajan ja ostajan kesken. Sopimuksen pitkän voimassaoloajan ei kuitenkaan pidä tulkita itsessään merkitsevän etua. Asianomaiset mainitsevat joitakin esimerkkejä: Ranskassa Electricité de Francen ja Péchineyn välinen sopimus, Portugalissa kaksi sopimusta, joiden sopimuspuolina ovat Redes Energéticas Nacionais ja Turbogás sekä Electricidade De Portugal ja Pego, sekä Yhdistyneessä kuningaskunnassa Northern Ireland Electricity:n tekemät sopimukset. Asianomaiset mainitsevat myös ns. IASB-sopimuksen, jota komissio ei kuitenkaan ole löytänyt virheellisten viitetietojen vuoksi⁽²¹⁾. Asianomaisten mukaan komissio ei ole esittänyt näiden sopimusten yhteydessä voimassaoloaikaa koskevia varauksia, vaikka se oli kaikissa tapauksissa vähintään 15 vuotta. Asianomaisten mukaan pitkäaikaiset sopimukset ovat yleinen käytäntö myös Yhdysvalloissa, mutta ne eivät esitä tästä konkreettisia esimerkkejä.

⁽¹⁹⁾ Ks. yhteisöjen ensimmäisen oikeusasteen tuomioistuimen asiat T-116/01 ja T-118/01 (P&O European Ferries ja Diputación Foral de Vizcaya v. komissio), tuomion 118 kohta.

⁽²⁰⁾ Ks. yhteisöjen tuomioistuimen asiat C-83/01 P, C-93/01 P ja C-94/01 P (Chronopost ym. v. Ufex ym.), tuomion 38 ja 39 kohta.

⁽²¹⁾ Puolan viranomaiset eivät tue tätä argumenttia omissa huomautuksissaan.

⁽¹⁷⁾ Tämän huomautuksen ovat toimittaneet BOT, ENS, ECZG, ECK, ELCHO, Rzeszów, pankit, PAK, Electrabel ja PSE.

⁽¹⁸⁾ Asianomaisten käyttämä ilmaisu.

(83) Asianomaiset toteavat myös, että pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset eivät takaa investoinnin tuottavuutta. PSE ja sääntelyviranomaiset ovat vahvistaneet oikeuskeinot, joiden avulla investoinnin tuottoa voidaan rajoittaa. Sääntelyviranomaiset voivat muun muassa tarkistaa hintoja ja kieltää liiallisten tai perusteettomien maksujen perimisen. PSE ei ole aina käyttänyt voimaloiden koko tuotantokapasiteettia, minkä lisäksi se on ottanut sopimuksiin perustuvaa sähkön hintaa määrittäessään huomioon energiankäytön tehostamisesta saatavan hyödyn. Energiantuottajat joutuvat myös kantamaan erilaisia riskejä, jotka liittyvät voimaloiden rahoittamiseen ja rakentamiseen sekä niiden käyttöön ja ylläpitoon.

(84) Koska pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset eivät tuo energiantuottajille lainkaan taloudellista etua, ne eivät sen vuoksi olisi perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

(85) Ne asianomaiset, jotka ovat yksityisiä toimijoita, huomauttavat myös, että vaikka pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset antaisivatkin toimijoille tiettyä taloudellista etua, edun arvo otettaisiin huomioon voimalan myyntihinnassa sen yksityistämisen yhteydessä. Pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset olivat välttämättömiä yksityistämisen toteuttamiseksi, sillä ne olivat yksi mainittujen voimaloiden yksityistämistä koskevien sopimusten perusehdoista. Asianomaiset vakuuttavat, että yhteisöjen tuomioistuimen asioissa Banks ja Falck esittämän oikeuskäytännön⁽²²⁾ perusteella on todettava, että edellä esitettyjen seikkojen perusteella pitkäaikaisiin sähköhankintasopimuksiin ei sisälly taloudellista etua.

Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut⁽²³⁾

(86) Asianomaisten mukaan pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten osapuolina olevat energiantuottajat tarjoavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja.

(87) Pitkäaikaisiin sähköhankintasopimuksiin mahdollisesti sisältyvä valtiontuki täyttää neljä kumulatiivista kriteeriä, jotka yhteisöjen tuomioistuin on määritellyt asiassa Altmark antamassaan tuomiossa⁽²⁴⁾.

(88) Ensinnäkin pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten osapuolina oleville energiantuottajille uskotaan tehtäväksi yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tarjoaminen. Tämä perustuu vuonna 1997 annetun Puolan energialain (Prawo Energetyczne) 1 §:n 2 momenttiin, jonka mukaan valtion on varmistettava loppukäyttäjien jatkuva ja keskeytymätön energiansaanti teknisesti ja taloudellisesti perustellulla tavalla ja ympäristönsuojelunäkökohdat huomioon ottaen. Asianomaiset katsovat, että yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tarjoamista koskeva velvollisuus käsittää myös velvollisuuden käyttää eri energialähteitä ja vähentää typpioksidipäästöjä kaupunkien läheisyydessä. Jäsenvaltiot voivat varsin vapaasti määrittellä, mitä ne tarkoittavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvillä palveluilla. Tarkemmin sanoen toimitusvarmuuden turvaamista koskeva velvollisuus

voidaan direktiivin 96/92/EY nojalla katsoa yhdeksi yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyväksi palveluksi, minkä komissio on vahvistanut aiemmissa päätöksissään. Myös ympäristönsuojelutoimet, kuten energiatehokkuus ja ilmastonsuojelu, on tunnustettu yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviksi palveluiksi sähkön sisämarkkinoita koskevasta yhteisistä säännöistä ja direktiivin 96/92/EY kumoamisesta 26 päivänä kesäkuuta 2003 annetussa Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivissä 2003/54/EY⁽²⁵⁾. Pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset olisivat näin ollen oikeusväline, jonka avulla valtio uskoo energiantuottajille edellä mainittujen yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tarjoamisen. Tämä vahvistetaan tarjousten arviointiperusteissa.

(89) Toiseksi pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten määräyksissä, muun muassa sopimusten liitteissä, määritellään yksityiskohtaisesti yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista aiheutuvien kustannusten korvaaminen alusta lähtien. Tämä vaikuttaa pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten neuvottelemiseen. Eräitä pitkäaikaisia sähköhankintasopimuksia on muutettu useaan kertaan, jopa Puolan EU:hun liittymisen jälkeen, mutta tämä ei kuitenkaan ole todellisuudessa vaikuttanut sopimusehtojen ja korvausmäärien määrittelyyn.

(90) Kolmanneksi yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen vuoksi maksettavat korvaukset eivät ylitä näiden palvelujen tarjoamisesta aiheutuvia kustannuksia. Pitkäaikaisissa sähköhankintasopimuksissa määrätään ainoastaan ostettavan sähkön tuotantokustannusten kattamisesta (mukaan lukien rakennus- ja pääomakustannukset, kiinteät ja vaihtuvat käyttö- ja ylläpitokustannukset sekä yleiskulut) sekä kohtuullisesta voittomarginaalista.

(91) Neljänneksi yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tarjoaminen on uskottu yrityksille, jotka on valittu pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten sopimuspuoliksi avoimen, syrjimättömän ja kilpailuperiaatteiden mukaisesti toteutetun tarjouskilpailun perusteella.

(92) Edellä esitetyn perusteella asianomaiset toteavat, että pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset täyttävät asiassa Altmark annetussa tuomiossa määritellyt neljä kumulatiivista kriteeriä, minkä vuoksi niitä ei voida pitää perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuna valtiontukea.

(93) Lisäksi asianomaiset toteavat, että vaikka katsottaisiin, että pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset eivät täytä asiassa Altmark annetussa tuomiossa määriteltyjä neljää kumulatiivista kriteeriä, sopimuksia on silti pidettävä yhteismarkkinoille soveltuvina perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan nojalla.

(94) Kuten tämän päätöksen johdanto-osan 88 kappaleessa todetaan, pitkäaikaisissa sähköhankintasopimuksissa uskotaan energiantuottajille yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tarjoaminen. Näiden palvelujen luonne määritellään tarkemmin Puolan lainsäädännössä. Lisäksi pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset ovat asianomaisten mukaan välttämättömiä kyseisten palvelujen turvaamiseksi, koska muussa tapauksessa sähkövoimaloiden

⁽²²⁾ C-390/98 — Banks, C-74/00 P ja C-75/00 P — Falck.

⁽²³⁾ Tämän huomautuksen ovat toimittaneet BOT, ENS, ACZG, ECK, ELCHO, PAK ja PSE.

⁽²⁴⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen asia C-280/00, Altmark Trans GmbH ja Regierungspräsidium Magdeburg v. Nahverkehrsgesellschaft Altmark GmbH, tuomio 24.7.2003.

⁽²⁵⁾ EUVL L 176, 15.7.2003, s. 37.

kehittämiselle ei olisi ollut mahdollista löytää vastaavia rahoituslähteitä. Pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin sisältyvän tuen määrä on oikeassa suhteessa tuen tarkoitukseen eli yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen tarjoamiseen, koska niissä määrätään ainoastaan energiantuotannosta aiheutuvien kustannusten kattamisesta sekä kohtuullisesta voittomarginaalista. Yhteenvetona voidaan todeta, että kun otetaan huomioon Puolan sähköverkon ja muiden EU:n sähköverkkojen välisten yhteyksien huomattava rajoittuneisuus, tuki ei voi vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan yhteisen edun vastaisella tavalla.

Tuen valikoivuus ⁽²⁶⁾

- (95) Asianomaiset katsovat, että pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin ei sisälly valikoivia tekijöitä.
- (96) Asianomaisten mukaan ei voida automaattisesti päätellä, että toimenpide, joka hyödyttää ainoastaan yhtä talouden alaa, on valikoiva. Niiden mukaan komission on aina määriteltävä merkitykselliset maantieteelliset markkinat ja kyseisen tuotteen markkinat. Komission on myös määriteltävä, ketkä ovat edunsaajien kilpailijoita näillä markkinoilla, ennen kuin se voi ratkaista, onko toimenpide valikoiva. Nyt tarkasteltavana olevassa asiassa pitkäaikaisen sähkönhankintasopimusten osapuolet on valittu avoimen, läpinäkyvän ja syrjimättömän tarjouskilpailun perusteella. Tämä tarkoittaa, että valikoivuuden edellytykset eivät täyty.
- (97) Asianomaiset toteavat myös, että alalle tyypilliset toimenpiteet eivät välttämättä ole valikoivia, jos ne johtuvat ainoastaan markkinavoimien toiminnasta. Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Van der Kooy ⁽²⁷⁾ tutkimat toimenpiteet ovat tyypillinen esimerkki tällaisesta ei-valikoivasta toimenpiteestä.
- (98) Asianomaiset huomauttavat myös, että päätöksen pitkäaikaisen sähkönhankintasopimusten allekirjoittamisesta teki PSE, ei valtio. Valikoivuskriteerin soveltamisen sijasta on syytä tehdä yksityisen sijoittajan testi.

Kilpailun vääristyminen ja vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan ⁽²⁸⁾

- (99) Asianomaiset toteavat, että komission olisi pitänyt tutkia, aiheuttivatko pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset kilpailun vääristymistä tai vaikuttivatko ne jäsenvaltioiden väliseen kauppaan silloin kun ne tehtiin.
- (100) Kun pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset tehtiin, Puolan sähkömarkkinoilla ei ollut kilpailua. Direktiiviä 96/92/EY ei vielä sovellettu Puolassa. Liittymisneuvottelut olivat hyvin varhaisessa vaiheessa — edes EU:hun liittymisen lopullista määräaika ei ollut päätetty. Tuonaiset hinnat

olivat säännöstelyn alaisia, myös ne hinnat, jotka sitoivat pitkäaikaisen sähkönhankintasopimusten ulkopuolisia energiantuottajia. Näin ollen ei voida katsoa, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset olisivat tuolloin vääristäneet kilpailua.

- (101) Asianomaiset huomauttavat myös, että kun pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset allekirjoitettiin, Puola ei vielä ollut Euroopan unionin jäsenvaltio. Lisäksi sähkönsiirtokapasiteetti Puolan ja sen naapurimaiden välillä oli rajallinen, ja pitkäaikaisen sähkönhankintasopimusten perusteella tuotettu sähkö oli kalliimpaa kuin niiden ulkopuolella tuotettu sähkö. Näin ollen ei voida sanoa, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset olisivat tuolloin vaikuttaneet jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.

Onko kyse EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa ⁽²⁹⁾ tarkoitettusta yhteismarkkinoille soveltuvasta tuesta?

- (102) Asianomaiset huomauttavat, että jos pitkäaikaisen sähkönhankintasopimusten katsotaan olevan valtiontukea, tuki voitaisiin katsoa yhteismarkkinoille soveltuvaksi perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan nojalla.
- (103) Asianomaisten mukaan pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia ei voida pitää toimintatukena. Toisin kuin investointituki, toimintatuki on tukea, jonka tarkoituksena on vapauttaa yritys kustannuksista, jotka se normaalisti joutuisi maksamaan osana juoksevaa hallintoaan ja tavanomaista toimintaansa. Pitkäaikaisen sähkönhankintasopimusten perusteella suoritettavia maksuja ei voida pitää tällaisena tukena. Maksut ovat hinta, joka maksetaan kauppasopimuksen nojalla toimitetusta tavarasta tai palveluista. Lisäksi pitkäaikaisen sähkönhankintasopimusten tarkoituksena on mahdollistaa investointihankkeen toteuttaminen. Tämä osoittaa, että kyse on investointitoimenpiteistä (eikä toimintatuesta).

- (104) Asianomaiset katsovat myös, että komission olisi todettava, että tarkasteltavana olevaan asiaan liittyy poikkeuksellisia tekijöitä, joiden vuoksi myös toimintatuki voidaan hyväksyä. On otettava huomioon Puolan energia-alan tilanne 1990-luvulla. Puolaa voidaan kiistatta pitää yhtenä perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa tarkoitetuista alueista. Osa tässä tarkoitetuista energiantuottajista sijaitsi sellaisilla alueilla, että niiden sulkeminen olisi aiheuttanut yhteiskunnalle hyvin vakavia seurauksia. Lisäksi pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset edistivät paitsi Puolan sähköalan myös koko talouden kehitystä, kun otetaan huomioon sähköalan merkitys talouselämälle yleensä.

⁽²⁹⁾ Tämän huomautuksen ovat toimittaneet BOT, ENS, ELCHO ja PAK.

⁽²⁶⁾ Tämän huomautuksen ovat toimittaneet BOT, ENS, ECZG, ELCHO ja pankit.

⁽²⁷⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen yhdistetyt asiat 67, 68, 70/85, tuomio 2.2.1998.

⁽²⁸⁾ Tämän huomautuksen ovat toimittaneet BOT, ENS, ECK, ELCHO, pankit ja PAK.

Onko kyse EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdassa⁽³⁰⁾ tarkoitettusta yhteismarkkinoille soveltuvasta tuesta?

(105) Asianomaiset huomauttavat, että jos pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten katsotaan olevan valtiontukea, tuki voitaisiin katsoa yhteismarkkinoille soveltuvaksi perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan nojalla.

(106) Asianomaisten mukaan Puolan sähköalan tilanne aiheutti pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten allekirjoittamisen aikaan vakavia häiriöitä maan talouselämälle. Pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten tarkoituksena oli poistaa nämä häiriöt.

Onko kyse EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdassa⁽³¹⁾ tarkoitettusta yhteismarkkinoille soveltuvasta tuesta?

(107) Asianomaiset huomauttavat, että jos pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten katsotaan olevan valtiontukea, tuki voitaisiin katsoa yhteismarkkinoille soveltuvaksi perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

(108) Asianomaisten mukaan pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia ei tulisi analysoida hukkakustannusten analyysimenetelmän mukaisesti, koska sopimusten tarkoituksena ei ollut hukkakustannusten korvaaminen. Sen sijaan sopimuksia olisi analysoitava suoraan perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan määräysten nojalla.

(109) Asianomaiset toteavat, että pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten tarkoituksena oli helpottaa Puolan energia-alan kehitystä houkuttelemalla ulkomaisia investointeja uuden-aikaisiin, ympäristöystävällisiin voimaloihin. Sopimusten tarkoituksena oli näin ollen ”edistää tietyn taloudellisen toiminnan kehitystä”.

(110) Asianomaiset huomauttavat myös, että pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten vaikutus jäsenvaltioiden väliseen sähkökauppaan oli vähäinen. Puolan ja muiden maiden väliset sähkönsiirtoyhteydet olivat teknisesti rajoittuneet. Tuontia haittasivat tekniset esteet, ja vientimahdollisuudet oli jo aiemmin hyödynnetty täysimääräisesti. Näin ollen ei voida katsoa, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset olisivat rajoittaneet sähkökauppaa. Asianomaisten mukaan komissio ei energiamarkkinoita koskevassa alustavassa tiedonannossaan⁽³²⁾ katsonut pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten haittaavan Euroopan energiamarkkinoiden yhdentymistä. Siksi asianomaiset katsovat, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset eivät ”muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla”.

(111) Asianomaiset toteavat myös, että pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia olisi analysoitava valtiontuesta ympäristönsuojelulle annettujen yhteisön suuntaviivojen⁽³³⁾ nojalla, koska niiden tarkoituksena oli erityisesti saada energiantuottajat noudattamaan tiettyjen suurista polttolaitoksista ilmaan joutuvien epäpuhtauspäästöjen rajoittamisesta 23 päivänä lokakuuta 2001 annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin 2001/80/EY⁽³⁴⁾ mukaisia vaatimuksia.

Pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia on tarkasteltava osana liittymissopimuksessa tarkoitettua siirtymävaiheen järjestelyä⁽³⁵⁾

(112) Asianomaisten mukaan pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia olisi tarkasteltava saman menettelyn mukaan kuin valtioneuvoston PL 1/2003⁽³⁶⁾. Komissio aloitti kyseisen menettelyn osana liittymissopimuksessa määrättyä siirtymävaiheen järjestelyä.

(113) Asia PL 1/2003 koski Puolan ilmoitusta pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten irtisanomista koskevasta ensimmäisestä lakiehdotuksesta. Asianomaisten mukaan komissio todennäköisesti teki kyseisen ilmoituksen perusteella pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten ja alustavan lakiehdotuksen välisistä yhteyksistä saman päätelmän kuin pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten ja varsinaisen lakiehdotuksen yhteyksistä, eli että ne ”liittyvät läheisesti toisiinsa”.

(114) Asianomaisten mukaan voidaan päätellä, että komission olisi pitänyt analysoida pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia saman menettelyn mukaisesti kuin alustavaa lakiehdotusta, eli asiassa PL 1/2003 sovelletun menettelyn mukaisesti, kuten se on nyt käsiteltävänä olevassa asiassa tehnytkin.

(115) Asianomaiset kiinnittävät huomiota siihen, että menettelyn aloittamista koskevalla päätöksellä kumotaan myös asiassa PL 1/2003 tehty komission päätös. Komissio kumosi kyseisen päätöksen sillä perusteella, että Puola ei saattanut alustavaa lakiehdotusta voimaan ennen Puolan liittymistä EU:hun. Tämän vuoksi siihen ei voida soveltaa liittymissopimuksessa määrättyä menettelyä. Asianomaisten mukaan näin jätettäisiin huomiotta se seikka, että alustava lakiehdotus ja pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset ovat erottamattomasti sidoksissa toisiinsa. Toisin kuin alustava lakiehdotus, pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset kuuluvat asianmukaisten mukaan edelleen liittymissopimuksessa määriteltyn menettelyjen soveltamisalaan. Komission olisi tämän vuoksi pitänyt analysoida pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia asiassa PL 1/2003 sovelletun, liittymissopimuksessa määritellyn menettelyn mukaisesti eikä ryhtyä soveltamaan uusia menettelyjä EY:n perustamissopimuksen nojalla.

⁽³⁰⁾ Tämän huomautuksen ovat toimittaneet ELCHO, PAK ja PSE.

⁽³¹⁾ Tämän huomautuksen ovat toimittaneet BOT, ENS, ELCHO, PAK ja PSE.

⁽³²⁾ http://europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/po_1.pdf.

⁽³³⁾ EYVL C 37, 3.2.2001, s. 3.

⁽³⁴⁾ EYVL L 309, 27.11.2001, s. 1.

⁽³⁵⁾ Tämän huomautuksen ovat toimittaneet ELCHO, pankit ja PAK.

⁽³⁶⁾ Komission päätös, tehty 3.2.2004, valtioneuvoston PL 1/03 — Puola — Hukkakustannusten korvaaminen Puolassa, K(2004) 167 lopullinen, 3.2.2004.

Oikeuksien menettäminen ⁽³⁷⁾

- (116) Asianomaiset toteavat, että pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten irtisanominen johtaa siihen, että asianomaiset menettävät oikeutensa ⁽³⁸⁾ (ilman asianmukaista korvausta) ⁽³⁹⁾.

4.2 Lakiehdotusta koskevat huomautukset

- (117) Lakiehdotusta koskevia huomautuksia ovat toimittaneet vain ELCHO, pankit ja PAK.
- (118) Asianomaiset muistuttavat, että niiden käsityksen mukaan pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset eivät tuo edunsaajille taloudellista etua, kuten edellä on selvitetty. Ne katsovat, että sen vuoksi myöskään sopimusten irtisanomisen perusteella maksettava kohtuullinen korvaus ei voi tuoda edunsaajille taloudellista etua. Asianomaiset vetoavat yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Asteris ⁽⁴⁰⁾ antamaan tuomioon. Lakiehdotuksen perusteella maksettavat korvaukset muistuttavat vahingonkorvausta, mutta lisäksi ne vahvistetaan kansainvälisessä yksityisoikeudessa ja Euroopan energiaperuskirjan 10 artiklassa.
- (119) Asianomaiset huomauttavat myös, että lakiehdotuksessa ei säädetä valtion varojen käytöstä, koska veroluonteiset maksut, joilla säädös rahoitetaan, eivät kulje PSE:n kautta vaan yhden tai useamman yksityisen toimijan tai yrityksen kautta.
- (120) Asianomaiset ovat myös sitä mieltä, että lakiehdotus on perustamissopimuksen mukainen 87 artiklan 3 kohdan a–c alakohdan ja 86 artiklan 2 kohdan nojalla. Tässä yhteydessä käytetyt argumentit ovat samat kuin ne, joiden perusteella asianomaiset katsoivat pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten olevan perustamissopimuksen määräysten mukaisia.

⁽³⁷⁾ Tämän huomautuksen ovat toimittaneet Rzeszów ja West LB AG London Branch.

⁽³⁸⁾ Rzeszówin voimala ei perustellut tätä väitettä tarkemmin. Toisaalta West LB AG London Branch totesi täydentävissä huomautuksissaan (ks. alaviite 11), että vaikka pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten irtisanomista koskevassa lakiehdotuksessa säädetään sopimusten vapaaehtoisesta irtisanomisesta, irtisanominen on todellisuudessa pakollista. Sitä paitsi, koska järjestelmämaksuihin sisältyvä mukautustekijä poistettiin, PSE:llä ei ole varaa täyttää pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin perustuvia veloitteita lain voimaantulon jälkeen. Tämä johtaa todennäköisesti tilanteeseen, jossa PSE:n on erittäin vaikea täyttää näihin sopimuksiin perustuvat veloitteensa. Jos taas energiantuottajat eivät irtisano sopimuksia vapaaehtoisesti, riski sopimusvelvollisuuksien täyttämättä jättämisestä varojen puutteen vuoksi lisääntyy entisestään huomattavasti.

⁽³⁹⁾ West LB AG London Branchin mukaan tapa, jolla hukkakustannusten korvaus lasketaan ja maksetaan, käytännössä estää rahoituslaitoksia saamasta takaisin pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten perusteella myönnettyjä lainoja. Rahoituslaitokset menettävät niille kuuluvat oikeudet ilman minkäänlaista korvausta. West LB toteaa sen vuoksi, että lakiehdotuksessa olisi vähintäänkin säädettävä korvauksista, jotka riittäisivät varmistamaan, että rahoituslaitokset saavat takaisin energiantuottajille myöntämänsä lainat.

⁽⁴⁰⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen yhdistetyt asiat C-106–120/87, tuomio 27.11.1988, 23 ja 24 kohta.

- (121) Kysymykseen siitä, onko lakiehdotus hukkakustannusten analyysimenetelmän mukainen, pankit vastaavat toteamalla, että kyseinen menetelmä on laadittu ja hyväksytty kokonaan toisenlaisessa tilanteessa. Hukkakustannusten analyysimenetelmän tarkoituksena oli ratkaista ongelma, joka liittyi hukkakustannusten palauttamiseen markkinoiden vapauttamisen jälkeen. Lakiehdotuksen taustalla sen sijaan on tilanne, joka vallitsi Puolassa silloin kun pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset allekirjoitettiin. Pankit arvostelivat sitä, että komissio totesi menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessään eräiden Puolan voimaloiden olevan ”tehotomia” ja yritti selvittää, säilyttäisikö lakiehdotus niiden tulotason samana kuin ennen markkinoiden vapauttamista, jolloin tulotaso oli taattu. Pankkien mukaan tätä logiikkaa noudattaen olisi kaikki ennen uuden jäsenvaltion Euroopan unioniin liittymistä rakennetut voimalat todettava tehottomiksi ja vastaavasti kaikki tällaisten voimaloiden kanssa tehdyt sopimukset automaattisesti todettava valtioneuoksi. Tämä taas johtaisi pitkälle meneviin päätelmiin, joiden mukaan kaikki sopimukset on irtisanottava liittymispäivästä alkaen ja neuvoteltava sen jälkeen uudelleen. Tällainen ratkaisu olisi sekä taloudelliselta että oikeudelliselta kannalta katsoen absurdi. Pankit lisäävät, että komissio ei ole esittänyt vakuuttavia eikä konkreettisia todisteita voimaloiden tehotomuudesta.

- (122) Yhteenvetona voidaan todeta, että pankkien mukaan komissio on virheellisesti jaotellut eri ryhmiin voimalat, jotka liittymisajankohtana olivat valmiita tai miltei valmiita, ja muut voimalat. Näin tehdessään komissio on ohittanut sen tosiseikan, että korvaukset on laskettava kansallisen ja kansainvälisen oikeuden vahvistettujen periaatteiden nojalla. Pankkien mukaan näihin laskelmiin ei vaikuta hinta, jonka uusi toimija on valmis maksamaan markkinoille pääsystä.

5. PUOLAN VIRANOMAISTEN HUOMAUTUKSET MENETTELYN ALOITTAMISTA KOSKEVASTA PÄÄTÖKSESTÄ

5.1 Pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia koskevat huomautukset

- (123) Puolan viranomaiset toteavat, että valtiolla on velvollisuus varmistaa energiaturvallisuus, mikä edellyttää energian toimitusvarmuuden turvaamista ja ympäristönsuojeluvälineiden huomioon ottamista.

- (124) Puolan viranomaisten mukaan pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset olivat ainoa tapa täyttää tämä velvollisuus Puolassa aikana, jolloin kyseiset sopimukset allekirjoitettiin. Puolan sähkömarkkinoiden modernisointi vaati huomattavia investointeja, ja sähköyhtiöiden omat varat olivat rajalliset. Pankit asettivat luottojen myöntämisen ehdoksi, että tietyn osan tuloista oli oltava taattu määrätyn ajanjakson aikana. Pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset hyväksyttiin näiden luottojen vakuudeksi.

(125) PSE oli ainoa toimija, joka pystyi panemaan pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset täytäntöön. Sen toimintaa on tarkasteltava ottaen huomioon se, että valtion ensisijaisena tavoitteena ei ole saada voittoa, vaan toteuttaa yleishyödyllisiä tehtäviä.

(126) Puolan viranomaiset katsovat, että koska pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset tehtiin avoimen, läpinäkyvän ja syrjimättömän tarjouskilpailun perusteella, valtion osallistumista sopimukseen on tulkittava niin, että se edustaa yleishyödyllisen palvelun tarjoamisesta maksettavaa markkinahintaa. Tämän perusteella taas voidaan päätellä, että sopimukseen ei sisälly valtiontukea. Tämä on esimerkki julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyöstä, jota myös komissio pyrkii edistämään.

(127) Puolan viranomaisten mukaan pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset tehtiin markkinaehdoin. Sopimusten muotoiluun vaikuttivat erityisesti pankkien energiantuottajille tarjoamat lainaehdot.

(128) Lisäksi Puolan viranomaiset toteavat, että koska yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut ja julkisen ja yksityisen sektorin yhteistyö liittyvät aina johonkin tiettyyn alaan, pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia ei voida pitää liian alakohtaisina toimenpiteinä.

(129) Puolan viranomaiset huomauttavat, että niissä tapauksissa, joissa voimalla on yksityistetty, myyntihinnassa on otettu huomioon pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen arvo. Tämä sulkee pois sopimukseen sisältyvän taloudellisen edun, joka on yksi valtiontuen määrittelyn kumulatiivisista tekijöistä.

(130) Puolan viranomaiset katsovat myös, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset eivät ole tukea, jota sovelletaan vielä liittymisen jälkeen. Puolan viranomaisten mukaan pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset ovat yksittäisille yrityksille myönnettyä tukea. Niiden mukaan sopimusten täytäntöönpano liittymisen jälkeen merkitsee ainoastaan ennen liittymistä myönnetyn tuen siirtämistä. Pitkäaikaisissa sähkönhankintasopimuksissa määritellään myös selkeästi valtion osallistumisen enimmäismäärä.

(131) Puolan viranomaiset toteavat, että pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin ei voida soveltaa hukkakustannusten analyysimenetelmää. Menetelmää voidaan soveltaa vasta sen jälkeen kun sopimukset on irtisanottu.

(132) Yhteenvetona voidaan todeta, että Puolan viranomaiset kiistävät väitteen, jonka mukaan pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten avulla voitiin varmistaa, että sähköstä saatiin tiettyä ajanjaksona tietty hinta. Puolan viranomaisten mukaan pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset takasivat pikemminkin energiantuotannosta aiheutuvien kulujen kattamisen sekä vaatimattoman voittomarginaalin, mikä oli välttämätöntä, jotta energiantuottajat pystyisivät maksamaan velkansa. Puolan viranomaisten mukaan investoinnin rahoittamiseen käytetyn pääoman kustannusten tulisi markkinatalouden periaatteiden mukaan aina näkyä tuotteen tai palvelun hinnassa.

5.2 Lakiehdotusta koskevat huomautukset

(133) Vastauksena lakiehdotusta koskeviin epäilyihin, joita komissio esitti menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä, Puolan viranomaiset toimittivat ehdotuksesta uuden version. Ehdotus tuli voimaan 4 päivänä elokuuta 2007, joten sitä nimitetään jäljempänä 'laiksi'.

(134) Jäljempänä esitetään ne valtiontukea koskeviin näkökohtiin liittyvät tekijät, joiden osalta laki poikkeaa 2.2 kohdassa esitetystä alkuperäisestä versiosta.

(135) Taulukossa luetellaan edunsaajat ja korvausten enimmäismäärät. Uusi luettelo hukkakustannusten perusteella maksettavien korvausten mahdollisista edunsaajista on seuraavanlainen:

Taulukko 3

Muutetussa laissa säädetyt korvaukset

(1 000 PLN)

Edunsaaja	Korvauksen enimmäismäärä
BOT Górnictwo i Energetyka SA.	4 536 851
Południowy Koncern Energetyczny SA.	1 479 745
Elektrownia Kozienice SA.	623 612
Zespół Elektrowni Dolna Odra SA.	633 496
Zespół Elektrowni Pątnów-Adamów-Konin Pątnów II	1 377 880
Elektrociepłownia Kraków SA.	0
Elektrociepłownia Rzeszów SA.	297 415
Elektrociepłownia Nowa Sarzyna Sp. z o.o.	777 535
Elektrociepłownia Lublin Wrotków Sp. z o.o.	425 263
Elektrociepłownia Chorzów ELCHO SA.	888 581
Elektrociepłownia Zielona Góra SA.	464 297
Elektrociepłownia Gorzów SA	72 755
Yhteensä	11 577 430

Lähde: Puolan viranomaisten esittämän lain liite 2.

(136) Edunsaajien luetteloa on muutettu taulukkoon 2 verrattuna seuraavasti:

a) Electrabel Połaniec SA ja Dalkia Poznań Zespół Elektrociepłowni SA on poistettu luettelosta, koska niiden pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset ovat päättyneet;

b) Żarnowiecka Elektrownia Gazowa Sp. z o.o. on poistettu luettelosta, koska sen tekemä pitkäaikainen sähkönhankintasopimus irtisanottiin ennen kuin voimalla rakentaminen saatiin päätökseen;

- c) luetteloon on lisätty Elektrociepłownia Gorzów SA, joka sai oikeuden maksuihin lakiehdotuksen nojalla.
- (137) Elektrociepłownia Kraków SA säilyttää lain mukaan oikeutensa maksuihin, mutta korvauksen enimmäismäärä on nolla.
- (138) Edellä taulukossa 3 mainittujen hukkakustannuskorvausten enimmäismäärien laskemisessa sovellettavat pääperiaatteet esitetään lain 27 §:ssä.
- (139) Korvausten enimmäismäärät saadaan laskemalla seuraavien lukujen erotus:
- a) poistamattomat investointikustannukset, jotka eivät kuulu investointituen piiriin, vuoden 2007 tilanteen perusteella, ja
- b) se osa tuloista, jonka yritys voi käyttää investointikustannusten kattamiseen.

Investointikustannuksiksi katsotaan kiinteän omaisuuden nettokirjanpitoarvo, kuten lain 27 §:n 1 momentissa todetaan. Poistamattomilla investointikustannuksilla tarkoitetaan kiinteän omaisuuden kirjanpitoarvoa sen jälkeen kun poistot on tehty.

Tästä määrästä vähennetään seuraavat määrät:

- voimalan kirjanpidollinen jäännösarvo päivänä, jona pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen oli alun perin määrä päättyä (jos tällainen päivämäärä on määritelty), ja
- kaikki omaisuuteen liittyvät avustukset ja poistot.

Kullekin voimalalle maksettavan korvauksen enimmäismäärä on laskettu vuodesta 2007 pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen päättymiseen.

- (140) Korvauksen laskemista varten on otettu huomioon ainoastaan ne investoinnit, jotka oli toteutettu kokonaan tai ainakin lähes kokonaan ennen Puolan liittymistä EU:hun. "Lähes kokonaan toteutetuilla investoinneilla" tarkoitetaan tässä investointeja, jotka oli taloudellisempaa saattaa päätökseen ja ottaa käyttöön kuin keskeyttää niiden rakentaminen. Tämä arvioitiin liittymispäivänä vallinneen tilanteen perusteella.
- (141) Tulevan kassavirran arvo laskettiin samojen markkinaennusteiden perusteella kuin menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä. Puolan viranomaiset ovat perustelleet esittämänsä ennusteet.
- (142) Laissa ei enää säädetä suuresta ensimmäisestä maksuerästä, vaan se on korvattu vuotuisilla erillä, jotka maksetaan ennakkona kokonaismäärästä ja joiden määrittämisessä otetaan huomioon erityisesti energiantuottajan velat.

Mekanismia, jonka tarkoituksena on tarkistaa korvauksen määrää suhteessa sähkön hinnan todellisiin vaihteluihin, jatkettiin siihen päivämäärään asti, jolloin kunkin pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen oli alun perin määrä päättyä. Tämä vastaa johdanto-osan 139 kappaleessa tarkoitettua ajanjaksoa, jonka mukaan lasketaan kullekin yritykselle suoritettavan korvauksen enimmäismäärä.

- (143) Lain mukaan korvauksen saajat voivat saada yritysten pelastamis- ja rakenneuudistustukea aikaisintaan kymmenen vuoden kuluttua siitä kun viimeinen laissa säädetty hukkakustannuksiin perustuva korvauserä on maksettu.
- (144) Laissa säädetään myös uudesta hukkakustannusten ryhmästä. Se koskee sellaisia taulukossa 3 mainittuja energiantuottajia, jotka ovat tehneet pitkäaikaisen kaasuntoimitussopimuksen, johon sisältyy ns. ota tai maksa -lauseke (take or pay), joka koskee pitkäaikaiseen sähkönhankintasopimukseen perustuvaa voimalan toimintaa. Ota tai maksa -tyyppiset pitkäaikaiset sopimukset ovat sopimuksia, joilla ostaja sitoutuu ostamaan myyjältä vuosittain tietyn määrän kaasua sopimuksessa vahvistetun kaavan mukaisesti laskettavaan hintaan. Jos ostaja ei osta sopimuksen mukaista määrää, se joutuu maksamaan sakkoa.
- (145) Tällaisten hukkakustannusten perusteella maksettavan korvauksen enimmäismäärä on yhtä suuri kuin tulo, joka saadaan kun se enimmäismäärä sähköä, jonka tietty energiantuottaja pystyy tuottamaan ota tai maksa -sopimuksen kattaman kaasun avulla, kerrotaan arviolla erotuksesta, joka lasketaan vähentämällä tuon kaasun avulla tuotetun sähkön yksikköhinnasta yhtä suuren, mutta hiilen avulla tuotetun sähkömäärän keskimääräinen yksikköhinta, ja kertoimella, joka on yhtä suuri kuin Puolan kaasuvarantojen avulla tuotetun sähkön keskimääräisen yksikköhinnan ja muiden kuin Puolan kaasuvarantojen avulla tuotetun sähkön keskimääräisen yksikköhinnan suhde (jos kyseinen energiantuottaja ei käytä puolalaista kaasua).

- (146) Seuraavassa taulukossa esitetään lain perusteella maksettavien, ota tai maksa -sopimuksiin perustuvien korvausten enimmäismäärät:

Taulukko 4

Hukkakustannusten perusteella maksettavien korvausten enimmäismäärät ota tai maksa -sopimusten nojalla

(1 000 PLN)

Energiantuottaja	Korvauksen enimmäismäärä
Elektrociepłownia Rzeszów SA.	124 395
Elektrociepłownia Lublin Wrotków Sp. z o.o.	191 480
Elektrociepłownia Nowa Sarzyna Sp. z o.o.	340 655

(1 000 PLN)	
Energiantuottaja	Korvauksen enimmäismäärä
Elektrociepłownia Zielona Góra SA.	313 477
Elektrociepłownia Gorzów SA.	35 273
Yhteensä	1 005 280

Lähde: Puolan viranomaisten esittämän lain liite 2.

(147) Energiantuottajille ota tai maksa -sopimukseen liittyvien hukkakustannusten perusteella maksettavien korvausten määrät päivitetään erityisen mekanismin avulla.

(148) Vuotuinen korvaus käsittää kaksi tekijää:

a) määrän, joka saadaan kertomalla se sähkömäärä, jonka tietty energiantuottaja on tuottanut tiettyä vuonna ota tai maksa -sopimuksen nojalla hankkimansa kaasun avulla, erotuksella, joka lasketaan vähentämällä ota tai maksa -sopimuksen nojalla hankitun kaasun avulla tuotetun sähkön todellisesta keskimääräisestä yksikköhinnasta yhtä suuren, mutta hiilen avulla tuotetun sähkömäärän keskimääräinen yksikköhinta kyseisenä vuonna, ja josta on vähennetty kyseisen energiantuottajan kyseisenä vuonna tuottaman sähkön keskimääräisen yksikköhinnan ja hiiltä käyttäneiden energiantuottajien kyseisenä vuonna tuottaman sähkön keskimääräisen yksikköhinnan välinen erotus (jos viimeksi mainittu erotus on negatiivinen, sitä ei oteta huomioon). Lisäksi sovelletaan kerrointa, joka on yhtä suuri kuin Puolan kaasuvarantojen avulla tuotetun sähkön keskimääräisen yksikköhinnan ja muita kuin Puolan kaasuvarantoja käyttävien energiantuottajien tuottaman sähkön keskimääräisen yksikköhinnan suhde (jos kyseinen energiantuottaja ei käytä puolalaista kaasua);

b) määrän, joka on yhtä suuri kuin sakko, jonka tietty energiantuottaja on maksanut tiettyä vuonna ota tai maksa -sopimukseen sisältyvästä kaasusta, jota se ei ole ottanut.

(149) Kunkin energiantuottajan saamat todelliset vuosikorvaukset, jotka on laskettu johdanto-osan 148 kappaleessa esitetyn ohjeen mukaisesti, eivät saa ylittää taulukossa 4 mainittua korvauksen enimmäismäärää. Kun ota tai maksa -sopimukseen liittyvien hukkakustannusten nojalla maksettavien korvausten määrä saavuttaa tämän enimmäismäärän, korvausten maksaminen keskeytetään. Korvausten maksaminen lopetetaan joka tapauksessa viimeistään silloin kun irtisanotun pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen oli alun perin määrä päättyä.

(150) Edellä esitettyjä määräyksiä sovelletaan ainoastaan niihin kaasumääriin, jotka on hankittu ota tai maksa -sopimusten perusteella ennen Puolan liittymistä Euroopan unioniin. Ne kaasumäärät, jotka sama energiantuottaja on hankkinut ota

tai maksa -sopimuksen nojalla Puolan liittymisen jälkeen, eivät anna oikeutta korvaukseen. Jos ota tai maksa -sopimuksen nojalla hankittavan kaasun määrä on vähentynyt liittymisen jälkeen, myös korvauksen määrää vähennetään vastavasti.

6. PUOLAN VIRANOMAISTEN VASTAUKSET ASIANOMAISTEN ESITTÄMIIN HUOMAUTUKSIIN

(151) Puolan viranomaisten mukaan komission ei pitäisi katsoa pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten olevan valtiontukea. Jos ne kuitenkin katsotaan valtiontueksi, niitä olisi pidettävä tukena, jota ei ole sovellettu liittymisen jälkeen.

(152) Puolan viranomaiset huomauttavat, että vapauttamalla energiantuottajat velvollisuudesta hyväksyttää tariffit etukäteen energiansäätelyviraston (Urząd Regulacji Energetyki, URE) presidentillä haluttiin kannustaa energiantuottajia toteuttamaan markkinatoimia ja karsimaan energiantuotannon kustannuksia.

(153) Puolan viranomaiset toteavat, että ennen pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten tekemistä järjestettiin avoin ja syrjimätön tarjouskilpailu, joka oli tarkoitettu kaikille energiantuottajille (sekä julkisille että yksityisille). Komission tulisi ottaa huomioon myös se, että eräät pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset liittyivät yritysten yksityistämiseen, ja se, että näiden yritysten yksityistämishinnassa otettiin huomioon niiden tekemät pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset.

(154) Jos komissio katsoo, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset ovat valtiontukea, tukea ei Puolan viranomaisten mukaan pidä luokitella toimintatueksi, koska se käytännössä liittyi energiantuottajille uskottujen julkisen palvelun tehtävien toteuttamiseen. Pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten tarkoituksena oli turvata energian toimitusvarmuus.

(155) Puolan viranomaiset toistavat kantansa, jonka mukaan pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia ei tule analysoida hukkakustannusten analyysimenetelmän mukaan, koska kyseistä menetelmää olisi sovellettava ainoastaan sellaisiin kustannuksiin, jotka muodostuvat, kun jäsenvaltio ei täytä energiantuottajille antamia velvoitteita ja takeita.

7. KOMISSION ARVIO

(156) Kuten johdanto-osan 133 kappaleessa todetaan, Puolan viranomaiset ovat tämän menettelyn yhteydessä toimittaneet komissiolle lain, jotta komissio tutkisi, onko se valtiontukisääntöjen mukainen. Laissa säädetään pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten ennen aikaisen irtisanomisen perusteella maksettavista korvauksista, joten korvauksia ei voida erottaa itse sopimuksista. Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä komissio ilmoitti epäilevänsä, että pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimukseen

sisältyy valtiontukea. Komissio ei myöskään ollut varma siitä, ovatko sopimukset valtiontukisääntöjen mukaiset. Pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset ovat edelleen voimassa, kun tämä päätös tehdään. Sen vuoksi komissiolla on velvollisuus arvioida lain liitteessä 1 mainitut pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset.

7.1 Pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset

7.1.1 Onko kyse EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuesta?

- (157) Komissio analysoi jäljempänä ne kumulatiiviset kriteerit, jotka yhdessä muodostavat perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontuen määritelmän: valtion varojen käyttö, taloudellinen etu, tuen valikoivuus sekä tuen vaikutus jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- (158) Analyysissa on tärkeää määritellä ajanjakso, jonka osalta kriteerejä tarkastellaan ja joka otetaan huomioon kun laaditaan arvio siitä, sisältyykö pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin valtiontukea.
- (159) Asianomaiset ovat huomauttaneet (useiden arviointikriteerien osalta), että komission tulisi ottaa huomioon ainoastaan ne olosuhteet, jotka vallitsivat silloin kun pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset allekirjoitettiin. Tämän analyysin tuloksia olisi sitten sovellettava kuhunkin sähkönhankintasopimukseen koko sen voimassaoloajan ainakin siihen asti, kunnes sopimukseen on tehty olennaisia muutoksia.
- (160) On totta, että kun komissio pyrkii selvittämään, sisältyykö johonkin toimenpiteeseen valtiontukea, sen on tarkasteltava tilannetta, joka vallitsi silloin kun kyseinen toimenpide hyväksyttiin.
- (161) Tämä ei kuitenkaan merkitse sitä, että valtiontuen määritelmään sisältyvien neljän tekijän arvioinnissa olisi rajoitettava tarkastelemaan ainoastaan sitä tarkoin määriteltyä ajanjaksoa, jolloin tuki myönnettiin. Jos tuki on jo alun perin myönnetty pitkäiksi ajaksi ja se maksetaan toistuvina erinä eikä kertamaksuna, komission on analysoitava, täytyvätkö kriteerit koko tuen suunnitellun voimassaolon ajan.
- (162) Tarkasteltavana olevassa asiassa komissio katsoo, että se, pidettiinkö pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia niiden allekirjoittamisajankohtana valtiontukena vai ei, ei vaikuta arvioinnin tulokseen. Jos komissio olisi sitä mieltä, että neljä valtiontukikriteeriä täyttyivät silloin kun pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset tehtiin, toimenpidettä olisi arvioitava liittymissopimuksen määräysten mukaisesti. Tällaisen arvion perusteella (ks. 7.1.2 kohta jäljempänä) toimenpiteestä olisi tullut 1 päivänä toukokuuta 2004 uutta tukea, jonka soveltuvuus yhteismarkkinoille olisi arvioitava liittymispäivänä vallinneen tilanteen perusteella. Jos sen sijaan katsotaan, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset eivät olleet valtiontukea silloin kun

ne tehtiin, komissio on sitä mieltä, että niistä tuli valtiontukea liittymisen yhteydessä, viimeistään päivänä jona Puola liittyi Euroopan unioniin (ks. 7.1.2 kohta jäljempänä). Liittymissopimuksen ja asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b alakohdan v luetelmakohdan nojalla komissio katsoo, että kyseinen toimenpide on uutta tukea 1 päivästä toukokuuta 2004 alkaen ja että sen yhdenmukaisuus valtiontukisääntöjen kanssa on arvioitava kyseisenä päivänä vallinneen tilanteen perusteella (ks. 7.1.2 kohta jäljempänä).

- (163) Tämän vuoksi komissio tutkii, täyttikö toimenpide kaikki valtiontukea koskevat kriteerit päivänä, jona Puola liittyi Euroopan unioniin, ja sen jälkeen.
- (164) Tähän liittyen komissio haluaa ilmaista näkemyksensä asianomaisten esittämistä huomautuksista, joiden mukaan yksityisoikeudellisia sopimuksia ei voida automaattisesti mitätöidä liittymisen ja markkinoiden vapauttamisen seurauksena, koska tällainen seurauksena asianomaisten mukaan loukkaisi oikeusvarmuuden ja oikeutettujen odotusten periaatteita.
- (165) Komissio torjuu edellä esitetyn väitteen. Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan tasavallan välisestä assosiaatiosta tehty Eurooppa-sopimus, joka valmisti tietä Puolan liittymiselle, allekirjoitettiin 16 päivänä joulukuuta 1991. Kun pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia tehtiin, oli selvää, että Puola tulee liittymään Euroopan unioniin. Useimmille sopimuspuolille oli selvää myös se, että tämä tapahtuu ennen pitkäaikaisien sähkönhankintasopimusten voimassaolon päättymistä.
- (166) Puolan tasavalta allekirjoitti liittymissopimuksen 16 päivänä huhtikuuta 2003, ja sopimus tuli voimaan 1 päivänä toukokuuta 2004. Perussopimusten määräykset ja johdettu oikeus sitovat Puolaa liittymispäivästä alkaen liittymisasiakirjan 2 artiklan nojalla⁽⁴¹⁾. Edellä esitetyn nojalla yhteisön säännöstöä (*acquis communautaire*) sovelletaan uusissa jäsenvaltioissa kaikkiin sopimussuhteisiin. Tästä periaatteesta voidaan poiketa ainoastaan liittymissopimuksen nojalla. Liittymissopimukseen liitettyssä liittymisasiakirjassa ja sen liitteissä ei määrätä valtiontuen myöntämistä koskevista periaatteista minkäänlaisia poikkeuksia, joiden nojalla pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset tai koko energia-ala yleensä voitaisiin sulkea valtiontukia koskevan EU:n lainsäädännön suoran soveltamisen ulkopuolelle.
- (167) Komissio on velvollinen soveltamaan unionin kilpailu-oikeutta Puolaan samalla tavoin kuin kaikkiin muihinkin jäsenvaltioihin ja energia-alaan samalla tavoin kuin kaikkiin muihin Puolan talouden aloihin. Komissio huomauttaa, että kun arvioidaan, sisältyykö johonkin toimenpiteeseen valtiontukea, kyseisen toimenpiteen muodolla (pitkäaikaisen sähkönhankintasopimusten tapauksessa yksityisoikeudellinen sopimus) ei ole merkitystä, sillä komissio ottaa arvioinnissaan huomioon ainoastaan toimenpiteen vaiku-

⁽⁴¹⁾ Ks. alaviite 3.

tukset. Komissio ei tämän vuoksi ole havainnut asianomaisten huomautuksissa mitään sellaisia merkittäviä argumentteja, joiden perusteella tämä menettely loukkaisi oikeusvarmuuden ja oikeutettujen odotusten periaatteita.

Oliko toimenpide toteutettu valtion varoista tai voidaanko sitä pitää valtion toteuttamana?

- (168) Pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten tarkoituksena oli turvata voimaloiden taloudellinen elinkelpoisuus. Tämä ilmenee käytännössä siten, että PSE sitoutui ostamaan sähköä hintaan, joka kattoi sekä investointi- että toimintakustannukset ja tietyn voittomarginaalin. Ostohinnan kattaa kokonaisuudessaan PSE, joka on kokonaan Puolan valtion omistuksessa ja sen valvonnassa oleva yritys.
- (169) Asianomaiset ovat huomauttaneet, että päätöksen pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten tekemisestä teki PSE.
- (170) Koska kyse on valtion varoista, komissio on ottanut huomioon myös asiaa PreussenElektra koskevan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön⁽⁴²⁾. Kyseisessä asiassa tuomioistuin tarkasteli mekanismeja, jonka mukaan valtio velvoitti yksityiset yritykset ostamaan määrättyiltä tuottajilta energiaa valtion määräämään, markkinahintaa korkeampaan hintaan. Yhteisöjen tuomioistuin katsoi, että kyseisessä asiassa ei tapahtunut julkisten varojen siirtoa, minkä vuoksi kyseinen mekanismi ei ollut valtiontukea.
- (171) Puolaa koskeva tilanne poikkeaa merkittävästi yhteisöjen tuomioistuimen edellä mainitussa asiassa tarkastelemasta mekanismista. Ero johtuu pääasiallisesti ostovelvoitteen saaneiden yritysten omistusrakenteista.
- (172) Asiassa PreussenElektra valtio velvoitti yksityisyrittäjän ostamaan energiaa, kun taas PSE on kokonaan valtion omistama ja sen alaisuudessa toimiva yritys. PSE toimii valtion määräysvallan alaisuudessa jäsenvaltioiden ja julkisten yritysten välisten taloudellisten suhteiden avoimuudesta sekä tiettyjen yritysten taloudellisen toiminnan avoimuudesta 16 päivänä marraskuuta 2006 annetussa komission direktiivissä 2006/111/EY⁽⁴³⁾ tarkoitettulla tavalla. Tarkasteltavana olevassa asiassa on siis käytetty varoja, jotka kuuluvat kokonaan valtion omistuksessa olevalle yritykselle.
- (173) Kun PreussenElektra-asiassa seurattiin toimenpiteiden rahoitusta tuensaajasta alkulähteelle, todettiin, että varat eivät missään vaiheessa olleet suoraan eivätkä epäsuorasti valtion määräysvallassa.
- (174) Toisin kuin edellä PreussenElektra-asiassa, Puolan tapauksessa varat ovat olleet valtion määräysvallassa, koska ne voidaan jäljittää valtion omistamaan yritykseen (PSE), minkä vuoksi niitä on pidettävä valtion varoina.
- (175) Toimenpiteen analyysin ja edellä mainitun oikeuskäytännön perusteella komissio katsoo, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset sisältävät valtion varoja.
- (176) Kun tarkastellaan kysymystä siitä, ovatko toimenpiteet valtion toteuttamia, on otettava huomioon yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Stardust antama tuomio⁽⁴⁴⁾, jonka mukaan valtion määräysvallassa olevalle yritykselle kuuluvat varat ovat valtion varoja. Yhteisöjen tuomioistuin on kuitenkin todennut, että on myös tutkittava, voidaanko katsoa valtion konkreettisesti käyttäneen näitä varoja.
- (177) Yhteisöjen tuomioistuin katsoo asiassa Stardust vahvistamassaan oikeuskäytännössä, että jos valtionyhtiö käyttää varojaan tavalla, joka on katsottava valtiosta johtuvaksi, kyseiset varat on määriteltävä valtion varoiksi perustamis- sopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettussa merkityksessä.
- (178) Puolan viranomaisten ja asianomaisten toimittamista huomautuksista käy selvästi ilmi, että kun Puolassa tehtiin päätös erityisen ohjelman toteuttamisesta sijoittajien houkuttelemiseksi sähköalalle, tavoitteena oli modernisoida kyseinen ala, uudenaikaistaa voimaloita niin, että ne täyttäisivät EU:n normit, sekä turvata energiantoimitukset niin, että ne kattaisivat koko kysynnän. Nämä tavoitteet osoittavat, että PSE ei tehnyt pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia kaupallisessa tarkoituksessa, vaan (kuten Puolan viranomaiset ovat huomauttaneet) toteuttaakseen tiettyjä tärkeitä poliittisia päämääriä.
- (179) Valtion määräysvalta pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten hyväksymisessä näkyy muun muassa siinä, että pyynnöt esittää tarjouksia tarjouskilpailun perusteella lähetettiin osanottajille Puolan teollisuus- ja kauppaministeriöstä. Lisäksi valtiovarainministerillä on Puolan yrityslainsäädännön nojalla valtionkassan edustajana samat valtuudet kuin osakkaiden yleiskokouksella.
- (180) Pääperiaate, johon pitkäaikaisissa sähkönhankintasopimuksissa määritellyt hinnat perustuvat, oli se, että niiden tuli kattaa investointi- ja käyttökustannukset sekä tietty voittomarginaali. Tarkoituksena on turvata välttämättömät investoinnit, minkä lisäksi sopimuksissa näkyy PSE:n toimesta tehty valtion päätös.
- (181) Edellä esitetyn arvion perusteella komissio katsoo, että mainitut tekijät muodostavat edellytykset, joiden nojalla voidaan yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Stardust esittämään oikeuskäytäntöön liittyvien kriteerien mukaisesti todeta, että PSE:n varojen käyttöä pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten yhteydessä on pidettävä valtion toimintana ja että edellä esitettyjen väitteiden perusteella pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset on tässä arvioinnissa katsottava rahoitetuiksi valtion varoista.

⁽⁴²⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen asia C-379/98, tuomio 13.3.2001.

⁽⁴³⁾ EUVL L 318, 17.11.2006, s. 17.

⁽⁴⁴⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen asia C-482/99, tuomio 16.5.2002.

(182) Komission näkemyksen mukaan on selvää, että valtio osallistui sekä pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten tekemiseen että niiden peruseriaatteiden määrittelyyn.

Taloudellinen etu

(183) Pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset ovat oikeudellisesti muodoltaan sopimuksia, joissa on kaksi sopimuspuolta: PSE ja energiantuottajat. Kuten johdanto-osan 172 kappaleessa todetaan, PSE on kokonaan valtion omistuksessa.

(184) Voidakseen arvioida, tuovatko pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset energiantuottajille taloudellista etua, komission on tutkittava, saavatko energiantuottajat näiden sopimusten avulla sellaista etua, jota ne eivät saisi suoraan markkinoilta.

(185) Pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset tuovat sopimuspuoliksi hyväksytyille energiantuottajille etua, jos ne asettavat sopimusten edunsaajat taloudellisesti suotuisampaan asemaan kuin muut yritykset.

(186) Vaikka yksittäiset pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset poikkeavat toisistaan yksityiskohdiltaan, ne kaikki perustuvat samaan peruseriaatteeeseen: PSE on velvollinen ostamaan valtaosan sopimuspuolina olevien energiantuottajien sähköntuotannosta (joissakin tapauksissa koko tuotannon) hintaan, jota tarkistetaan säännöllisin väliajoin siten, että kaikki sähköntuotannosta aiheutuvat (kiinteät ja vaihtuvat) kustannukset siirretään ostajan maksettavaksi ja niihin lisätään voittomarginaali.

(187) Puolan sähkömarkkinoiden sääntelyvirastolla URE:llä on välillisesti oikeus tarkistaa, ovatko PSE:lle aiheutuvat kustannukset perusteltuja ja kohtuullisia. Käytännössä URE tosin käyttää tätä oikeutta ainoastaan tarkistaakseen, että kustannukset liittyvät sähköenergian tuottamiseen. Sitä paitsi URE:n suorittama valvonta on ainoastaan välillistä, koska se tarkistaa PSE:n kustannusten rakenteen vain määrittääkseen tulot, jotka PSE saa vakituksilta ostajilta. Jos URE katsoisi, että jotkin PSE:lle pitkäaikaisista sähkönhankintasopimuksista aiheutuvat kustannukset ovat aiheettomia (mikä on epätodennäköistä), se voi ainoastaan määrätä PSE:n siirtämään kyseiset kustannukset edelleen vakituisten ostajien maksettavaksi. PSE:n voi olla tämän vuoksi vaikeampaa täyttää pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin perustuvat velvoitteensa, mutta se ei kuitenkaan merkitse sitä, että nämä velvoitteet mitätöidäisiin oikeudellisesti.

(188) Edellä kuvattua peruseriaatetta sovelletaan pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten koko voimassaolon ajan, joka on 7–20 vuotta voimalan käyttöönoton jälkeen eli 10–31 vuotta pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten

allekirjoittamisen jälkeen. Useimmissa tapauksissa sopimukset ovat voimassa yli 15 vuotta.

(189) Tämä tarkoittaa, että tuona aikana voimalan käyttöön liittyvän kaupallisen riskin kantaa sähkön ostaja eli PSE. Tähän sisältyvät riskit liittyvät sähkön tuotannosta aiheutuvien kustannusten, erityisesti polttoainekustannusten, sähkön loppukäyttäjähintojen sekä loppukäyttäjien sähkönkysynnän vaihteluun. Nämä ovat tyypillisiä riskejä, jotka jokainen energiantuottaja joutuisi kantamaan itse, ellei olisi tehnyt pitkäaikaista sähkönhankintasopimusta.

(190) Tämä johtaa siihen, että pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten sopimuspuolina olevat voimalat saavat (jos niitä hallinnoidaan teknisesti asianmukaisella tavalla) taatut tulot hyvin pitkällä aikavälillä, joka vastaa asianomaisten omaisuuden tyypillistä käyttö- tai poistoikää. Mitä pidempi tämä ajanjakso on, sitä arvokkaampi on sopimukseen sisältyvä tae, koska se suojaa yritystä riskiltä, jonka toteutuminen on yhä vaikeammin ennakoitavissa.

(191) Komissio katsoo, että pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten peruselementtinä oleva tae asettaa näiden sopimusten edunsaajat taloudellisesti suotuisampaan asemaan kuin muut markkinoilla toimivat yritykset ja antaa siten kyseisille voimaloille taloudellista etua.

(192) Puolan viranomaisten ja asianomaisten mukaan pankit vaativat pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten allekirjoittamista; muutoin ne eivät olisi myöntäneet voimaloille luottoja omaisuuden hankintaa varten. Electrabel toteaa, että "rahoituslaitokset eivät halunneet rahoittaa uusia investointeja Puolan energia-alalla ilman erityisiä takeita siitä, että velalliset saavuttavat velan takaisinmaksuaikana tietyn liikevaihdon" ⁽⁴⁵⁾. Edellä mainitusta pankkien vaatimuksesta seuraa, että pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin sisältyvän takeen markkina-arvo oli positiivinen. Pitkäaikaisista sähkönhankintasopimuksista tuli näin ollen ehto, jonka täyttymisestä riippui rahoituslaitosten suostumus rahoittaa investointeja.

(193) Edellä esitetystä seuraa, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset eivät olleet perinteinen tae, vaan niissä ainoastaan määrättiin valtiolle ja kokonaan sen määräysvallassa olevalle PSE:lle kuuluvista maksuista, joiden tuli kattaa sopimuspuolina olevien voimaloiden investointikustannukset ja valtaosa toimintakustannuksista (tai ne kaikki). Käytännössä tällainen "tae" merkitsee sitä, että PSE ostaa voimalalta vakiomäärän sähköä hintaan, joka takaa voimalan taloudellisen elinkelpoisuuden, voimalan koko poistoajan tai sen suunnitellun käyttöajan ajan riippumatta siitä, miten markkinaehdot tänä aikana muuttuvat.

(194) Määrittääkseen, sisältyykö sopimukseen etua, komissio tarkastelee seuraavissa kohdissa eräitä muita seikkoja:

⁽⁴⁵⁾ Electrabelin toimittama menettelyä koskeva huomautus, ks. 45 kohta, neljäs virke.

(195) Komissio kiinnittää huomiota erityisesti siihen, että pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia tehtiin Puolassa ainoastaan valikoitujen energiantuottajien kanssa. Jo silloin kun sopimuksia tehtiin, Puolassa oli myös muita energiantuottajia, jotka eivät päässeet hyötymään pitkäaikaisista sähkönhankintasopimuksista. Sittenmin on rakennettu uusia voimaloita ja nykyään toteutetaan myös uusia investointeja ilman pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten kaltaista tukea.

(196) Pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten ensimmäisinä täytäntöönpanovuosina ne energiantuottajat, jotka eivät olleet tehneet tällaista sopimusta, voivat myydä tuottamansa sähkön hintaan, jonka määräytymistä valtio valvoi URE:n välityksellä. Tätä mekanismia ryhdyttiin kuitenkin purkamaan 28 päivänä kesäkuuta 2001, ja nämä energiantuottajat alkoivat myydä tuottamaansa sähköä vapaasti markkinahintaan.

(197) Kuten asianomaiset ovat todenneet, kumpikaan näistä mekanismeista (valtion määräämä hinta tai vapaa markkinahinta) ei antanut takeita siitä, että pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten ulkopuolelle jääneet energiantuottajat pystyisivät kattamaan kaikki kustannukset. Ne myyvät tuottamansa sähkön hintaan, joka vastaa rajakustannuksia eli kattaa ainoastaan niiden vaihtuvat kustannukset.

(198) Asianomaiset ovat esittäneet, että niiden energiantuottajien sähköntuotanto, jotka eivät ole tehneet pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia, aiheuttaa enemmän ympäristöhaittoja kuin pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten sopimuspuolina olevien energiantuottajien tuotanto. Tämä olisi asianomaisten mukaan peruste sille, että ensiksi mainitut energiantuottajat saavat tuottamastaan sähköstä alemman hinnan. Komissio torjuu tämän väitteen. Ensinnäkään ei ole varmaa, että kaikki voimalat, jotka eivät ole tehneet pitkäaikaista sähkönhankintasopimusta, tuottavat ”liikaista” sähköä. Puolan uusimmat voimalat tuottavat sähköä uusimman tekniikan avulla (ilman pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia). Ei myöskään ole taloudellisesti perusteltua, että vähemmän ympäristöystävällisesti tuotettu sähkö olisi välttämättä halvempaa kuin ympäristöystävällisemmin menetelmin tuotettu sähkö. Sähköenergia on tuotantomuodosta riippumatta aivan samanlaista (eri sähkötyyppejä on käytännössä joskus mahdollon erottaa toisistaan), ja sen arvo asiakkaalle on sama ⁽⁴⁶⁾.

(199) Puolan sähköpörssi (Polska Towarowa Giełda Energii) aloitti toimintansa vuonna 1999. Sähkön keskihinta sähköpörsissä on ollut vuodesta 2001 asti vakaa, 110–125 zlotya/MWh ⁽⁴⁷⁾. Vuonna 2004 keskimääräinen markkinahinta oli noin 115 zlotya/MWh, vuonna 2005 115–120 zlotya/MWh, ja vuonna 2006 se vakiintui 125 zlotyn tasolle. Vuonna 2007 (31.7.2007 mennessä) hinta oli 110–122 zlotya/MWh. Komissio on arvioinut Puolan viranomaisten vertailua varten toimittamien tietojen avulla, että vuoden 2005 kokonaiskustannukset niissä voimaloissa, joiden oli määrä saada korvauksia lain nojalla, olivat seuraavat:

⁽⁴⁶⁾ Vihreä sähkö saattaa olla jossain määrin poikkeus tästä, koska jotkut asiakkaat ovat valmiit maksamaan enemmän energiasta, joka on tuotettu uusiutuvia energialähteitä käyttäen. Yksikään pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten sopimuspuolina olevista voimaloista ei kuitenkaan käytä uusiutuvia energialähteitä.

⁽⁴⁷⁾ Lähde: sähköpörsin omat tilastotiedot.

Taulukko 5

Arvio energiantuotannon kokonaiskustannuksista vuonna 2005 voimaloissa, jotka olivat tehneet pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen

Energiantuottaja	Energiantuotannon keskimääräiset kustannukset vuonna 2005 (PLN/MWh)
Elektrownia Opole (BOTin osa)	[...] (*)
Elektrownia Turów (BOTin osa)	(...)
Południowy Koncern Energetyczny SA.	(...)
Elektrownia Kozienice SA.	(...)
Zespół Elektrowni Dolna Odra SA.	(...)
Państw II	(...)
Elektrociepłownia Kraków SA.	(...)
Elektrociepłownia Rzeszów SA.	(...)
Elektrociepłownia Nowa Sarzyna Sp. z o.o.	(...)
Elektrociepłownia Lublin Wrotków Sp. z o.o.	(...)
Elektrociepłownia Chorzów "ELCHO" SA.	(...)
Elektrociepłownia Zielona Góra SA.	(...)
Sähkön keskihinta sähköpörsissä	115–120 zlotya/MWh

(*) Liikesalaisuus

Lähde: Komission arvio, joka on laadittu Puolan viranomaisten toimittamien tietojen perusteella. Państw II -voimalan osalta mainitaan vuoden 2008 kustannukset (ensimmäinen toimintavuosi).

(200) Edellä taulukossa 5 esitetyt tiedot osoittavat, miten epätodennäköistä on, että markkinahinnat eli hinnat, jotka pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten ulkopuoliset energiantuottajat saavat tuottamastaan sähköstä, riittäisivät antamaan samanlaiset takeet voitosta kuin pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset.

(201) Puolan sähköpörssiä koskeva esimerkki ei ole ainoa laatuaan. Myös muut jäsenvaltiot ovat vapauttaneet sähkömarkkinansa ja perustaneet sähköpörssejä, joissa ostajat ja myyjät käyvät sähkökauppaa markkinaehdoin.

(202) Sähkömarkkinoita koskevan alakohtaisen tutkinnan ⁽⁴⁸⁾ yhteydessä komissio selvitti erityisesti sähkökaupan ehtoja Euroopan tukkimarkkinoilla. Tutkinnan yhteydessä kerätyt tiedot osoittavat, että mitkään vapautetut markkinat eivät

⁽⁴⁸⁾ http://ec.europa.eu/comm/competition/antitrust/others/sector_inquiries/energy/.

anna energiantuottajille takeita kaikkien niille aiheutuneiden kustannusten kattamisesta pitkällä aikavälillä. Itse asiassa valtaosa liiketoimista tapahtuu kolmen vuoden perspektiivillä.

- (203) Pörssissä tehtävä sähkökauppa perustuu aina rajakustannuksiin, joiden avulla on mahdollista kattaa ainoastaan lyhyen aikavälin rajakustannukset⁽⁴⁹⁾. Lisäksi sopimukset tehdään näillä markkinoilla lyhyemmäksi ajaksi kuin pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset. Esimerkkejä eri sähköpörsien pisimmistä sopimuksista: 4 vuotta — NordPool (Skandinavia), 3 vuotta — Powernext (Ranska), 5 vuotta — UKPX (Yhdistynyt kuningaskunta) ja 6 vuotta — EEX (Saksa). Joissakin pörseissä (esimerkiksi Espanjan OMEL) ei tehdä lainkaan tällaisia termiinisopimuksia. Vuoden 2006 huhtikuun alusta tällaisia sopimuksia ei ole tehty myöskään Puolan sähköpörssissä.
- (204) Vapautetuilla energiemarkkinoilla sähkökauppaa voidaan tehdä myös kahdenvälisen sopimusten nojalla (ns. Over the Counter- eli OTC-markkinat). Sähkömarkkinoita koskeva tutkimus osoitti, että koska myös sähkökaupassa voidaan harjoittaa arbitraasia ja tehdä kahdenvälisiä sopimuksia, kahdenvälisen sopimusten markkinoilla vallitsevat kauppaehdot (erityisesti hinta ja sopimusten voimassaoloaika) ovat hyvin samantapaiset kuin sähköpörseissä.
- (205) PSE sitoutui pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten nojalla ostamaan energiantuottajilta tietyn vähimmäismäärän sähköä hintaan, joka kattaa kaikki tuotantokustannukset. Lyhimmät sopimukset olivat voimassa vuoteen 2007 ja pisimmät vuoteen 2027.
- (206) Puolan hallitus pakotti PSE:n tekemään tämän päätöksen. ELCHO toteaa huomautuksissaan, että ”PSE:n välityksellä Puolan teollisuus- ja kauppaministeri toteutti strategisen tavoitteen, joka liittyy energian toimitusvarmuuden turvaamiseen ja ympäristönsuojelunormien parantamiseen sähkötuotannon alalla”⁽⁵⁰⁾.
- (207) Jo se, että päätöksen uusien investointien toteuttamisesta pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten avulla teki Puolan hallitus eikä PSE, osoittaa selkeästi, että päätöksenteko perustui pääasiallisesti muihin kriteereihin kuin niihin, joiden perusteella yksityinen sijoittaja olisi tehnyt ratkaisunsa.
- (208) On olemassa kaksi pääsyä, joiden vuoksi PSE:llä ei olisi ollut taloudellista intressiä tehdä tällaista päätöstä ilman hallituksen väliintuloa.
- (209) Ensinnäkin PSE:n ostovelvoite oli niin suuri, että jo ostohetkellä oli tiedossa, että määrä saattaa ylittää sen tarpeet.

- (210) Tehdessään pitkäaikaisia sähköhankintasopimuksia PSE sitoutui ostamaan tietyn, huomattavan määrän sähköä (lähes 50 prosenttia Puolan sähköntuotannosta vuonna 2005⁽⁵¹⁾) ja tietyn ajanjaksona jopa 70 prosenttia).
- (211) Aivan alussa (pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten ensimmäisinä voimassaolovuosina) PSE oli Puolan ainoa sähköntoimittaja, joten se voi myydä kaiken ostamansa sähkön loppukäyttäjille. Alusta lähtien oli kuitenkin nähtävissä, että PSE ei olisi enää kauan Puolan ainoa sähköntoimittaja. Pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset tehtiin vuosina 1996–1998, lukuun ottamatta vuotta PKE:n kanssa tehtyä sopimusta, jotka tehtiin 12 päivänä huhtikuuta 1995. Tuolloin oli jo selvää, että Puola todennäköisesti liittyy Euroopan unioniin aikana, jolloin kaikki tai ainakin useimmat pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset ovat edelleen voimassa (liittyminen tapahtui itse asiassa ennen kuin edes lyhin sopimuksista oli päättynyt ja 23 vuotta ennen pisimmän sopimuksen päättymistä). Erityisesti on otettava huomioon, että Puolan hallitus allekirjoitti liittymisvalmistelujen yhteydessä joulukuussa 1991 Eurooppa-sopimuksen Euroopan yhteisöjen ja niiden jäsenvaltioiden sekä Puolan tasavallan välisestä assosiaatiosta. Virallisen jäsenyyshakemuksen Puola jätti myöhemmin, vuonna 1994. Liittymisneuvottelut aloitettiin vuonna 1998 ja ne saatiin päätökseen vuonna 2002, kun Eurooppa-neuvosto totesi Kööpenhaminassa, että Puola täyttää Euroopan unioniin liittymiselle asetetut edellytykset.
- (212) Itse asiassa asianomaiset itse huomauttivat, että yksi pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten tarkoituksista oli varmistaa, että Puolan energiantuottajat täyttävät erät ilman epäpuhtauksia ja erityisesti suurista polttolaitoksista ilmaan joutuvien epäpuhtauspäästöjen rajoittamista koskevien EU:n direktiivien⁽⁵²⁾ vaatimukset. Tämä on jälleen uusi todiste siitä, että asianomaiset olivat tietoisia siitä, että Puola liittyisi pian Euroopan unioniin.
- (213) Oli tiedossa, että Puolan liittyminen Euroopan unioniin merkitsee samalla liittymistä sähkön sisämarkkinoille, joiden vapautuminen alkoi heti direktiivin 96/92/EY⁽⁵³⁾ antamisen jälkeen. Tämä merkitsi sitä, että markkinat avautuivat myös PSE:n kanssa kilpaileville energiantoimittajille ja että sähkömarkkinoiden kehittyessä PSE ei enää välttämättä tarvitsisi niin paljon sähköä kuin pitkäaikaisissa sähköhankintasopimuksissa määrättiin.
- (214) Markkinoiden vapauttamisuunnitelmat toteutettiin Puolassa hyvin nopeasti: ensimmäiset energiankäyttäjät pääsivät hyödyntämään markkinoiden vapautumista vuonna 1999. Samana vuonna avattiin myös Puolan sähkö-

⁽⁵¹⁾ Lähde: URE:n presidentin ilmoitus vuoden 2005 vuosikertomuksessa, toinen kappale. http://www.ure.gov.pl/index_eng.php?dzial=1&id=6.

⁽⁵²⁾ Direktiivin viimeisin versio on direktiivi 2001/80/EY (katso alaviite 34).

⁽⁵³⁾ Direktiivi annettiin 19 päivänä joulukuuta 1996, ja siitä keskusteltiin jo aiemmin, sen jälkeen kun komissio oli esittänyt direktiiviehdotuksen 14 päivänä maaliskuuta 1992.

⁽⁴⁹⁾ Lyhyen aikavälin rajakustannukset ovat kustannuksia, jotka energiantuottaja voi välttää, jos se päättää lopettaa energiantuotannon lyhyellä aikavälillä. Nämä kustannukset ovat lähes samat kuin vaihtuvat kustannukset, koska kummassakin tapauksessa ratkaiseva merkitys on polttoainekustannuksilla.

⁽⁵⁰⁾ ELCHO:n toimittama menettelyä koskeva huomautus, 1.4.1 kohta, kolmas virke.

pörssi. Uusia muutoksia tapahtui, kun 26 päivänä kesäkuuta 2003 annettiin direktiivi 2003/54/EY. Direktiivin mukaan markkinat on vapautettava kaikkien ammattikäyttäjien osalta 1 päivään heinäkuuta 2004 mennessä ja kaikkien asiakkaiden osalta 1 päivään heinäkuuta 2007 mennessä. Näin PSE:n monopoliosuus markkinoista hävisi vähitellen kokonaan.

(215) Toiseksi PSE:n ei ollut järkevää sitoutua edes todellisuudessa tarvitsemansa sähkömäärän osalta noin pitkäksi ajaksi etukäteen siihen, että se kattaisi kaikki voimaloille sähköntuotannosta aiheutuvat kustannukset ja voittomarginaalin. Olihan tiedossa, että markkinoiden vapautumisen myötä on mahdollista valita erilaisia ja erihintaisia tuotantomenetelmiä, myös sellaisia, joita tarjoavat uudet, tehokkaampia tuotantomenetelmiä käyttävät markkinatoimijat.

(216) Pitkäaikaisten sopimusten tekeminen on ostajien edun mukaista vain silloin kun sopimukset takaavat niille tietyn suojan sähkömarkkinoilla tapahtuvien vaihteluiden seurauksia vastaan. Tämä koskee erityisesti polttoaineen hinnanvaihteluita. Tästä syystä tällaisen pitkäaikaisen sopimuksen tekeminen saattaisi olla ostajan taloudellisen edun mukaista ainoastaan siinä tapauksessa, että myyjä tarjoutuisi kantamaan osan polttoaineen hinnanvaihteluiden aiheuttamasta riskistä tai että tuotantomenetelmät takaisivat polttoaineen hinnan pysymisen vakaana, kuten vesivoimaloiden ja tietyt edellytyksin myös ydinvoimaloiden tapauksessa.

(217) Edellä esitettyä taloudellista päättelyä tukee se, että ei näyttäisi olevan esimerkkejä tapauksista, joissa yksityiset ostajat olisivat ilman valtion väliintuloa tehneet fossiilisia polttoaineita käyttävien voimaloiden kanssa pitkäaikaisia sopimuksia, jotka kattaisivat kaikki tuotantokustannukset yhtä pitkällä aikavälillä kuin pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset (yli 10 vuotta). Komissio ei tavannut sähköalaa koskevan tutkimuksen yhteydessä ainuttakaan vastaavaa esimerkkiä tällaisista sopimuksista eivätkä myöskään asianomaiset ole esittäneet muita esimerkkejä, vaikka väittävät, että tällaisia sopimuksia on tehty, ja vaikka eräät asianomaiset kuuluvat hyvin suuriin yhtiöihin, jotka toimivat useammassa maassa.

(218) Ainoat asianomaisten mainitsemat esimerkit eivät sovellu tämän väitteen tueksi jäljempänä esitettävistä syistä:

a) Portugalissa sopimukset, joiden osapuolina ovat Redes Energéticas Nacionais sekä Turbogás, Electricidade De Portugal ja Pego, tehtiin valtionyrityksen (Redes Energéticas Nacionais) aloitteesta. Lisäksi on syytä ottaa huomioon, että vaikka asianomaiset pyrkivät osoittamaan, että kyseiset sopimukset ovat valtiontukisääntöjen mukaiset, komissio on asiasta toista mieltä. Komissio on tehnyt päätöksen ainoastaan niiden yhteensopivuudesta perustamissopimuksen 81 artiklan kanssa. Valtiontukipäätöksessä, joka koski näiden sopimusten pakollista irtisanomista ja sen perusteella

maksettavia korvauksia, komissio totesi, että sopimukset antavat energiantuottajille taloudellista etua⁽⁵⁴⁾;

b) Yhdistyneessä kuningaskunnassa Northern Ireland Electricityyn kanssa tehdyt sopimukset tehtiin valtion aloitteesta ajankohtana, jolloin Northern Ireland Electricity oli edelleen valtion omistuksessa. Sitten Northern Ireland Electricity yksityistettiin, ja Yhdistyneen kuningaskunnan hallituksen oli otettava käyttöön tukijärjestely, jonka avulla yritykselle voitiin korvata sille sopimuksista aiheutuneet muut kuin taloudelliset velvoitteet;

c) Ranskassa Electricité de Francen ja Péchineyn välillä tehty sopimus kattaa ainoastaan Electricité de Francen omistukseen kuuluvien ydinvoimaloiden vaihtuvat kustannukset. Ranskassa tehtiin 1990-luvulla monia muitakin tämäntyyppisiä sopimuksia. Kaikki sopimukset perustuvat periaatteeseen, jonka mukaan energiantuottaja sitoutuu toimittamaan ostajalle sähköä pitkän ajan kuluessa hintaan, joka kattaa ainoastaan sen rajakustannukset.

(219) Lopuksi komissio huomauttaa, että toisin kuin asianomaiset väittävät, ei ole totta, että pelkästään se, että pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset on tehty tarjouskilpailumenettelyn perusteella, riittäisi osoittamaan, että ne eivät ole valtiontukea. Tämä periaate pätee silloin kun jäsenvaltio hankkii hyödykkeitä tai palveluja omaan käyttöönsä. Tässä tapauksessa sen sijaan tarjouskilpailumenettelyn tarkoituksena ei ollut hyödykkeiden ja palvelujen hankkiminen valtiolle, vaan pikemminkin sen avulla haluttiin toteuttaa muita, poliittisia päämääriä, kuten tukea ulkomaisiin sijoituksiin Puolassa, edistää ympäristönsuojelua ja parantaa toimitusvarmuutta. Näin ollen tarjouskilpailumenettelyn avulla voidaan varmistaa ainoastaan se, että tuki rajoittuu siihen, mikä on näiden poliittisten päämäärien saavuttamiseksi välttämätöntä. Sen sijaan sen perusteella ei voida päätellä, että valtiontukea ei myönnetty.

(220) Yksityisiin yhtiöihin kuuluvat energiantuottajat ovat huomauttaneet, että pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten muodossa myönnetty valtiontuki oli tarkoitus poistaa voimaloiden yksityistämisen yhteydessä, koska sopimusten arvo oli määrä ottaa huomioon voimaloiden myyntihinna.

(221) Komissio katsoo, että nämä argumentit eivät päde tässä asiassa. Tarkasteltavana olevassa asiassa voimaloiden yksityistäminen toteutettiin myymällä niiden osakkeet.

(222) Yhteisöjen tuomioistuin on jo tutkinut, millä tavoin yrityksen omistussuhteiden muuttuminen osakkeiden myynnin yhteydessä saattaa vaikuttaa valtiontuen olemassaoloon ja yritykselle myönnetyn sääntöjenvastaisen tuen

⁽⁵⁴⁾ Komission päätös valtiontukiasiassa N 161/04 — Portugali — Hukkakustannukset Portugalissa (EUVL C 250, 8.10.2005, s. 9).

edunsaajaan. Yhteisöjen tuomioistuin on katsonut, että tällainen sääntöjenvastaisesti myönnetty tuki pysyy edelleen voimassa ja säilyy sillä yrityksellä, joka hyötyi siitä, vaikka omistussuhteet muuttuisivat⁽⁵⁵⁾. Osakkeiden siirtäminen toiselle markkinahintaan takaa ainoastaan sen, että valtiontuki ei ole hyödyttänyt myös ostajaa.

- (223) Tarkasteltavana olevassa asiassa tämä merkitsee sitä, että pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen tehneen voimalan omistussuhteiden muutos ei vaikuta siihen tosiseikkaan, että sopimukset ovat kyseiselle voimalalle myönnettyä valtiontukea. Itse asiassa pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin sisältyvä etu on osoitettu voimalan toimintaan sen omistussuhteista riippumatta.
- (224) Kaikki edellä mainitut taloudelliset etunäkökohdat ja väitteet liittyvät aikaan, jolloin Puola liittyi Euroopan unioniin. Ne ovat kuitenkin edelleen ajankohtaisia tätä päätöstä tehtäessä (lukuun ottamatta niitä pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia, joiden voimassaolo päättyi ennen tämän päätöksen tekemistä; niiden osalta vaikutus lakkasi sopimusten voimassaolon päättyessä).
- (225) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset antavat edunsaajille taloudellista etua.

7.1.2 Yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut

- (226) Asianomaisten mukaan pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia on pidettävä sellaisten yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen toteuttamisena, joiden tavoitteena on turvata sähköntoimitukset ja ympäristönsuojelu. Asianomaisten mukaan sopimukset täyttävät yhteisöjen tuomioistuimen asiassa *Altmark* vahvistamaan oikeuskäytäntöön perustuvat kriteerit, minkä vuoksi ne eivät ole perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.
- (227) Komissio on edellä esitettyjä argumentteja tutkittuaan päätenyt siihen, ettei se voi hyväksyä niitä jäljempänä esitettävistä syistä.
- (228) Jäsenvaltiot voivat varsin vapaasti määritellä, mitä ne tarkoittavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvillä palveluilla. Tämä ei kuitenkaan tarkoita sitä, että mikä tahansa valtion toteuttama toimenpide, joka edistää sen politiikkaa, voidaan määritellä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun toteuttamiseksi. Esimerkiksi yhteisöjen tuomioistuin katsoo asiassa *Merci convenzional porto di Genova*⁽⁵⁶⁾ vahvistamassaan oikeuskäytännössä, ettei EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohtaa voida soveltaa, koska "ei [...] käy ilmi, että satamatoiminta verrattuna muuhun talouselämään liittyvään toimintaan olisi sellaista yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvää toimintaa, johon liittyy erityispiirteitä". Komissio katsoo myös, että kyseisten palvelujen määrittämiseen liittyvä laajaa harkintavaltaa on rajoitettu niillä aloilla, joita yhteisön lainsäädäntö sitoo.

(229) Asianomaiset ovat ilmoittaneet, että ympäristönsuojelutoimet ovat yksi pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten yhteydessä toteutettavista yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista. Tarkemmin sanoen pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten tarkoituksena on tukea investointeja, joiden ansiosta Puolan voimalat voivat mukautua EU:n ympäristönsuojelunormeihin.

(230) Komission näkemyksen mukaan velvollisuus noudattaa ympäristönsuojelunormeja ei millään erityisellä tavalla poikkea muista rajoituksista, joita kaikkien teollisuuden alalla toimivien yritysten on noudatettava. Sitä paitsi, jos ympäristönsuojelunormien noudattamista pidettäisiin periaatteellisesti yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvänä palveluna, tämä loukkaisi suoraan aiheuttamisperiaatetta, joka on yksi yhteisön ympäristönsuojelulainsäädännön perusperiaatteita; se vahvistetaan perustamissopimuksen 174 artiklan 2 kohdassa.

(231) Komissio panee merkille asianomaisten huomautuksen, jonka mukaan ympäristönsuojelu mainitaan direktiivin 96/92/EY 3 artiklassa yhtenä mahdollisena julkisen palvelun veloitteeseen liittyvänä alana. Komission mielestä tämä ei kuitenkaan ole ristiriidassa sen edellä esittämän näkemyksen kanssa. Se, että direktiivin mukaan ympäristönsuojelun alalla voi olla olemassa julkisiin palveluihin liittyviä velvollisuuksia, ei tarkoita sitä, etteikö näiden velvollisuuksien sisällölle voitaisi asettaa tiettyjä vaatimuksia. Se ei vaikuta etenkään siihen, että nämä velvollisuudet on erotettava tietyllä alalla toimivien yritysten tavanomaisista toimintaedellytyksistä. Velvollisuudet eivät myöskään saa olla ristiriidassa yhteisön ympäristönsuojelupolitiikan perusperiaatteiden kanssa (esimerkkinä aiheuttamisperiaate).

(232) Komissio huomauttaa myös, että neljä pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen tehnyttä voimalaa (Turówin, Pańńowin, Bełchatówin ja Jaworznon voimalat) mainitaan WWF:n luettelossa, johon on koottu Euroopan 30 saastuttavinta voimalaa⁽⁵⁷⁾. Tämä on erityisen räikeässä ristiriidassa sen väitteen kanssa, että ne toteuttavat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja ympäristönsuojelun alalla.

(233) Asianomaisten mukaan toinen yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvä palvelu, joka pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten avulla pyritään toteuttamaan, on toimitusvarmuuden turvaaminen.

(234) Komissio on todennut aiemmissä päätöksissään⁽⁵⁸⁾, että toimitusvarmuuden turvaaminen voi todellakin olla yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvä palvelu, kunhan otetaan huomioon direktiivin 96/92/EY 8 artiklan 4 kohdassa säädetyt rajoitukset (jotka vastaavat direktiivin 2003/54/EY 11 artiklan 4 kohdan säännöksiä), eli sillä edellytyksellä, että asianomaiset energiantuottajat käyttävät energian tuottamiseen kotimaisia raakaenergiapolttoainelähteitä ja

⁽⁵⁵⁾ Yhdistetyt asiat C-328/99 ja C-399/00, Italia ja SIM 2 Multimedia v. komissio, Kok. 2003, s. I-4035, 83 kohta.

⁽⁵⁶⁾ Yhteisöjen tuomioistuimen asia C-179/90, tuomio 10.12.1991, 27 kohta.

⁽⁵⁷⁾ <http://assets.panda.org/downloads/dirty30rankingfinal260905.pdf>.

⁽⁵⁸⁾ Komission päätökset asioissa N 34/99 (EYVL C 5, 8.1.2002, s. 2), NN 49/99 (EYVL C 268, 22.9.2001, s. 7), N 6/A/01 (EYVL C 77, 28.3.2002, s. 26) ja C 7/05 (ei julkaistu virallisessa lehdessä).

että minään kalenterivuonna ei ylitetä 15:tä prosenttia kyseisessä jäsenvaltiossa kulutettavan sähkön tuottamiseen tarvittavasta raakaenergian kokonaismäärästä.

- (235) Tarkasteltavana olevassa asiassa pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten nojalla tuotettavan sähkön määrä ylittää huomattavasti johdanto-osan 234 kappaleessa mainitun 15 prosentin raja-arvon. Sitä paitsi kaikki sopimuspuolina olevat energiantuottajat eivät käytä kotimaisia raakaenergiapolttoainelähteitä.
- (236) Komissio huomauttaa, että pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten piiriin kuuluvilla voimaloilla ei ole mitään sellaisia erityispiirteitä, joiden perusteella niiden voitaisiin katsoa erityisesti edistävän toimitusvarmuuden turvaamiseen liittyviä tavoitteita. Ne ovat aivan tavallisia voimaloita, jotka on kytketty jakeluverkkoon ja jotka tällä tavoin osallistuvat toimitusvarmuuden turvaamiseen Puolassa yleisellä tasolla siinä missä mikä tahansa muu alalla toimiva voimala.
- (237) Edellä esitetyn perusteella komissio toteaa, ettei se näe aiheelliseksi poiketa tällä alalla omaksumastaan vakiintuneesta käytännöstä. Sen on näin ollen hylättävä väite, jonka mukaan pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten avulla voitaisiin toteuttaa toimitusvarmuutta koskeva yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvä palvelu. Sitä paitsi Puolassa ei vielä tähän mennessä ole määritelty yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja tässä yhteydessä.
- (238) Näin ollen komissio toteaa, ettei pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin voida soveltaa EY:n perustamissopimuksen määräyksiä, jotka koskevat yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja.
- (239) Lisäksi komissio huomauttaa, etteivät pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset täyttäisi kaikkia Altmark-tuomiossa määriteltyjä kriteerejä.
- (240) Ensinnäkin Altmark-tuomiossa vaaditaan, että tuensaaja-yritys on täytynyt tosiasiallisesti velvoittaa täyttämään tietyt, selkeästi määritellyt julkisen palvelun velvoitteet.
- (241) Tarkasteltavana olevassa asiassa sen sijaan väitettyjä julkisen palvelun velvoitteita ei ole määritelty selkeästi. Asianomaiset mainitsevat tässä yhteydessä ympäristönsuojeluun ja toimitusvarmuuden turvaamiseen liittyvät velvoitteet, jotka ovat kuitenkin hyvin yleisluontoisia tavoitteita. Lisäksi on todettava, että niiden toteutumiseen vaikuttavat tietyssä määrin kaikki energiantuottajat. Asianomaiset eivät ole esittäneet mitään asiakirjoja, joissa määriteltäisiin konkreettisemmin eri energiantuottajille asetetut yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvät palvelut, puhumattakaan säädöksistä, joilla energiantuottajille asetettaisiin tällaisia velvoitteita.
- (242) On vedottu myös Puolan energialain 1 §:n 2 momenttiin⁽⁵⁹⁾. Siinä säädetään, että valtion on varmistettava loppukäyttäjien jatkuva ja keskeytymätön energiansaanti teknisesti ja taloudellisesti perustellulla tavalla ja ympäristönsuojelunäkökohdat huomioon ottaen. Kyseisessä lainkohdassa ei kuitenkaan aseteta millekään todelliselle yritykselle julkisen palvelun velvoitteita. Velvoitteet koskevat ainoastaan valtiota.
- (243) Asianomaiset ovat myös huomauttaneet, että pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset ovat asiakirjoja, joilla energiantuottajat velvoitetaan toteuttamaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja. Sopimuksissa ei kuitenkaan konkreettisesti määritellä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja eikä mainita tällaisia velvoitteita eikä myöskään säädöksiä, joiden nojalla valtio voisi määrätä yritykset toteuttamaan tällaisia palveluja.
- (244) Toinen vaatimus on, että tekijät, joiden perusteella korvaus lasketaan, on määritelty etukäteen objektiivisesti ja läpinäkyvästi, ja että korvauksen määrä ei saa olla suurempi kuin määrä, joka tarvitaan kattamaan kaikki julkisiin palveluihin liittyvien velvollisuuksien täyttämistä aiheutuvat kustannukset tai osa niistä, kun otetaan huomioon näiden velvollisuuksien täyttämistä saatavat tulot ja kohtuullinen voitto⁽⁶⁰⁾.
- (245) Koska ei ole selkeästi määritelty, mitä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja yritysten olisi toteuttava eikä varsinkaan sitä, miten tällaiset palvelut ja voimalan tavanomainen toiminta voitaisiin erottaa toisistaan, ei ole mahdollista määritellä korvauksen laskemisessa sovellettavia tekijöitä eikä tarkistaa, ettei korvauksen määrä ylitä sitä, mikä on tarpeen mainittujen velvollisuuksien täyttämistä aiheutuvien kustannusten kattamiseen. Ei ole mahdollista edes tarkkaan määritellä, mistä korvaus muodostuu.
- (246) Se, että esitetään tekijät, joiden perusteella hinnat määräytyvät pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten puitteissa, ei tarkoita sitä, että esitettäisiin tarkat tekijät, joiden perusteella yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista suoritettava korvaus määritellään, koska hinta ei ole sama kuin korvaus. Sitä paitsi se, että hinta käsittää ainoastaan energian tuotantokustannukset ja voittomarginaalin, ei myöskään tarkoita sitä, ettei siihen sisältyisi liiallista korvausta, koska suuri osa sähköntuotantoon liittyvistä kustannuksista voi olla tavanomaisia kustannuksia, jotka jokainen tavallinen energiantuottaja joutuisi kattamaan itse, toisin kuin yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista aiheutuvat ylimääräiset kustannukset.
- (247) Kolmanneksi, jos yritystä, joka on saanut tehtäväkseen yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvän palvelun toteuttamisen, ei ole valittu yleisellä tarjouskilpailulla, lopullisen korvauksen määrä on määriteltävä niiden kustannusten perusteella, jotka tyypillinen, hyvin johdettu ja näiden palvelujen toteuttamista varten asianmukaisesti varustautunut yritys joutuisi maksamaan täyttääkseen sille asetetut julkisoikeudelliset velvoitteet, ottaen huomioon niiden täyttämistä saatavat tulot ja kohtuullisen voiton.

⁽⁵⁹⁾ Puolan virallinen lehti Dziennik Ustaw 1997/54, 348 kohta, sellaisena kuin se on muutettuna.

⁽⁶⁰⁾ Nämä ovat Altmark-tuomion toinen ja kolmas kriteeri.

- (248) Asianomaiset toteavat, että näiden kriteerien on katsottava täyttyneen automaattisesti, koska pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset tehtiin avoimen ja syrjimättömän tarjouskilpailumenettelyn perusteella. Komissio huomauttaa kuitenkin, että tarjouskilpailumenettelyssä sovellettiin useita kriteerejä, jotka eivät koskeneet pelkästään hintaa tai edellä mainittuja poliittisiin tarkoituksiin liittyviä kriteerejä (ympäristönsuojelu, toimitusvarmuus). Komissio katsoo, että näiden muiden kriteerien vuoksi, jotka eivät koskeneet hintaa tai poliittisia tarkoituksia, on mahdotonta olettaa automaattisesti, että korvaus on määritelty asianmukaisella tavalla. Lisäksi se, että tarjousten arvioinnissa on sovellettu monenlaisia kriteerejä eikä yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyville palveluille ollut määritelty mitään konkreettista tavoitetta, tekee entistä vaikeammaksi arvioida, onko nämä palvelut tosiasiallisesti toteutettu. Esimerkiksi hintaa ja luonnonsuojelua koskevien kriteerien sekoittaminen johtaa siihen, että valituksi voi tulla yritys, joka lupaa tuottaa energiaa hyvin alhaiseen hintaan, mutta täyttää ympäristönsuojeluvaatimukset huomattavasti paremmin, mutta jonka hintapyyntö on korkeampi. Tämä saa epäilemään, ovatko energiantuottajat todella toteuttaneet yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja, ja ainakin se vaikeuttaa sen määrittämistä, missä määrin tällaisia palveluja on todellisuudessa toteutettu.
- (249) Sen enempiä Puolan viranomaiset kuin asianomaisetkaan eivät ole esittäneet kyseisten energiantuottajien kustannuksista analyysia, joka vahvistaisi, että ne vastaavat tyypillisen yrityksen kustannuksia. Itse asiassa arviot, joita Puolan viranomaiset ovat esittäneet eri energiantuottajille asiaa koskevan lain nojalla maksettavien korvausten laskemista varten, osoittavat, että niiden kustannukset ovat selvästi korkeammat kuin tyypillisen uuden markkinatoimijan kustannukset Puolassa.
- (250) Komissio myös huomauttaa, että EC Krakówin kanssa tehty pitkäaikainen sähkönhankintasopimus ei perustu tarjouskilpailumenettelyyn.
- (251) Asianomaisten mukaan pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin voitaisiin soveltaa perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan määräyksiä, vaikka ne eivät vastaisikaan Altmark-tuomiossa asetettuja vaatimuksia.
- (252) Komissio katsoo, että edellä esitetyn perusteella voidaan päätellä, että pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin ei voida soveltaa 86 artiklan 2 kohdan määräyksiä.
- (253) EY:n perustamissopimuksen 86 artiklan 2 kohdan määräyksiä voidaan soveltaa ainoastaan yrityksiin, jotka on todella velvoitettu toteuttamaan yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja. Tässä tapauksessa tämä edellytys ei täyty, kuten johdanto-osan 228–238 kappaleessa todetaan. Silloin kun yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyviä palveluja on toteutettava, ne on määrättävä tiettyjen yritysten tehtäväksi, mitä tässä tapauksessa ei ole tapahtunut, kuten johdanto-osan 240–243 kappaleessa

todetaan. Lopuksi on todettava, että yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvien palvelujen toteuttamisesta suoritettavan korvauksen on oltava oikeassa suhteessa näiden palvelujen toteuttamisesta aiheutuvaan rasitukseen. Tämä tarkoittaa, että on voitava määrittää palvelujen konkreettinen soveltamisala, jotta voidaan määrittää niistä aiheutuvat kustannukset. Tämä edellytys ei tarkasteltavana olevassa asiassa täyty, kuten johdanto-osan 245 ja 246 kappaleessa todetaan.

Valikoivuus

- (254) Pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset ovat ilmeisen valikoivia, koska niitä on tehty vain tiettyjen yritysten kanssa. Jo silloin kun sopimukset allekirjoitettiin, Puolan energia-alalla toimi yrityksiä, joiden kanssa tällaista sopimusta ei tehty.
- (255) Asianomaisten väite, jonka mukaan merkityksellisten markkinoiden määrittäminen on välttämätöntä, on perusteeton. Valikoivuuden käsite kattaa toimenpiteet, joista on etua koko alalle, myös silloin kun niistä on etua kaikille kyseisen alan yrityksille (mikä ei pidä paikkaansa tässä tapauksessa, koska osa alan yrityksistä ei ollut tehnyt pitkäaikaista sähkönhankintasopimusta).
- (256) Edellä mainitun, asiassa Van der Kooy annetun tuomion osalta komissio muistuttaa, että yhteisöjen tuomioistuin ei kyseisessä tuomiossa kyseenalaistanut tukitoimenpiteen valikoivuutta. Arvio, johon asianomaiset viittaavat huomautuksissaan, koskee taloudellisen edun olemassaoloa. Sen perusteella ei kuitenkaan voida todeta, onko yhteisöjen tuomioistuin katsonut tai katsoisiko se, että toimenpide ei täytä valikoivuuden kriteeriä.
- (257) Lisäksi asianomaiset ovat vaatineet, että silloin kun toimenpiteet eivät perustu valtion tekemään päätökseen, valikoivuuksikriteerin sijasta olisi sovellettava yksityisen sijoittajan testiä. Komissio katsoo kuitenkin, että yksityisen sijoittajan testin avulla ei selvitetä toimenpiteen valikoivuutta vaan sitä, sisältyykö toimenpiteeseen taloudellista etua.

Kilpailun vääristyminen ja vaikutus kauppaan

- (258) Asianomaisten mielestä komission olisi pitänyt tutkia, aiheuttivatko pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset kilpailun vääristymistä tai vaikuttivatko ne jäsenvaltioiden väliseen kauppaan silloin kun ne tehtiin. Kuten edellä on todettu, komissio katsoo, että se, olivatko pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset valtiontukea silloin kun ne tehtiin, ei vaikuta käsillä olevan menettelyn tulokseen. Puola ennakoii Euroopan unioniin liittymistä avaamalla markkinansa jo etukäteen: ensimmäiset käyttäjät saivat oikeuden vaihtaa energiantoimittajaa vuonna 1999. Samana vuonna avattiin myös Puolan sähköpörssi. Lisäksi Puolasta tuli 1 päivänä toukokuuta 2004 osa vapautettuja sisämarkkinoita. Valtion omistuksessa olevan PSE:n kanssa

tehdyt pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset ja niiden antamat takeet siitä, että voimala voi myydä tuottamansa sähkön hintaan, joka kattaa kustannukset ja takaa tietyn voittomarginaalin, saattavat aiheuttaa kilpailun vääristymistä.

- (259) Toimenpiteet, jotka asettavat jonkin jäsenvaltion energia-alan yritykset etuoikeutettuun asemaan, voivat yhtäältä rajoittaa muiden jäsenvaltioiden yritysten mahdollisuuksia viedä energiaa kyseiseen jäsenvaltioon ja toisaalta edistää energian vientiä kyseisestä jäsenvaltiosta muihin jäsenvaltioihin. Tämä pätee erityisesti Puolaan, koska maa sijaitsee keskellä Eurooppaa ja sen sähköverkko on yhteydessä tai helposti yhdistettävissä useisiin nykyisiin ja tuleviin jäsenvaltioihin.
- (260) Puolan sähkömarkkinat (sähköpörssi) avattiin vuonna 1999. Samana vuonna PSE liittyi UCTEen⁽⁶¹⁾.
- (261) Kun pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset allekirjoitettiin, Puolan ja sen naapurimaiden välillä kiistatta käytiin sähkökauppaa. Järjestelmien keskinäinen sähkönsiirtokapasiteetti oli vähäinen (asianomaisten mukaan noin 2 000 MW), mutta se oli käytössä kokonaisuudessaan ja palveli lähinnä viennin tarpeita.
- (262) Vuonna 2005 Puola vei sähköä 14,3 TWh ja toi 3,1 TWh. Oman maan kulutus oli 144,8 TWh⁽⁶²⁾. Suurimmat sähkökaupan kumppanit olivat Tšekki, Saksa ja Slovakia (siirtoyhteydet Ukrainaan ja Valko-Venäjälle ovat kapasiteettiltaan hyvin heikot tai eivät toimi lainkaan).
- (263) Edellä esitetyn perusteella pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset saattoivat aiheuttaa kilpailun vääristymistä jo ennen kuin Puola liittyi Euroopan unioniin. Vaikutusta jäsenvaltioiden väliseen kauppaan koskeva kriteeri voi kuitenkin määritelmän mukaisesti täyttyä vasta liittymisen jälkeen. Koska Puola liittyi Euroopan unioniin ja Puolan sähkömarkkinat vapautettiin samana päivänä (1 päivänä toukokuuta 2004), komissio katsoo, että pitkäaikaisiin sähköhankintasopimuksiin perustuva taloudellinen etu saattoi aiheuttaa kilpailun vääristymistä tai vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan viimeistään liittymispäivästä alkaen ja että tämä mahdollisuus on olemassa sopimusten koko voimassaoloajan.
- (264) Komissio toteaa tämän perusteella, että pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset ovat perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

7.1.3 Ovatko pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset "uutta tukea" vai "voimassa olevaa tukea"? Tuen sääntöjenvastaisuus

Liittymissopimuksen soveltamisesta pitkäaikaisiin sähköhankintasopimuksiin, jotka on tehty ennen liittymistä ja joita sovelletaan vielä liittymispäivän jälkeen

- (265) Liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 3 kohdan nojalla komissiolla on oikeus tarkastella tukitoimenpiteitä (sekä

yksittäisiä tukia että tukiohjelmiä), joita on pantu täytäntöön ennen liittymispäivää ja joita sovelletaan vielä liittymispäivän jälkeen ja jotka ovat valtiontukea.

- (266) Ensinnäkin, koska pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset allekirjoitettiin vuosina 1994–1998 eli ennen Puolan liittymistä Euroopan unioniin, niitä "on pantu täytäntöön ennen liittymispäivää". Tältä osin komissio korostaa, että tämä päätös koskee ainoastaan niitä pitkäaikaisia sähköhankintasopimuksia, jotka olivat voimassa Puolan liityessä Euroopan unioniin (1 päivänä toukokuuta 2004). Päätös ei koske sopimuksia, jotka oli irtisanottu ennen kyseistä päivämäärää.
- (267) Toiseksi pitkäaikaisia sähköhankintasopimuksia sovelletaan vielä liittymispäivän jälkeen. Niiden voimassaolo päättyi vuosina 2006–2027 eli liittymisen jälkeen. Liittymispäivänä ei ollut tiedossa, miten laajaa osallistumista pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset edellyttäisivät valtiolta.
- (268) Tällaisessa tilanteessa komissio yleensä katsoo, että liittymisen jälkeen sovellettavana uutena tukena voidaan pitää seuraavia toimenpiteitä⁽⁶³⁾:
- kaikki tukiohjelmat, joita on pantu täytäntöön ennen liittymispäivää ja joiden nojalla voidaan myös liittymisen jälkeen myöntää ilman uusia täytäntöönpanotoimenpiteitä yksittäisiä tukia yrityksille, jotka määrittellään tukea koskevassa säädöksessä yleisellä ja abstraktilla tasolla;
  - tuki, joka ei liity mihinkään konkreettiseen hankkeeseen ja joka on myönnetty ennen liittymistä yhdelle tai useammalle yritykselle määräämättömäksi ajaksi ja/tai määräämättömän suuruisena;
  - yksittäinen tuki, johon liittyvä valtion taloudellinen osallistuminen ei ollut tarkkaan tiedossa tuen myöntämispäivänä.

"Valtion taloudellisen osallistumisen tarkka määrä"

- (269) Pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset takasivat voimailoiden taloudellisen elinkelpoisuuden. Kyseessä eivät kuitenkaan ole perinteiset takeet: pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten avulla taataan investoinnin tuleva tuotto ja taloudellinen elinkelpoisuus siten, että sopimuksen nojalla energiaa ostetaan tietty määrä tiettyyn (joskin vaihtuvaan) hintaan markkinaehdoista riippumatta.

⁽⁶¹⁾ Sähkönsiirron koordinoitiliiitto eli Manner-Euroopan siirtoverkko-operaattorien yhteistyöjärjestö.

⁽⁶²⁾ PSE:n vuosikertomus vuodelta 2005, saatavilla osoitteessa: http://www.pse-operator.pl/uploads/kontener/Annual_Report_2005.pdf.

⁽⁶³⁾ Ks. esim. 28.1.2004 tehty komission päätös valtiontukiasiaa CZ 14/03 – Tšekin tasavalta "Česka spořitelna, a.s.".

- (270) Sopimuksissa ei määritellä valtion taloudellisen osallistumisen enimmäismäärää ennen liittymistä. Myöskään energiantuottajille myönnettävän tuen lopullista ja ehdoitta myönnettävää määrää ei määritelty ennen liittymistä.
- (271) Päinvastoin, pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimukseen perustuva valtion *taloudellisen* osallistumisen taso määräytyy sellaisten tekijöiden perusteella, joiden tuleva kehitys ei ollut tiedossa liittymispäivänä. Lisäksi pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset takaavat energiantuottajille suojan sellaista kustannusten vaihtelua vastaan, joka ei liity ennen liittymistä toteutettuihin liiketoimiin tai tapahtumiin vaan tuleviin tapahtumiin, jotka eivät olleet tiedossa liittymispäivänä.
- (272) Se, että pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimukseen perustuva valtion taloudellisen osallistumisen taso ei ollut tiedossa liittymispäivänä ja että valtion sitoumus säilyi voimassa myös liittymisen jälkeen, käy ilmi erityisesti seuraavista seikoista.
- (273) Ensinnäkään yksittäisissä sopimuksissa ei määritellä hintaa, jolla energiantuottajat myyvät tuottamansa sähkön PSE:lle. Hinta määritellään laskukaavalla, johon sisältyy useita sellaisia tekijöitä, joiden muutoksia on mahdoton ennakoita.
- (274) Laskukaavoihin sisältyviä tekijöitä ovat mm. Puolan ja Yhdysvaltojen kuluttajahintaindeksi, raakaöljyn ja hiilen maailmanmarkkinahinta, Puolan keskipalkka sekä zlotyn ja dollarin vaihtokurssi. Näiden tekijöiden muutokset eivät tietenkään määräydy ainoastaan ennen liittymistä ilmenneiden tapahtumien mukaan. Hintalaskelmia ja toisinaan myös itse laskukaavoja on muutettu useaan otteeseen pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimukseen lisätyissä liitteissä. Liitteitä on laadittu joissain tapauksissa vuosittain tai jopa useammin.
- (275) Tällä perusteella komissio katsoo, että hinnan määrittämiseen käytettävä laskukaava ei ole riittävä keino rajoittaa valtion *taloudellisen* osallistumisen enimmäismäärää. Valtion potentiaalisen osallistumisen määrää on mahdoton määrittää tarkasti jo siksi, että laskukaava muodostuu useista muuttuvista tekijöistä.
- (276) Lisäksi on todettava, että toisin kuin perinteiset takeet, pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset kattavat edunsaajien toimintakustannukset. Sopimuksissa määrätään, että PSE ostaa jatkuvasti tietyn määrän sähköä ja että kiinteät ja vaihtuvat toimintakustannukset katetaan pysyvästi sopimuksissa määriteltyyn laskukaavaan perustuvilla hinnoilla.
- (277) Komissio ottaa huomioon myös sen, että koska hintalaskelmat perustuvat moniin eri tekijöihin, ei voida sulkea pois sitä mahdollisuutta, että edunsaaja voi itse vaikuttaa lopulliseen hintaan (esimerkiksi eräiden toimintakustannusten, kuten työntekijöiden ja johdon palkkojen välityksellä).
- (278) Lisäargumenttina voidaan ottaa huomioon myös se, että pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimukseen perustuva PSE:n taloudellinen osallistuminen riippuu suurelta osin myös sähkön kysynnästä. Kysyntä on yhtä kuin erotus pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimukseen perustuvan ostohinnan ja niiden tulojen välillä, jotka PSE voi saada myydessään sähkön loppukäyttäjille. Hintaa, jolla PSE myy sähkön loppukäyttäjille, ei ole mahdollista ennakoita. Suljetuilla markkinoilla myytävän sähkön hinnan määrää valtio vuosittain, kun taas vapailla markkinoilla hintojen vaihtelu ei ole ennustettavissa. Tämä vaikeuttaa entisestään pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimukseen perustuvan valtion osallistumisen määrittämistä. On jopa mahdollista, että se sähkön vähimmäismäärä, joka PSE:n on pitkäaikaisen sähkönhankintasopimusten perusteella ostettava, ylittää sen todellisen sähköntarpeen, etenkin sen jälkeen kun sähkömarkkinoiden vapauttaminen saatiin päätökseen vuonna 2007. Liikasähkö voi entisestään kasvattaa ennakkoimattomia kustannuksia, minkä vuoksi sopimukseen perustuvan valtion osallistumisen määrää on yhä vaikeampi ennustaa.
- (279) Tämän vuoksi maksut, jotka PSE suorittaa energiantuottajille liittymisen jälkeen, eivät ole minkään ennen liittymistä sovitun enimmäismäärän osaeriä. Sitä paitsi pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia on niiden allekirjoittamisen jälkeen muutettu moneen kertaan lisäämällä niihin liitteitä.
- (280) Komissio huomauttaa, että kun tarkastellaan toimenpiteiden soveltuvuutta yhteismarkkinoille, on — soveltuvissa tapauksissa — otettava huomioon tuki, joka on myönnetty ennen kuin jäsenvaltio liittyi Euroopan unioniin ja jota on sovellettu vielä liittymisen jälkeen.

Pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset — uutta tukeako?

- (281) Edellä mainittujen liittymissopimuksen määräysten mukaan kaikkia ennen liittymistä täytäntöön pantuja ja vielä liittymispäivän jälkeen sovellettavia toimenpiteitä, jotka ovat valtiontukea ja jotka eivät kuulu johonkin jäljempänä mainituista kategorioista, pidetään liittymisestä alkaen uutena tukena perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdan soveltamisessa.

- (282) Liittymissopimuksessa mainitaan seuraavat kolme voimassa olevan tuen kategoriaa:

1. ennen 10 päivää joulukuuta 1994 täytäntöönpannut tukitoimenpiteet

Pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset on allekirjoitettu 10:n päivän joulukuuta 1994 jälkeen, lukuun ottamatta Turów SA:n kanssa tehtyä sopimusta⁽⁶⁴⁾, joten ne eivät ole perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua voimassa olevaa tukea.

2. liittymissopimuksen liitteen lisäyksessä luetellut voimassa olevat tukitoimenpiteet

⁽⁶⁴⁾ Sen kanssa pitkäaikainen sähkönhankintasopimus tehtiin 26 päivänä elokuuta 1994, kuten BOT on ilmoittanut menettelyä koskevissa huomautuksissaan.

Komissiolle ei ilmoitettu pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset käsittävistä ohjelmista eikä ainoastaan yksittäisestä sopimuksesta, jotta ne olisi voitu lisätä liittymissopimukseen liitettyyn voimassa olevien tukien luetteloon. Sopimuksia ei mainita myöskään liittymisasiakirjan liitteessä IV olevassa 3 osan 1 kohdan b alakohdassa tarkoitetussa liitteen IV lisäyksessä, jossa luetellaan voimassa olevat tukitoimenpiteet. Tällä perusteella toimenpiteet eivät ole perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua voimassa olevaa tukea.

3. tukitoimenpiteet, joita Puolan valtiontuen valvontaviranomainen on arvioinut ennen liittymispäivää ja jotka on todettu yhteisön säännösten mukaisiksi, ja joita komissio ei ole vastustanut sillä perusteella, että toimenpiteen soveltuvuudesta yhteismarkkinoille olisi vakavia epäilyjä ns. siirtymämenettelyn nojalla (ks. liittymisasiakirjan liitteessä IV olevan 3 kohdan 2 alakohta).

Koska yhdestäkään pitkäaikaisesta sähköhankintasopimuksesta ei ilmoitettu komissiolle ns. siirtymämenettelyn nojalla, ne eivät ole perustamissopimuksen 88 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua voimassa olevaa tukea.

(283) Koska yhdenkään pitkäaikaisen sähköhankintasopimuksen ei voida katsoa kuuluvan mihinkään liittymissopimuksessa mainittuun voimassa olevien tukien kategoriaan, niitä on liittymispäivästä alkaen pidettävä uutena tukena.

(284) Komissio huomauttaa, että tämä pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten luokittelu on myös asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b alakohdan v luetelmakohdan viimeisen virkkeen mukainen. Kyseisessä artiklassa säädetään, että jos tietyt toimenpiteet muuttuvat tuiksi sen jälkeen, kun tietty toiminta on vapautettu kilpailulle yhteisön lainsäädännössä (tässä tapauksessa sähkömarkkinoiden vapauttaminen direktiivin 96/92/EY nojalla; direktiivi tuli Puolassa voimaan maan liittyessä Euroopan unioniin), näitä toimenpiteitä ei kilpailun vapauttamiselle vahvistetun ajankohdan jälkeen pidetä voimassa olevana tukena, vaan ne katsotaan uudeksi tueksi.

(285) Komissio vastaa johdanto-osan 71 kappaleessa mainittuihin asianomaisten huomautuksiin toteamalla, että se pitää pitkäaikaisia sähköhankintasopimuksia tukiohjelmana johdanto-osan 31 kappaleessa esitetyistä syistä. Komissio ottaa myös huomioon sen, että kaikkien pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten yhteisenä tekijänä on valtion päätös tarjota investoijille pitkäaikaisia sähköhankintasopimuksia, jotka takaavat niiden taloudellisen elinkelpoisuuden sopimusten voimassaoloaikana.

(286) Asianomaisten mukaan pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset eivät olleet valtiontukea silloin kun sopimukset tehtiin, minkä vuoksi niitä ei voida pitää uutena tukena. Ne vetoavat tältä osin yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Alzetta Mauro antamaan tuomioon⁽⁶⁵⁾, jonka mukaan tuki, joka on myönnetty tietyillä alun perin

kilpailulta suljetuilla markkinoilla ennen niiden vapauttamista, on markkinoiden vapauttamisen jälkeen katsottava voimassa olevaksi tueksi. Tästä huolimatta asetuksen (EY) N:o 659/1999 1 artiklan b alakohdan v luetelmakohta koskee sekä tukiohjelmitä että yksittäisiä tukitoimenpiteitä.

(287) Komissio torjuu edellä esitetyn väitteen. On osoitettu, että kaikki valtiontuen olemassaolon kriteerit täyttyivät päivänä, jona Puola liittyi Euroopan unioniin. Erityisesti on näytetty toteen se, että Puola kävi jo tuolloin sähkökauppaa naapurimaiden kanssa ja että Puolan sähköpörssi oli aloittanut toimintansa vuonna 1999. Ei siis ollut epäilystäkään siitä, etteikö Puola liittymispäivästä alkaen liittyisi osaksi kilpailulle avointa sektoria. Komission näkemyksen mukaan valtiontukea koskevien liittymissopimuksen määräysten tarkoituksena on varmistaa, että ne toimenpiteet, jotka saattaisivat vääristää jäsenvaltioiden välistä kilpailua liittymisen jälkeen, tarkistetaan. Toisin kuin ennen 1 päivää toukokuuta 2004 tehdyissä liittymissopimuksissa, Puolan ja yhdeksän muun maan allekirjoittamassa liittymissopimuksessa pyritään rajoittamaan voimassa olevaksi tueksi katsotut toimenpiteet kolmeen edellä kuvattuun konkreettiseen kategoriaan. Yhteisöjen tuomioistuimen asiassa Alzetta Mauro antama tuomio ei koske liittymissopimuksessa tarkoitettua toimenpidettä, minkä vuoksi sitä ei voida verrata tässä käsiteltäviin pitkäaikaisiin sähköhankintasopimuksiin. Komissio huomauttaa myös, että asiassa Alzetta Mauro annettu tuomio koskee tiettyä todellista tilannetta, jota käsitellään ennen asetuksen (EY) N:o 659/1999 voimaantuloa tehdyssä komission päätöksessä.

(288) Tämän vuoksi komissio katsoo liittymissopimuksen määräysten nojalla, että pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset ovat uutta tukea.

Sääntöjenvastaisesti myönnetty tuki

(289) Koska pitkäaikaisista sähköhankintasopimuksista ei ilmoitettu komissiolle valtiontukea koskevien menettelysääntöjen mukaisesti, komissio katsoo, että ne ovat sääntöjenvastaisesti myönnettyä tukea.

7.1.4 Sovellettavat perustamissopimuksen määräykset

(290) Asianomaiset ovat huomauttaneet, että komission olisi pitänyt tutkia pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset osana liittymissopimuksessa tarkoitettua siirtymävaiheen järjestelyä, yhdessä valtiontukiasiaa PL 1/2003⁽⁶⁶⁾ koskevan asian kanssa.

(291) Komissio ei hyväksy tätä päätelmää.

(292) Liittymissopimuksessa tarkoitettua siirtymävaiheen järjestelyn mukaan komission toimivalta rajoittui siihen, että se voi joko hyväksyä liittyvien maiden kilpailuviranomaisten päätökset toimenpiteistä, jotka ovat jo tulleet voimaan ja joita sovelletaan vielä liittymisen jälkeen, tai vastustaa niitä. Asia PL 1/2003 liittyi Puolan kilpailuviranomaisen päätökseen lakiehdotuksesta, joka koski valtionkassasta pit-

⁽⁶⁵⁾ Ks. alaviite 16.

⁽⁶⁶⁾ PL 1/03 — Hukkakustannukset — Puola, ks. alaviite 36.

käaikaisten sähkönhankintasopimusten perusteella maksettavia korvauksia. Se ei koskenut pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten muodossa myönnettyä tukea, Puolan viranomaiset eivät ilmoittaneet komissiolle pitkäaikaisista sähkönhankintasopimuksista siirtymävaiheen järjestelyn nojalla eikä Puolan kilpailu- ja kuluttajansuojaviraston (Urząd Ochrony Konkurencji i Konsumentów, UOKiK) päätös koskenut yksittäisiä pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia. Komissiolla ei ollut toimivaltaa päättää yksipuolisesti asian laajentamisesta siirtymävaiheen järjestelyn nojalla.

- (293) Vaikka komissiolla olisi ollut valtuudet laajentaa yksipuolisesti tällaisten asioiden soveltamisalaa, se ei olisi ollut mahdollista kyseisessä tapauksessa, koska siirtymävaiheen järjestelyn nojalla tutkitun lakiehdotuksen mukaan kaikki pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset oli määrä irtisanoa ennen Puolan liittymistä Euroopan unioniin. Koska komissiolla oli valtuudet tutkia ainoastaan sellaiseen valtiontukeen liittyviä ongelmia, jota sovelletaan vielä liittymisen jälkeen, pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset eivät voineet olla sen tutkimusten kohteena.
- (294) Komissio huomauttaa, että muut kahdenväliset sopimukset ja Euroopan energiaperuskirja eivät estä tällaisten sopimusten irtisanomista, mutta niissä suositellaan maksettavaksi asianmukainen korvaus, joka ei poista pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin sisältyvää valtiontukea. Edellä mainittujen sopimusten tarkoituksena on turvata tasapaino vapauttamiseen liittyvien tavoitteiden ja investointien säilyttämistä koskevien velvoitteiden välillä. Asianomaiset ovat esittäneet huomautuksia oikeuksien menettämisestä. Komission vastaus näihin huomautuksiin on, että jos pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset on myönnetty sääntöjenvastaisesti eivätkä ne sovellu yhteismarkkinoille, ne ovat laittomia. Tällaisten sopimusten irtisanomista ei voida pitää oikeuksien menettämisenä. Siinä tapauksessa, että sopimusten irtisanomisen tulkitaan merkitsevän oikeuksien menettämistä, komissio katsoo, että siitä voidaan myöntää korvaus, koska hukkakustannusten analyysimenetelmä takaa, että korvaus on kohtuullinen.

7.1.5 Vaatimustenmukaisuuden arviointi

- (295) EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa kielletään valtiontuen myöntäminen yhteisön alueella.
- (296) Perustamissopimuksen 87 artiklan 2 ja 3 kohdassa määrätään poikkeuksista 87 artiklan 1 kohdassa vahvistettuun pääsääntöön, jonka mukaan valtiontuki ei sovellu yhteismarkkinoille.
- (297) Perustamissopimuksen 87 artiklan 2 kohdassa määrättyjä poikkeuksia ei voida soveltaa käsiteltävänä olevaan asiaan, koska kyseessä ei ole yksittäisille kuluttajille myönnettävä

sosiaalinen tuki eikä tuki luonnonmullistusten tai muiden poikkeuksellisten tapahtumien aiheuttaman vahingon korvaamiseksi eikä tuki sellaisille Saksan liittotasavallan alueille, joihin Saksan jako on vaikuttanut.

- (298) Perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdassa määrätään myös muista poikkeuksista.
- (299) Perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan mukaan yhteismarkkinoilla voidaan myöntää valtiontukea kehityksen edistämiseen "alueilla, joilla elintaso on poikkeuksellisen alhainen tai joilla vajaatyöllisyys on vakava ongelma". Puola on valtaosaksi, ellei kokonaan, tällaista aluetta.
- (300) Komissio on antanut tällaisten tukitoimenpiteiden arviointia koskevat suuntaviivat. Puolan liittyessä Euroopan unioniin sovellettiin alueellisia valtiontukia koskevia suuntaviivoja⁽⁶⁷⁾, jäljempänä "aluetukisuuntaviivat". Suuntaviivoissa säännellään myös perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla myönnettävää aluetukea.
- (301) Aluetukisuuntaviivojen mukaan valtiontukea voitaisiin periaatteessa myöntää ainoastaan investointikustannusten kattamiseen. Toimintatuki on periaatteessa kielletty (suuntaviivojen 4.15 kohta). Tällaisen tuen myöntäminen voidaan kuitenkin sallia tietyillä alueilla edellyttäen, että tuki on ajallisesti rajoitettua ja alenevaa⁽⁶⁸⁾.
- (302) Pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin sisältyvää tukea ei voida pitää investointitukena. Investointituki on määritelty tueksi, jolla on tarkoitus kattaa tietyt aluetukisuuntaviivojen 4.5 ja 4.6 kohdassa luetellut tukikelpoiset kustannukset. Pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten perusteella suoritettavat maksut kattavat kuitenkin selvästi myös muita kustannuksia. Selkein osoitus tästä on se, että sopimuksissa luvataan kattaa voimalan käyttöön tarvittavan polttoaineen hankintakustannukset. Lisäksi sopimuksissa määrätään henkilöstökustannusten kattamisesta. Tällaisten kustannusten kattamiseen ei missään tapauksessa voida myöntää investointitukea. Päinvastoin, ne ovat operaattorin juoksevia kustannuksia, minkä vuoksi niitä on pidettävä aluetukisuuntaviivojen 4.15 kohdassa määritellyinä toimintakustannuksina.
- (303) Pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten perusteella myönnettyä tukea ei ole millään tavoin rajoitettu ajallisesti. Sopimukset ovat voimassa hyvin pitkän ajan, joka on lähellä voimalan odotettavissa olevaa keskimääräistä käyttöikää. Sopimuksissa ei myöskään määrätä tuen asteittaisesta vähentämisestä. Ostettavan sähkön määrä ei vähene ja hinnat on sidottu indeksiin, mikä yleensä tarkoittaa sitä, että ne eivät laske vaan nousevat. Myöskään voittomarginaalia koskeva tae tai sen soveltamisala eivät ajan myötä supistu.

⁽⁶⁷⁾ EYVL C 74, 10.3.1998, s. 9.

⁽⁶⁸⁾ Aluetukisuuntaviivojen 4.16 kohdassa määrätään tätä periaatetta koskevasta poikkeuksesta, jota voidaan kuitenkin soveltaa ainoastaan syrjäisimmillä tai harvaanasutuilla alueilla. Tämä sulkee pois alueet, joille pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia tehneet energiantuottajat ovat sijoittuneet.

- (304) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että tukea ei voida hyväksyä perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdassa määrätyn poikkeuksen nojalla.
- (305) Perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää "tukea Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen tai jäsenvaltion taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen".
- (306) Komissio toteaa, että tarkasteltavana olevaa tukea ei ole tarkoitettu Euroopan yhteistä etua koskevan tärkeän hankkeen edistämiseen.
- (307) Komission mielestä ei vaikuta myöskään siltä, että tuki olisi tarkoitettu Puolan taloudessa olevan vakavan häiriön poistamiseen. Komissio myöntää toki, että sähköenergia on kaikkien jäsenvaltioiden talouden kannalta tärkeä tuote ja että 1990-luvulla Puolassa kävi tarpeelliseksi uudistaa tämä tuotannonala.
- (308) Komission näkemyksen mukaan "jäsenvaltion taloudessa olevilla vakavilla häiriöillä" tarkoitetaan kuitenkin paljon vakavampia tilanteita. Yleensä pelkkä maininta jäsenvaltion taloudelle mahdollisesti aiheutuvista seurauksista, jollaisen asianomaiset ovat tässä tapauksessa esittäneet, ei riitä perusteeksi sille, että tiettyyn toimenpiteeseen voitaisiin soveltaa edellä mainittuja perustamissopimuksen määräyksiä. Tätä varten on ainakin kuvailtava ja analysoitava konkreettisesti tällaisten häiriöiden ilmenemisen todennäköisyys ja niiden seurausten laajuus.
- (309) Komissio huomauttaa lopuksi, että tällaisissa tapauksissa on toimittava nopeasti, mikä ei sovi yhteen pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten tekemiseksi järjestettyjen pitkäaikaisten tarjouskilpailumenettelyjen ja neuvottelujen kanssa.
- (310) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että tukea ei voida hyväksyä perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan b alakohdassa määrätyn poikkeuksen nojalla.
- (311) Perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan d alakohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää "tukea kulttuurin ja kulttuuriperinnön edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin ja kilpailun edellytyksiä yhteisössä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla". Määräystä ei ilmeisistä syistä voida soveltaa pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin.
- (312) Perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan yhteismarkkinoille soveltuvana voidaan pitää "tukea tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla". Komissio on antanut useita suuntaviivoja ja tiedonantoja, joissa selvitetään, millä tavoin tässä artiklassa vahvistettua poikkeusta on sovellettava.
- (313) Asianomaiset ovat muistuttaneet aluetukisuuntaviivojen ja ympäristönsuojelun myönnettävää valtiontukea koskevien suuntaviivojen, jäljempänä 'ympäristötuen suuntaviivat', soveltamisesta.
- (314) Johdanto-osan 300–304 kappaleessa on selitetty, miksi tukea ei voida pitää yhteismarkkinoille soveltuvana aluetukisuuntaviivojen nojalla ⁽⁶⁹⁾.
- (315) Komissio toteaa, että samoin kuin aluetukisuuntaviivoissa, myös ympäristötuen suuntaviivoissa sallitaan ensisijaisesti investointituen myöntäminen. Toimintatukea voidaan myöntää ainoastaan tiettyihin tarkoituksiin. Tärkein niistä on jätehuolto ja energiansäästöä koskeva tuki (E.3.1 kohta), jota voidaan myöntää enintään viiden vuoden ajan. Toinen on veronalennuksen tai verovapautuksen muodossa myönnettävä tuki (E.3.2 kohta). Kolmas on tuki uusiutuvien energialähteiden käytön edistämiseen (E.3.3 kohta). Tarkasteltavana olevassa asiassa ei voida soveltaa mitään näistä.
- (316) Neljäs ja viimeinen hyväksyttävä toimintatuen muoto on tuki sähkön ja lämmön yhteistuotantoon (E.3.4 kohta). Eräät tarkasteltavana olevat energiantuottajat tuottavat sekä sähköä että lämpöä. Sen enempää Puolan viranomaiset kuin nämä energiantuottajatkaan eivät kuitenkaan ole osoittaneet, että niiden voimalat täyttäisivät ympäristötuen suuntaviivoissa määritellyt tehokkuusvaatimukset. Itse asiassa Puolan viranomaisten komissiolle esittämistä tiedoista käy ilmi, että vain rajoitettu osa tuotannosta täyttää nämä tehokkuuskriteerit. Siksi tukea, jota on myönnetty tarkasteltavana olevien laitosten koko tuotannolle, ei komission mielestä voida hyväksyä näiden määräysten nojalla.
- (317) Johdanto-osan 312 kappaleessa luetelluista asiakirjoista voitaisiin tässä asiassa soveltaa ainoastaan hukkakustannusten analyysimenetelmää. Hukkakustannusten analyysimenetelmä koskee tukea, joka on myönnetty markkinoilla jo oleville toimijoille, jotka ovat rakentaneet voimaloita ennen sähkömarkkinoiden vapauttamista ja joiden saattaisi olla vaikea käyttää niitä vapautetuilla markkinoilla.
- (318) Menettelyn aloittamista koskevassa päätöksessä komissio luetteli seikat, joiden vuoksi se suhtautui epäilevästi siihen, voitaisiinko pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset hyväksyä hukkakustannusten analyysimenetelmän perusteella.
- (319) Yksi näistä seikoista liittyi siihen, että hukkakustannusten analyysimenetelmän mukaan komissio suhtautuu erityisen epäilevästi tukeen, jonka tarkoituksena on taata kaikkien ennen direktiivin 96/92/EY voimaantuloa saatujen tulojen säilyminen tai osa niistä ilman yksityiskohtaista selvitystä kilpailun harjoittamisesta aiheutuvista hukkakustannuksista ⁽⁷⁰⁾.

⁽⁶⁹⁾ Aluetukisuuntaviivat perustuvat sekä perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan a alakohdan että 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan määräyksiin. Suuntaviivojen mukaan kummankin määrärahan osalta on suoritettava samanlainen arviointi. Määräysten soveltamiseen liittyvä ero johtuu eri soveltamisaloista sekä sallitun tuen määrästä.

⁽⁷⁰⁾ Hukkakustannusten analyysimenetelmän 4.8 kohta.

- (320) Pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten tarkoituksena oli taata, että tietyt energiantuottajat ja voimalat voisivat säilyttää valtaosan ennen direktiivin 96/92/EY voimaantuloa saamistaan tuloista. Lisäksi sopimukset koskivat voimaloita, joiden markkinaosuus oli hyvin suuri, ja ne olivat voimassa erittäin pitkän ajanjakson, joka selvästi ylitti markkinaedellytyksiin mukautumiseen kohtuudella tarvittavan ajan.
- (321) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset eivät täytä hukkakustannusten analyysimenetelmässä vahvistettuja kriteerejä. Ne ovat ristiriidassa niiden analyysimenetelmän perusolettamusten kanssa, joiden tarkoituksena on mahdollistaa asteittainen, mutta samalla todellinen sopeutuminen markkinaedellytyksiin.
- (322) Asianomaiset ovat huomauttaneet, että pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset olisi hyväksyttävä suoraan perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan määräysten nojalla. Ne ovat muistuttaneet, että sopimukset ovat edistäneet Puolan sähköalan kehitystä houkuttelemalla ulkomaisia investointeja uudenaikaisiin, ympäristöystävällisiin sähköntuotantolaitoksiin. Sopimusten tarkoituksena oli näin ollen "edistää tietyn taloudellisen toiminnan kehitystä".
- (323) Komissio huomauttaa, että molemmat edellä mainitut poliittiset tavoitteet, eli investointien houkutteleminen ja ympäristöystävällisten tuotantolaitosten tukeminen ovat myös aluetukisuuntaviivojen ja ympäristötuen suuntaviivojen poliittisia tavoitteita. Komissio on jo analysoinut pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset molempien suuntaviivojen nojalla ja tullut siihen tulokseen, että sopimukset eivät ole näiden suuntaviivojen mukaisia. Komissio katsoo, että tämän vuoksi pitkäaikaisia sähköhankintasopimuksia ei ole mahdollista hyväksyä perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.
- (324) Tässä tilanteessa komissio katsoo, että pitkäaikaiset sähköhankintasopimukset eivät sovellu yhteismarkkinoille.

7.1.6 Erityistapaus: *Żarnowiecka Elektrownia Gazowa Sp. z o.o.*

- (325) PSE irtisanoi *Żarnowiecka Elektrownia Gazowa Sp. z o.o.*:n kanssa tehdyn pitkäaikaisen sähköhankintasopimuksen 17 päivänä toukokuuta 2006⁽⁷¹⁾, ennen kuin voimalan rakennustyö ehti pidemmälle. Koska voimala ei tuolloin ollut toiminnassa, yritys ei voinut saada etua pitkäaikaisesta sähköhankintasopimuksesta. Se ei näin ollen saanut valtioneutua.

- (326) Tämän vuoksi komissio katsoo, että *Żarnowiecka Elektrownia Gazowa Sp. z o.o.* ei ole saanut lainkaan tukea pitkäaikaisen sähköhankintasopimuksen perusteella.

7.2 Laki pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten irtisanomisen perusteella maksettavista korvauksista

- (327) Komissio analysoi jäljempänä neljä kumulatiivista kriteeriä, joiden avulla selvitetään, onko kyseessä perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettu valtioneutuki.

Toteutettiin ko toimenpide valtion varoista tai voidaanko sitä pitää valtion toteuttamana?

- (328) Komissio on tutkinut, mistä varat, joilla laissa tarkoitettut maksut on tarkoitus suorittaa, ovat peräisin. Se on tullut siihen tulokseen, että varat on tarkoitus hankkia samassa laissa vahvistetun veroluonteisen maksun avulla.
- (329) Laissa veloitetaan kaikki kuluttajat suorittamaan kyseinen maksu (8 §), jonka suuruus määräytyy niiden verkkoyhteyden voimakkuuden ja ominaisuuksien perusteella (10 ja 11 §). Maksun suuruuden määrittää energiansääntelyvirasto URE (12 §). Sähköntoimittajien keräämistä maksuista kertyvät tulot kootaan tilille, jonka haltija on *Zarządca Rozliczeń SA*. Kyseessä on lain 7 luvussa vain tätä tarkoitusta varten perustettu yhtiö, joka on kokonaisuudessaan valtion omistuksessa ja sen valvonnan alainen. *Zarządca Rozliczeń SA* maksaa näistä varoista lain edunsaajina oleville energiantuottajille tarkoitettut maksut lain 4 luvun mukaisesti URE:n hallinnollisen valvonnan alaisena.
- (330) Komissio on analysoinut tämän maksun ominaisuudet omien päätöstensä⁽⁷²⁾ ja tätä alaa koskevan yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön⁽⁷³⁾ nojalla. Komissio on tehnyt tällä perusteella seuraavat huomiot.
- (331) Ensinnäkin maksu on pakollinen kustannus, jonka valtio vaatii kaikilta kuluttajilta.
- (332) Toiseksi maksusta kertyvät tulot kootaan tilille, joka kuuluu kokonaan valtion omistuksessa olevalle yhtiölle (*Zarządca Rozliczeń SA*). Yhtiön hallintoneuvoston seitsemästä jäsenestä neljä, puheenjohtaja mukaan luettuna, on ministerien nimittämiä, kaksi julkisten hallintoelinten (URE ja UOKIK) pääjohtajien nimittämiä ja yksi valitaan osakkaiden yleiskokouksessa eli valtion omistaman PSE:n toimesta. Komissio katsoo, että *Zarządca Rozliczeń SA* on kokonaan valtion valvonnassa oleva yhtiö. Tästä on osoituksena myös se, että yhtiön toimintaa valvoo valtion virasto URE. Maksuista kertyviä tuloja hallinnoi näin ollen elin, joka on kokonaisuudessaan valtion valvonnassa.

⁽⁷²⁾ Ks. esim. asia N 161/04 — Portugali (EUVL C 250, 8.10.2005, s. 9).

⁽⁷³⁾ Ks. esim. asia C-173/73 — Italia v. komissio, tuomio 2.7.1974, sekä asia C-78/76, Steinike v. Saksan liittotasavalta, tuomio 22.3.1977.

⁽⁷¹⁾ Puolan viranomaisten kirje 6.6.2007.

- (333) Kolmanneksi Zarządca Rozliczeń SA käyttää kerätyt varat tietyille energiantuottajille suoritettaviin maksuihin valtion laissa vahvistamien säännösten mukaisesti. Lain säännösten mukaisesti Zarządca Rozliczeń SA maksaa energiantuottajille varat, joilla katetaan hukkakustannukset kutakin vuotta koskevien ennakoiden ja vuotuisten korjausten muodossa.
- (334) Näiden kolmen huomion perusteella komissio katsoo, että maksuista kertyvät varat ovat valtion varoja.

Taloudellinen etu

- (335) Laissa säädetään maksuista energiantuottajille, jotka päättävät soveltaa laissa määriteltyä mekanismia. Kyseiset voimat saavat korvauksen siitä, että irtisanovat PSE:n kanssa tehdyt pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset.
- (336) Laissa tarkoitettut maksut tarjoavat niihin oikeutetuille voimaloille mahdollisuuden keventää niille aiheutuvia kustannuksia. Maksujen laskukaava muodostuu erityisesti siten, että valtio kattaa tietyntyyppisistä kustannuksista aiheutuvat tappiot sekä poisto- ja polttoainekustannukset, jos markkinoilta saadut tulot eivät riitä niiden kattamiseen. Valtio kattaa nämä kustannukset tietyin edellytyksin, joiden täytyminen on normaalissa taloudellisessa tilanteessa erittäin todennäköistä. Tämä tarkoittaa sitä, että näiden edellytysten täyttyessä valtion suorittamat maksut kattavat kustannukset, joista energiantuottajien olisi normaaleissa markkinaolosuhteissa vastattava itse. Näin ollen maksut tuovat niille taloudellista etua.
- (337) Asianomaiset väittävät, että maksut eivät tuo energiantuottajille tällaista etua, vaan ovat vain kohtuullinen korvaus pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten irtisanomisesta. Tämä tulkinta perustuu olettamukseen, jonka mukaan pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset eivät itsessään tuo taloudellista etua, mikä ei pidä paikkaansa, kuten johdanto-osan 7.1.1 kohdassa on selitetty.

Valikoivuus

- (338) Koska lain edunsaajina ovat samat voimat, jotka ovat myös pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten edunsaajia, tähän voidaan soveltaa samaa päättelyä kuin johdanto-osan 254–257 kohdassa.

Kilpailun vääristyminen ja vaikutukset kauppaan

- (339) Laki hyödyttää monia energiantuotannon alalla toimivia yrityksiä. Nämä markkinat on EU:ssa vapautettu. Kun tietyt toimenpiteet asettavat jonkin jäsenvaltion energia-alan yritykset etuoikeutettuun asemaan, ne voivat yhtäältä rajoittaa muiden jäsenvaltioiden yritysten mahdollisuuksia viedä energiaa kyseiseen jäsenvaltioon ja toisaalta edistää

energian vientiä kyseisestä jäsenvaltiosta muihin jäsenvaltioihin. Tämä pätee erityisesti Puolaan, koska maa sijaitsee keskellä Eurooppaa ja sen sähköverkko on yhteydessä tai helposti yhdistettävissä useisiin jäsenvaltioihin.

- (340) Lain tuoma kilpailuetu saattaa vääristää kilpailua ja vaikuttaa jäsenvaltioiden väliseen kauppaan.
- (341) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että laissa määritelty korvausjärjestelmä on valtiontukea.

7.2.1 Valtiontuen myöntäminen sääntöjen mukaisesti

- (342) Laki tuli voimaan 4 päivänä elokuuta 2007. Komissio katsoo, että lain 6 §:n 1 momentin nojalla energiantuottajat, joka päättävät hyötyä ohjelmasta, saavat varoja, joilla ne voivat kattaa hukkakustannukset vasta sen jälkeen kun irtisanomissopimus on tehty. Lisäksi lain 22 §:n 4 momentissa säädetään, että hukkakustannusten kattamiseen tarkoitettujen maksujen ensimmäinen erä suoritetaan energiantuottajille kuukauden 5:nteen päivään mennessä sen jälkeen, kun on kulunut 120 päivää siitä kun pitkäaikainen sähkönhankintasopimus on irtisanottu ennen sen voimassaolon päättymistä irtisanomissopimuksen nojalla. Edellä esitetyn perusteella lain voimaantulopäivää ei voida pitää päivänä, jona tuki on myönnetty energiantuottajille, eli päivänä, jona edunsaaja on saanut oikeudellisesti sitovan oikeuden tukeen. Tämän vuoksi komissio katsoo, että lain voimaantulo ennen tämän päätöksen antamista ei ole ristiriidassa perustamissopimuksen 88 artiklan 3 kohdassa määrätyn velvoitteen kanssa.

7.2.2 Vaatimustenmukaisuuden arviointi

- (343) Perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa kielletään valtiontuen myöntäminen yhteisön alueella.
- (344) Perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan mukaan valtiontuen myöntäminen voidaan hyväksyä, jos tuki on tarkoitettu ”tietyn taloudellisen toiminnan tai talousalueen kehityksen edistämiseen, jos tuki ei muuta kaupankäynnin edellytyksiä yhteisen edun kanssa ristiriitaisella tavalla”. Komissio on antanut useita suuntaviivoja ja tiedonantoja, joissa selvitetään, millä tavoin tässä artiklassa vahvistettua poikkeusta on sovellettava.
- (345) Hukkakustannusten analyysimenetelmän avulla analysoidaan sähköalan toimijoille myönnettyä tukea siltä kannalta, että eräät näiden toimijoiden ennen alan markkinoiden vapauttamista tekemät päätökset muuttuvat vapauttamisen jälkeen taloudellisesti epäedullisiksi.
- (346) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3 kohdan ensimmäisessä kappaleessa selitetään, että hukkakustannuksiksi

kutsuttuja takeita "voidaan antaa monissa eri muodoissa: pitkäaikaisina ostosopimuksina, investointeina, jotka on toteutettu markkinoita koskevien epäsuorien tai suorien takeiden turvin, muuhun kuin tavanomaiseen toimintaan kohdistettuina investointeina jne." Tarkasteltavana olevassa asiassa tuki on tarkoitettu investointeihin, joiden avulla on määrä modernisoida tai laajentaa voimaloita, ja pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset antavat suoran myyntitakeen. Analyysimenetelmää sovelletaan myös kaasua käyttävien energiantuottajien tekemien pitkäaikaisten kaasunhankintasopimusten vaikutuksiin. Tämän vuoksi komissio katsoo, että tuki kuuluu hukkakustannusten analyysimenetelmän soveltamisalaan. Komissio on näin ollen analysoinut tuen tämän menetelmän mukaisesti.

(347) Hukkakustannusten analyysimenetelmän mukaan hukkakustannusten korvaamiseen tarkoitettu tuki analysoidaan kahdessa eri vaiheessa. Menetelmän 3 kohdassa mainittu ensimmäisessä vaiheessa määritellään tukikelpoiset kustannukset ja erityisesti hyväksyttävän korvauksen enimmäismäärä. Toinen vaihe selostetaan menetelmän 4 kohdassa. Siinä lasketaan hukkakustannusten perusteella maksettavan korvauksen todellinen määrä ottaen huomioon kilpailun todellinen kehitys kyseisillä markkinoilla.

(348) Komissio tutki ensin, täyttääkö tuki hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.1–3.12 kohdassa esitetyt edellytykset.

(349) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.1 kohdan mukaan korvauksen enimmäismäärässä otetaan huomioon ainoastaan ne investoinnit, jotka on tehty ennen kuin direktiivi 96/92/EY tuli voimaan Puolassa eli ennen kuin Puola liittyi Euroopan unioniin. Lisäksi otetaan huomioon ennen kyseistä päivämäärää ota tai maksa -sopimuksen perusteella tilatun kaasun määrä. Poikkeustapauksissa huomioon on otettu myös investoinnit, joita koskeva päätös on tehty ennen kuin Puola liittyi Euroopan unioniin mutta joiden toteuttaminen oli liittymispäivänä kesken. Nämä investoinnit on kuitenkin otettu huomioon vain siltä osin kuin Puola pystyi osoittamaan komissiolle, että näiden investointien loppuun saattaminen ja niiden tuloksena saatavat tulot aiheuttaisivat pienemmät hukkakustannukset kuin investointien perusteella suoritettujen töiden keskeyttäminen.

(350) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.2 kohdan mukaisesti energiantuottajille on kiistatta myönnetty merkittävät toimintatakeet, koska ne mainitaan selkeästi pitkäaikaisissa sähkönhankintasopimuksissa.

(351) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.3 kohdan mukaisesti mainitut investoinnit ovat erittäin merkittävät ja voivat aiheuttaa hyvin suuret tappiot. Tämä koskee myös ota tai maksa -tyyppisiä pitkäaikaisia sopimuksia. Komissio katsoo, että ellei tappioita korvata tavalla tai toisella, ne voivat suuruutensa vuoksi muodostaa uhkan asianomaisten yritysten tulevalle toiminnalle. Tätä näkemystä tukee investoinnit rahoittaneiden rahoituslaitosten komissiolle

esittämä huomautus, jonka mukaan asianmukaisen korvauksen laiminlyömistä voitaisiin pitää rahoitusjärjestelyjä koskevan sopimuksen rikkomisena, koska se aiheuttaisi suuren riskin siitä, että kyseinen yritys ajautuu selvitystilaan.

(352) Komissio ottaa huomioon myös sen, että hukkakustannusten vaikutuksia arvioidaan "konsolidoitujen yritysten tasolla". Näin voidaan ottaa huomioon markkinoiden vapauttamisen kaikki seuraukset yhtymälle, sekä positiiviset että negatiiviset. Tämä sulkee pois uudet investoinnit, elleivät ne ole selkeästi korvaavia investointeja. Lisäksi komissio katsoo, että uudet investoinnit alalla ovat markkinoiden toiminnan kannalta olennaisia, minkä vuoksi hukkakustannusten perusteella maksettavien korvausten ei tulisi estää niiden toteuttamista.

(353) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.4 kohdan mukaan tuensaajat eivät saa peruuttaa sovituihin investointeihin kohdennettuja määriä. Voimalan investointikustannuksia ei voi palauttaa millään muulla tavoin kuin käyttämällä voimalaa tai myymällä se hinnalla, joka ei saa olla korkeampi kuin ne tulot, jotka voimala voi saada myymällä tuottamansa sähkön markkinoilla. Energiantuottajat eivät myöskään voi yksipuolisesti peruuttaa ota tai maksa -tyyppisiä sopimuksia.

(354) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.5 kohdan perusteella voimaloihin tehtyihin investointeihin liittyvät hukkakustannukset eivät perustu kahdenvälisiin sopimuksiin. Näin ollen ei ole tarpeen tarkistaa, johtuvatko kustannukset takeista, jotka sitovat kahta samaan yhtymään kuuluvaa yritystä. Ota tai maksa -sopimukseen liittyvät hukkakustannukset eivät sido samaan yhtymään kuuluvia yrityksiä.

(355) Puolan viranomaiset ovat esittäneet hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.6 kohdan mukaisesti luettelon kustannuksista, jotka korvauksella on tarkoitus kattaa siinä tapauksessa, että kustannuksia ei voida kattaa voimalan tuloilla. Analysoituaan nämä kustannukset komissio on tullut siihen tulokseen, että korvaukset eivät ylitä määriä, jotka tarvitaan kattamaan investoinneista saatavien tulojen vaje uusien omaisuususerien käyttöaikana sekä tarvittaessa kohtuullinen voittomarginaali. Korvauksen enimmäismäärän laskemisessa otetaan huomioon useita taloudellisia oletuksia, joihin kuuluu erityisesti markkinoilla vallitseva perushinta eli hinta, jonka Puolan markkinoilla toimintansa aloittava toimija olisi valmis maksamaan. Tässä yhteydessä oletetaan, että uusi toimija käyttäisi pääasiallisena energialähteenä hiiltä. Komissio on tarkistanut tämän oletuksen paikkansapitävyyden Puolan energia-alalla tehtyjen uusien investointien yhteydessä käytettäviä energialähteitä koskevien nykysuuntausten perusteella. Se on myös tarkistanut, riittävätkö Puolan hiilivarannot turvaamaan tämän suuntauksen jatkuvuuden. Jos todellinen markkinahinta on alempi kuin ennakoitu markkinoiden perushinta, korvauksen laskemisessa käyte-

tään markkinoiden perushintaa. Komissio katsoo, että tässä hukkakustannusten korvausten laskentatavassa, joka on samanlainen kuin sen vakituisesti käyttämä laskentatapa⁽⁷⁴⁾, otetaan huomioon investoinnin todelliset taloudelliset kustannukset. Ota tai maksa -sopimusten perusteella maksettavat korvaukset on laskettu ottaen huomioon sopimukseen todellisuudessa kirjatut määrät sekä paras mahdollinen arvio hinnanmuutoksista.

- (356) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.7 kohdan mukaisesti korvauksen laskentamenetelmässä otetaan huomioon kyseisestä varallisuudesta saatavat tulot. Korvauksen enimmäismäärä on määrä, josta on vähennetty varallisuuden avulla aiemmin saadut ja investointikustannusten kattamiseen käytettävissä olevat tulot sekä tulot, jotka voimalla on saanut vuodesta 2007 pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen voimassaolon päättymiseen asti ja jotka ovat käytettävissä investointikustannusten kattamiseen. Kaikki nämä tulot otetaan huomioon pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen tekemisajankohdasta alkaen, ja 1 päivästä toukokuuta 2004 alkaen myönnetty valtiontuki sisältyy vähennettäviin määriin kokonaisuudessaan.
- (357) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.8 kohdan mukaan korvausten enimmäismääristä vähennetään asianomaisille varallisuuserille aiemmin myönnetyn tuen arvo ja etenkin investointituen arvo.
- (358) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.9 kohdan mukaan hukkakustannusten laskemisessa otetaan asianmukaisella tavalla huomioon sähkön todellinen hintakehitys. Korvausten määräaikaisissa tarkistuksissa otetaan huomioon korvauksen enimmäismäärän laskemiseen käytetyn ennakoitun sähkönhinnan ja todellisen sähkönhinnan väliset erot. Ota tai maksa -sopimuksen perusteella todellisuudessa maksettavan korvauksen määrän laskemisessa otetaan huomioon todellisuudessa käytetyn kaasun määrä ja tämän raaka-aineen todellinen hinta, mutta myös yrityksen tuottaman sähkön myyntihinta.
- (359) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.10 kohdan mukaisesti korvauksen enimmäismäärän laskemisessa otetaan huomioon kustannukset, jotka on katettu ennen kuin direktiivi 96/92/EY tuli voimaan Puolassa.
- (360) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.11 kohdan mukaisesti korvaukset on laskettu valtion kannalta taloudellisimman ratkaisun perusteella. Niiden omaisuserien osalta, joiden rakentaminen oli aloitettu ennen kuin Puola liittyi Euroopan unioniin mutta joita ei ollut saatu valmiiksi ennen liittymispäivää, Puolan viranomaiset ovat osoittaneet, että korvausten enimmäismäärän laskemisessa on käytetty kahdesta seuraavasta vaihtoehdosta edullisempaa:
- rakennustöiden loppuun saattaminen ja uuden omaisuserän käyttö tulojen hankkimiseen tai rakennustöiden keskeyttäminen. Myös ota tai maksa -sopimukseen liittyvien hukkakustannusten korvausjärjestelmä on laadittu siten, että se kannustaisi energiantuottajia todella käyttämään voimaa, niin että hukkakustannusten kokonaismäärä vähenisi sen sijaan, että ne lopettaisivat energiantuotannon ja maksaisivat sen vuoksi koko rangaistussakon, mikä johtaisi paljon suurempiin hukkakustannuksiin. Komissio on analysoinut useita Puolan viranomaisten esittämiä vaihtoehtoja arvioidakseen, missä määrin mainittu järjestelmä vähentää korvausten kokonaismäärää. Jos ota tai maksa -sopimuksen perusteella tilattavan kaasun määrä neuvotellaan uudelleen ja sitä vähennetään korvausjärjestelmän voimassaoloaikana, myös maksettavien korvausten määrä vähenee vastaavasti.
- (361) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.12 kohdan mukaisesti korvauksia maksetaan vuoteen 2027 asti. Hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.12 kohdan mukaan ”kustannuksia, joita joillekin yrityksille voi aiheutua direktiivin 96/92/EY 26 artiklassa hahmotellun ajan (18 päivä helmikuuta 2006) jälkeen, ei periaatteessa voida katsoa käytettyjen analysointimenetelmien mukaisiksi hukkakustannuksiksi”. Hukkakustannusten analyysimenetelmän alaviitteessä 5 komissio kuitenkin toteaa, että ”on selvää, että investoinnit, joita ei saada takaisin tai jotka eivät ole taloudellisesti kannattavia sähkön sisämarkkinoiden vapauttamisen takia, voidaan katsoa näiden analysointimenetelmien mukaisiksi hukkakustannuksiksi silloinkin kun investointien odotettavissa oleva kesto ulottuu vuoden 2006 jälkeiselle ajalle. Lisäksi sitoumuksia tai takeita, joiden voimassaolo on jatkettava 18 päivän helmikuuta 2006 jälkeen ympäristönsuojeluun, henkilöiden turvallisuuteen, työntekijöiden sosiaaliseen suojeluun tai sähköverkon turvallisuuteen liittyvien huomattavien riskien takia, voidaan asianmukaisesti perustelluissa tapauksissa kuitenkin katsoa näiden analysointimenetelmien mukaisiksi hukkakustannuksiksi”.
- (362) Laissa tarkoitettut hukkakustannukset liittyvät kiinteästi voimaloihin tehtyihin investointeihin, joita ei ole mahdollista saada takaisin sähkön sisämarkkinoiden vapauttamisen vuoksi. Tämä koskee myös ota tai maksa -sopimuksia, jotka on tehty erityisesti sen varmistamiseksi, että pitkäaikaisen sähkönhankintasopimuksen tehneet voimat saavat sopimuksessa määrätyn määrän sähköä. Edellä mainitun alaviitteen 5 mukaisesti komissio voi pidentää korvausten maksuaikaa yli määräajan, jos se katsoo, että tämä on tapaukseen liittyvien olosuhteiden nojalla perusteltua.
- (363) Komissio kiinnittää huomiota siihen, että tarkastelun kohteena ovat voimaloihin tehdyt investoinnit. Tällaiset investoinnit ovat erityisen pitkäaikaisia (15:stä jopa 30 vuoteen), minkä vuoksi sähkön hinnanvaihtelut ovat niiden kannalta erityisen merkittäviä. Hinnanvaihteluja taas on vaikea ennustaa, varsinkin siirryttäessä täysin vapauteille markkinoille. Tällaisten investointien kustannuksia ei ole mahdollista saada takaisin, jos sähkön hinta on alempi kuin voimaa rakennettaessa on arvioitu.

⁽⁷⁴⁾ Ks. erityisesti asia NN 49/99 — Hukkakustannukset Espanjassa (EYVL C 268, 22.9.2001, s. 7).

- (364) Näin ollen komissio katsoo, että samoin kuin aiemmissa, Kreikkaa ⁽⁷⁵⁾ ja Portugalia ⁽⁷⁶⁾ koskevissa asioissa, hukkakustannusten analyysimenetelmän alaviitettä 5 voidaan soveltaa näihin konkreettisiin hukkakustannuksiin ja että sen perusteella korvauksia voidaan myöntää vielä vuoden 2006 jälkeen, kunnes pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten alkuperäinen voimassaoloaika päättyy.
- (365) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että laki täyttää hukkakustannusten analyysimenetelmän 3.1–3.12 kohdassa vahvistetut kriteerit. Hukkakustannusten perusteella maksettavien korvausten enimmäismäärät eivät ylitä analyysimenetelmän perusteella sallittua enimmäismäärää. Analyysimenetelmän määräysten perusteella niitä on näin ollen pidettävä tukikelpoisina.
- (366) Komissio on tutkinut, täyttävätkö tuki hukkakustannusten analyysimenetelmän 4.1–4.6 kohdassa määritellyt edellytykset.
- (367) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 4.1 kohdan mukaisesti korvausten enimmäismäärät on laskettu selkeästi määritettyjä ja yksilöityjä voimaloita ja ota tai maksa -sopimuksia varten. Maksetut korvaukset eivät ylitä näitä enimmäismääriä.
- (368) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 4.2 kohdan mukaisesti korvausten todellisuudessa maksettavissa määrissä otetaan huomioon taloudellisten perustietojen todelliset muutokset, erityisesti sähköhinnan ja ota tai maksa -sopimusten perusteella ostettavan kaasun määrän vaihtelut. Jos esimerkiksi sähkön hinta eroaa johdanto-osan 355 kappaleessa tarkoitettua markkinoiden perushinnasta, todellisten korvausten määrää muutetaan vastaavasti. Samoin ota tai maksa -sopimuksiin perustuvien todellisten korvausten määrässä otetaan huomioon ne todelliset olosuhteet, joiden vallitessa energiantuottajat ostavat kaasua ja myyvät tuottamansa sähkön markkinoilla.
- (369) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 4.3 kohdan mukaisesti Puolan viranomaiset ovat luvanneet esittää komissiolle vuosittain selvityksen lain täytäntöönpanosta.
- (370) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 4.4 kohdan mukaisesti johdanto-osan 355 kappaleessa mainittu markkinoiden perushinta kasvaa ajan myötä huomattavasti, mikä johtaa tilanteeseen, jossa maksettavien korvausten määrä on tietystä määrin alennettava. Komissio suhtautuu tähän myönteisesti.
- (371) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 4.5 kohdan mukaisesti kullekin yritykselle maksettava korvausten enimmäismäärä määritetään etukäteen. Määrässä otetaan huomioon tuottavuuden kasvuun perustuvat tuensaajan tulevat voitot. Tukea koskevassa ilmoituksessa selitettiin erityisesti, millä tavoin hukkakustannusten laskemisessa otetaan huomioon erilaisten taloudellisten tekijöiden vaihtelut (näitä tekijöitä ovat mm. hinnat, markkinaosuudet sekä muut vastaavat jäsenvaltioiden mainitsemat tekijät, jotka mainitaan analyysimenetelmässä).
- (372) Hukkakustannusten analyysimenetelmän 4.6 kohdan mukaisesti Puolan viranomaiset ovat luvanneet olla myöntämättä lain edunsaajina olleille yrityksille minkäänlaista pelastamis- tai rakenneuudistustukea kymmenen vuoden ajan sen jälkeen kun yrityksille on suoritettu viimeinen maksu. Määräaika, joka eräiden yritysten osalta ulottuu vuoteen 2037, on tuen ainutkertaisuuden periaatteen mukainen siten kuin komissio tulkitsee periaatetta valtiontuesta vaikeuksissa olevien yritysten pelastamiseksi ja rakenneuudistukseksi annettujen yhteisön suuntaviivojen ⁽⁷⁷⁾ 73 kohdassa. Komission näkemyksen mukaan tämä ratkaisu antaa riittävät takeet myös siitä, että hukkakustannusten analyysimenetelmän puitteissa ei tapahdu tuen asiatonta kasautumista.
- (373) Edellä esitetyn perusteella komissio katsoo, että laki täyttää hukkakustannusten analyysimenetelmän 4.1–4.6 kohdassa vahvistetut kriteerit. Hukkakustannusten perusteella suoritettavien korvausten maksujärjestelmä on näin ollen hukkakustannusten analyysimenetelmän mukainen.
- (374) Tämän perusteella komissio katsoo, että laki on hukkakustannusten analyysimenetelmän mukainen. Tukikelpoisten hukkakustannusten korvaamiseen tarkoitettu tuki täyttää hukkakustannusten analyysimenetelmässä vahvistetut kriteerit, ja sitä voidaan näin ollen pitää yhteismarkkinoille soveltuvana.
- (375) Lain edunsaajina olevilla energiantuottajilla oli hukkakustannusten analyysimenetelmän mukaisesti oikeus saada tukea 1 päivästä toukokuuta 2004. Laissa säädetään myöhemmin maksettavia korvauksia koskevasta järjestelmästä, mutta korvausten enimmäismäärää laskettaessa huomioon otetaan myös energiantuottajille aiemmin maksetut tuet. Lain liitteessä 2 määritelty korvauksen enimmäismäärä on määrä, josta on vähennetty varallisuuden avulla aiemmin saadut ja investointikustannusten kattamiseen käytettävissä olevat tulot. Kuten johdanto-osan 356 kappaleessa todetaan, 1 päivästä toukokuuta 2004 alkaen myönnetty valtiontuki sisältyy vähennettäviin määriin kokonaisuudessaan. Katsoessaan, että laki soveltuu yhteismarkkinoille, komissio samalla katsoo, että myös tuensaajien 1 päivästä toukokuuta 2004 saama tuki soveltuu yhteismarkkinoille.

⁽⁷⁵⁾ Ks. valtiontukiasia N 133/01 — Hukkakustannukset Kreikassa (EYVL C 9, 15.1.2003, s. 6).

⁽⁷⁶⁾ Ks. alaviite 72.

⁽⁷⁷⁾ EUVL C 244, 1.10.2004, s. 2.

7.2.3 Erikoistapaus: yritykset Dalkia Poznań Zespół Elektrociepłowni SA ja Electrabel Połaniec SA.

(376) Kaksi pitkäaikaista sähkönhankintasopimusta, joiden toisina osapuolina olivat yritykset Dalkia Poznań Zespół Elektrociepłowni SA ja Electrabel Połaniec SA, päättyivät 31 päivänä joulukuuta 2006. Nämä voimat eivät sen vuoksi kuulu lain soveltamisalaan. Koska lain soveltamisalan ulkopuolelle jäävät vain nämä kaksi pitkäaikaista sähkönhankintasopimusta, myöskään tämä päätös ei koske niitä, vaan komissio antaa näitä kahta yritystä koskevan erillisen päätöksen.

8. PÄÄTELMÄT

(377) Komissio katsoo, että

- a) pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset ovat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, Żarnowiecka Elektrownia Gazowa Sp. z o.o.:n kanssa tehtyä pitkäaikaista sähkönhankintasopimusta lukuun ottamatta, eikä tämä valtiontuki sovellu yhteismarkkinoille;
- b) laissa säädetään EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitetusta valtiontuesta, joka soveltuu yhteismarkkinoille perustamissopimuksen 87 artiklan 3 kohdan c alakohdan nojalla.

(378) Kuten 7.1.1 kohdassa todetaan, pitkäaikaisiin sähkönhankintasopimuksiin sisältyvä valtiontuki perustuu pääasiassa siihen, että PSE sitoutuu ostamaan tietyn määrän sähköä hintaan, joka kattaa kaikki sen tuottamisesta aiheutuneet kustannukset.

(379) Koska tällainen valtiontuki on perustamissopimuksen määräysten vastainen, sen myöntäminen on lopetettava. Koska taattua hankintamäärää ja kustannusten kattamista koskevat määräykset muodostavat pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten olennaisen sisällön, komissio katsoo, että valtiontuen myöntäminen voidaan lopettaa ainoastaan irtisanomalla pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset.

(380) Komissio toteaa, että pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten irtisanominen ja erityisesti sopimusten irtisanomista koskevien edellytysten määrittäminen vaatii sopimuspuolilta paljon työtä. Komissio katsoo, että tätä varten on varattava riittävästi aikaa, jotta sähkön toimitusvarmuus voidaan turvata ja jotta Puolassa voidaan siirtyä täysin vapautetuille markkinoille suotuisissa olosuhteissa. Nämä tavoitteet ovat myös yhteisön edun mukaisia.

(381) Valmistellessaan lakia kansallisen lainsäädäntöprosessin mukaisesti Puolan viranomaiset pyysivät kaikilta asianomaisilta tahoilta kommentteja pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten vapaaehtoiseen irtisanomiseen liittyvistä teknisistä kysymyksistä. Kommenttien perusteella laissa asetetaan pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten irtisanomista koskevien sopimusten tekemiselle määräaika, joka umpeutuu 150 päivää lain voimaantulon jälkeen eli 1 tammikuuta 2008. Komissio katsoo, että tämä määräaika

soveltuu myös tämän päätöksen perusteella tapahtuvaan pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten irtisanomiseen. Komissio katsoo, että lain 5 §:n mukaisesti pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten irtisanominen tapahtuu käytännössä lain voimaantuloa seuraavien 210 päivän jälkeisen kuukauden ensimmäisenä päivänä (1 päivänä huhtikuuta 2008).

(382) Sen perusteella, mitä esitetään johdanto-osan 356 ja 375 kappaleessa, 1 päivän toukokuuta 2004 jälkeen myönnetty tuki kuuluu lain soveltamisalaan ja soveltuu näin ollen yhteismarkkinoille.

(383) Żarnowiecka Elektrownia Gazowa Sp. z o.o.:n osalta komissio katsoo, että tämä voimalla ei ole saanut valtiontukea pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten perusteella.

(384) Tämä päätös ei koske Dalkia Poznań Zespół Elektrociepłowni SA:n ja Electrabel Połaniec SA:n kanssa tehtyjä pitkäaikaisia sähkönhankintasopimuksia. Komissio antaa näitä kahta yritystä koskevan erillisen päätöksen,

ON TEHNYT TÄMÄN PÄÄTÖKSEN:

1 artikla

1. Pitkäaikaiset sähkönhankintasopimukset, joiden sopimuspuolia ovat Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA ja energiantuottajille pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten ennen aikaisen irtisanomisen vuoksi aiheutuvien kustannusten kattamisesta annetun lain, jäljempänä 'laki', liitteessä 1 mainitut yritykset, ovat energiantuottajille myönnettyä, EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea siitä alkaen, kun Puola liittyy Euroopan unioniin.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuki on myönnetty sääntöjenvastaisesti eikä se näin ollen sovellu yhteismarkkinoille.

2 artikla

1. Puolan on sanottava irti 1 kohdassa tarkoitettujen pitkäaikaisten sähkönhankintasopimukset.

2. Pitkäaikaisten sähkönhankintasopimusten irtisanomista koskevat sopimukset on tehtävä 1 päivään tammikuuta 2008 mennessä ja niiden on tultava voimaan viimeistään 1 päivänä huhtikuuta 2008.

3 artikla

Polskie Sieci Elektroenergetyczne SA:n ja Żarnowiecka Elektrownia Gazowa sp. z o.o.:n välillä tehty pitkäaikainen sähkönhankintasopimus ei ole EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea.

4 artikla

1. Laissa säädetyt korvaukset ovat EY:n perustamissopimuksen 87 artiklan 1 kohdassa tarkoitettua valtiontukea, joka on myönnetty lain liitteessä 2 mainituille energiantuottajille.

2. Edellä 1 kohdassa tarkoitettu valtiontuki soveltuu yhteismarkkinoille hukkakustannusten analyysimenetelmän mukaisesti.

3. Laissa säädetystä korvauksen enimmäismäärästä on vähennettävä kaikki varallisuuden avulla pitkäaikaisten sähköhankintasopimusten perusteella saadut tulot, jotka ovat käytettävissä investointikustannusten kattamiseen.

5 artikla

1. Puolan viranomaisten on ilmoitettava komissiolle 31 päivään tammikuuta 2008 mennessä kaikista tämän päätöksen täytäntöönpanoa varten toteuttamistaan toimenpiteistä.

2. Puolan viranomaisten on toimitettava komissiolle vuosittain selvitys lain toimeenpanosta.

6 artikla

Tämä päätös on osoitettu Puolan tasavallalle.

Tehty Brysselissä 25 päivänä syyskuuta 2007.

Komission puolesta

Neelie KROES

Komission jäsen
